Criminelen ronselen jongeren

De blinde vlek over hoe en de mate waarin jongeren worden geronseld voor strafbare activiteiten

14 juni 2020,
Nunspeet

Melissa Rekers 438675

Integrale Veiligheidskunde

Gemeente Rheden

Praktijkcoach: Petra van den Berg

1e lezer: Ynze van Houten

2e lezer: Wilbert Rodenhuis

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie ‘De blinde vlek over hoe en de mate waarin jongeren worden geronseld voor strafbare activiteiten.’ Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstuderen binnen de opleiding Integrale Veiligheidskunde aan hogeschool Saxion te Deventer. Het onderzoek is in opdracht van de gemeente Rheden uitgevoerd, binnen het programma #leerling- en studentenalert. Van februari 2020 tot en met juni 2020 ben ik bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van de scriptie.

Samen met mijn stagebegeleider, Petra van den Berg, heb ik de opzet voor het onderzoek bedacht. Na uitvoering van het onderzoek heb ik de onderzoeksvraag kunnen beantwoorden. Tijdens dit onderzoek stonden mijn stagebegeleider, Petra van den Berg, en begeleider vanuit mijn opleiding, Ynze van Houten, voor mij klaar.

Via deze weg wil ik graag mijn begeleiders, Petra van den Berg en Ynze van Houten, bedanken voor de begeleiding en ondersteuning tijdens dit traject. Ondanks de maatregelen omtrent het Covid-19, ben ik erg tevreden met de resultaten. Ook wil ik alle scholen bedanken die mij hebben geholpen met het verspreiden van de enquête. Daarnaast wil ik ook nog alle respondenten bedanken die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Melissa Rekers

Nunspeet, 14 juni 2020

Inhoud

Hoofdstuk 1. Aanleiding, doel, probleemstelling en onderzoeksvragen 4
1.1. Aanleiding 4
1.2. Doelstelling 5
1.3. Probleemstelling en onderzoeksvragen 6
1.4. Betrokkenen en belanghebbenden 6
Hoofdstuk 2. Theoretisch kader 9
2.1. Maatschappelijk probleem 9
2.2. Jeugd en criminaliteit 10
2.3. Wet- en regelgeving 12
2.4. Het ronselen van jongeren 13
2.5. Beschermende- en risicofactoren 15
Hoofdstuk 3. Methoden en instrumenten 19
3.1. Soorten onderzoek 19
3.1.1. Kwalitatief en kwantitatief onderzoek 19
3.1.2. Desk – en fieldresearch 19
3.1.3. Het afstudeeronderzoek 20
3.2. Dataverzamelingsmethode 20
3.2.1. De enquêtes 21
3.2.2. De interviews 22
3.3. Operationaliseren 23
3.4. Operationalisatietabel 26
3.5. Data-analyse 26
3.6. Betrouwbaarheid en validiteit 26
3.6.1. De enquêtes 26
3.6.2. De interviews 27
Hoofdstuk 4. Analyse van de onderzoeksgegevens 28
4.1. Deelvraag 1 28
4.2. Deelvraag 2 30
4.3. Deelvraag 3 32
4.4. Deelvraag 4 34
4.5. Deelvraag 5 36
4.6. Deelvraag 6 38
Hoofdstuk 5. Conclusie en aanbevelingen 40
5.1. Conclusie 40
5.2. Aanbevelingen 41

Hoofdstuk 7. Bronnen 42
Hoofdstuk 8. Bijlagen 45
Bijlage 1. Persoonlijke communicatie 45
Bijlage 2. Mail aan de scholen 46
2.1. Mail 1: voor de scholen die de les nog niet hebben gehad 46
2.2. Mail 2: voor de scholen die de les al wel hebben gehad 47
2.3. Overzicht van de scholen die op 6 april 2020 via de mail zijn benaderd 48
Bijlage 3. De enquêtes 49
3.1. Enquête 1 49
3.2. Enquête 2 65
Bijlage 4. Opzet van de interviews 77
4.1. Interview 1 77
4.2. Interview 2 78
Bijlage 5. Uitgewerkte interviews 79
5.1. Interview Charlotte (interview 1) 79
5.2. Interview Alef Sies (interview 2) 82
5.3. Interview jeugdagent (interview 2) 89
Bijlage 6. Operationalisatietabel 98
Bijlage 7. Resultaten enquête 100
7.1. Totaal overzicht verzamelde data 100
7.2. Gegevens voor de beantwoording van de deelvragen 103
Bijlage 8. Figuren theoretisch kader 116

Hoofdstuk 1. Aanleiding, doel, probleemstelling en onderzoeksvragen

1.1. Aanleiding

Criminelen maken voor hun activiteiten gebruik van de diensten van de bovenwereld. Op deze manier beïnvloeden criminelen de samenleving en zorgen ze voor een gevoel van onveiligheid en ontwrichting van de samenleving en rechtsstaat. Dit wordt ook wel ondermijning genoemd; het is de verwevenheid tussen boven- en onderwereld (JenV, 2020). Jongeren worden hier steeds meer de dupe van. Criminelen benaderen namelijk op grote schaal jongeren voor illegale klusjes, zoals het rondbrengen van drugspakketten (GLD, 2019). Andere klusjes waar jongeren voor worden ingezet zijn bijvoorbeeld het omkopen van andere mensen op Marktplaats, sexting, het handelen in illegale producten, het maken van synthetische drugs, etc. (P. van den Berg, persoonlijke communicatie, februari 2020). Hoe groot het probleem precies is, is lastig in te schatten. Eind 2019 is onder 700 leerlingen van middelbare scholen in Gelderland de vraag gesteld of ze wel eens zijn benaderd door criminelen. 6% van deze groep gaf aan wel eens benaderd te zijn: dat is bijna 2 leerlingen op een klas van 30. Daarnaast komt in verschillende onderzoeken ook naar voren dat het ronselen van jongeren een maatschappelijk probleem is. Het Centrum voor Kinderhandel en Mensenhandel bijvoorbeeld bracht begin 2020 een rapport uit over de criminele uitbuiting van jongeren op middelbare scholen (CKM!, 2020). Jongeren worden voor verschillende klusjes benaderd door criminelen, waaronder ook zakkenrollen, winkeldiefstal, drugshandel en soortgelijke strafbare feiten waarmee financieel gewin is gemoeid. In het rapport van het CKM wordt duidelijk dat het ronselen van jongeren ook door scholen wordt herkend. Zo gaf de meerderheid van middelbare scholen aan zich zorgen te maken over mogelijke criminele uitbuiting op hun school (55%).

De criminele wereld is een grote wereld met grootschalige productie en handel waarvoor, net als in elke andere branche, werknemers nodig zijn (PVO, z.d.). Zo werd de omzet van de Nederlandse drugshandel in 2017 op 18,9 miljard euro geschat (ANP, 2018) en wordt er jaarlijks ongeveer 16 miljard euro crimineel geld witgewassen (Tromp, 2018). Binnen de criminele wereld worden jongeren als een interessante doelgroep gezien. Dit is daarom ook de doelgroep die criminelen benaderen voor het verrichten van illegale activiteiten. Maar waarom zijn jongeren dan een interessante doelgroep? Ten eerste zeggen wetenschappers dat het 'puberbrein' makkelijk te beïnvloeden is (Willemsen, z.d.). Ten tweede zien we dat er drie belangrijke hersenstructuren zijn betrokken bij het puberbrein die nog niet optimaal functioneren. Doordat deze hersengebieden in de pubertijd nog niet optimaal functioneren, vertonen sommige pubers extreem en tegenstrijdig gedrag en kunnen ze de gevolgen van hun gedrag op de lange termijn niet goed inschatten (Peters, z.d.). Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 2.

De jongeren van nu zijn de toekomstige beroepsbevolking. Zodra deze doelgroep ervoor kiest de criminele wereld in te stappen, staat de toekomst van onze samenleving in meerdere opzichten op het spel. Zodra de stap richting de criminele wereld is begaan, is het namelijk ontzettend moeilijk om weer uit deze wereld te komen (De Ree, 2018). Twee jongens uit Breda, Dylan en Joey, hebben zelf in de criminele wereld gezeten en willen graag hun verhaal vertellen. Zij zaten in de drugswereld en geven aan dat het ontzettend moeilijk is om uit deze wereld te stappen. Joey geeft aan: *'Criminelen weten je altijd te vinden. Dat drugswereldje blijft je achtervolgen. Je raakt steeds meer in de greep van criminelen. Die willen namelijk steeds meer van je. Je bent de hele dag bezig met overleven. Zo zink je steeds dieper in het criminele moeras. We kennen jongens die er definitief voor hebben gekozen, omdat ze geen kant meer op konden. Het is een uitzichtloos bestaan, waar je kapot van gaat en bijna niet meer uitkomt*'. Het is de jongens uiteindelijk wel gelukt om uit de criminele wereld te komen, maar wel met veel hulp van professionals.

Om ervoor te zorgen dat jongeren nee zeggen tegen het aanbod van criminelen en dus niet in de criminele wereld terecht komen, wil de provincie Gelderland actie ondernemen (GLD, 2019). De stuurgroep Samen Weerbaar – bestaande uit vijftien Gelderse gemeenten, politie, het Openbaar

Ministerie, de Belastingdienst en het Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC) voor georganiseerde criminaliteit – ontwikkelde daarom een lespakket; de bewustwordingslessen. Binnen dit programma, ook wel het #leerling- en studentenalert genoemd, worden studenten en scholieren d.m.v. een bewustwordingsles gewezen op de risico's die zijn verbonden aan het meewerken aan illegale activiteiten. Tijdens de bewustwordingslessen leren de jongeren hoe het er in de criminele wereld aan toe gaat, hoe je het herkent en op welke manier ze het beste kunnen reageren (PVO, z.d.). De lessen laten de jongeren zien dat het om een grote criminele industrie gaat, die dichterbij is dan de meesten denken. De les laat de jongeren ook zien dat 'de crimineel' niet altijd die persoon is met het zwarte balkje voor zijn/haar ogen. 'De crimineel' zou ook heel goed een kennis of een vriend kunnen zijn, waarvan niemand verwacht dat hij/zij anderen benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. De les bestaat uit een stukje theorie en daarnaast een interactief gedeelte. Tijdens dit interactieve deel moeten de jongeren bijvoorbeeld een eigen drugshandel opzetten, zodat ze leren wat er allemaal gebeurd binnen deze wereld en hoe ze het kunnen herkennen.

De bewustwordingslessen worden gegeven door Petra van den Berg, mijn stagebegeleider, en Nicole Lieve. Het lessenpakket is op dit moment nog niet kant en klaar om ook daadwerkelijk bij de scholen neer te leggen. Scholen kunnen het lesmateriaal dus niet aanschaffen; Petra en Nicole komen de lessen zelf (gratis) geven op het moment dat scholen geïnteresseerd zijn. Op den duur is het wel de bedoeling dat scholen de lessen zelf gaan geven met behulp van het lessenpakket, maar dat is voor de toekomst. Op verschillende sites staan filmpjes waarin de opbouw van de les zichtbaar is, bijvoorbeeld op die van Omroep Gelderland (GLD, 2019).

De bewustwordingslessen worden op dit moment aangeboden op scholen in Gelderland. Scholen in Duiven, Apeldoorn, Zutphen en Deventer hebben zich al aangemeld voor het programma en de eerste lessen zijn al gegeven; Het Rhedens in Dieren is daar één van. Het lessenpakket is speciaal ontwikkeld voor scholen, aangezien de doelgroep via scholen makkelijk te bereiken is. Echter moet hier wel een duidelijke afbakening in worden gemaakt. De lessen worden gegeven op scholen, maar dat betekent niet dat het ronselen van jongeren door criminelen het probleem van de school is; het probleem is namelijk van ons allemaal. Aangezien de doelgroep makkelijk te bereiken is via scholen, worden de lessen toegespitst op scholen.

De Stuurgroep Samen Weerbaar heeft Petra van den Berg (programmaleider en mijn praktijkcoach) de opdracht verstrekt het Programma #Leerling- en studentalert uit te voeren. Het programma start in Gelderland, maar het is de bedoeling dat dit zich in de toekomst verder zal gaan uitbreiden. Aangezien de uitvoering van het programma eind 2019 is gestart, is er behoefte aan extra verdiepend onderzoek. Om die reden ben ik betrokken bij het programma #leerling- en studentenalert.

1.2. Doelstelling

Jongeren worden door criminelen benaderd voor het verrichten van hun illegale activiteiten, zoals het rondbrengen van drugs. Een deel van deze benaderde jongeren gaat hier op in, waardoor ze in het criminele circuit belanden. Het doel van de opdrachtgever is het voorkomen dat jongeren de stap richting de criminele wereld zetten. Om dit te kunnen voorkomen is het van belang een goed beeld te hebben van de aard en omvang van het probleem. Daarnaast vindt de opdrachtgever het ook belangrijk om te weten op welke wijze de weerbaarheid van jongeren tegen het aanbod van criminelen, kan worden verbeterd. Ook wel: wat hebben jongeren nodig om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen? Wanneer ze deze gegevens hebben, kunnen ze dit mogelijk gebruiken om te voorkomen dat jongeren de stap richting de criminele wereld zetten.
Zoals in de aanleiding al is beschreven, is het echter lastig in te schatten hoe groot het probleem precies is. Op dit moment zijn er binnen het programma 700 jongeren na afloop van de bewustwordingslessen bevraagd d.m.v. een anonieme vragenlijst. Binnen deze groep gaf 6% aan wel eens benaderd te zijn door een crimineel om strafbare activiteiten te verrichten. De opdrachtgever

zou dus graag willen weten of deze 6% overeenkomt met andere scholen binnen Gelderland, en wie deze 6% dan precies zijn.

Het doel van het onderzoek is dus het in kaart brengen van deze gegevens en daarnaast het in kaart brengen van op welke wijze de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van criminelen, kan worden verbeterd. De uitkomsten van het onderzoek kan de opdrachtgever gebruiken om het programma #leerling- en studentenalert verder te ontwikkelen. Bij het in kaart brengen van deze problematiek is het van belang te kijken naar verschillende variabelen van de ondervraagde jongeren, zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc. Deze gegevens zijn van belang voor de verdere ontwikkeling van het programma, aangezien er hierdoor duidelijk wordt binnen welke groepen de prioriteit ligt. Wanneer zichtbaar is binnen welke groepen de prioriteit ligt, kan het programma specifiek op die groepen worden afgestemd.

1.3. Probleemstelling en onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag:
Welke jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, worden op welke wijze geronseld voor het verrichten van strafbare activiteiten en binnen welke groepen, lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc., ligt de prioriteit voor de verdere ontwikkeling van het programma?

Deelvragen:

Vraag 1:
Welk percentage van de ondervraagde jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, is benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten?

Vraag 2:
Wat zijn de kenmerken van de ondervraagde jongeren die zijn benaderd, of denken te zijn benaderd, lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc.?

Vraag 3:
Via welke weg worden jongeren benaderd?

Vraag 4:
Wat zijn de kenmerken van de personen door wie jongeren worden benaderd?

Vraag 5:
Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd?

Vraag 6:
Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van criminelen, worden verbeterd?

1.4. Betrokkenen en belanghebbenden

Binnen het programma #leerling- en studentenalert is er sprake van een samenwerking tussen verschillende partijen. Zoals in de aanleiding beschreven staat ontwikkelde de stuurgroep Samen Weerbaar, in opdracht van de provincie Gelderland, het lespakket voor het programma. Deze stuurgroep bestaat uit vijftien Gelderse gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie, de Belastingdienst en het RIEC. In deze paragraaf worden deze partijen, en een aantal andere betrokkenen en belanghebbende partijen, kort besproken.

Provincie Gelderland

Om ervoor te zorgen dat jongeren nee zeggen tegen het aanbod van criminelen en dus niet in de criminele wereld terecht komen, wil de provincie Gelderland actie ondernemen (GLD, 2019).
Het programma #leerling- en studentenalert is hier de uitkomst van. Vanuit de provincie Gelderland is het programma ontwikkeld, maar wanneer andere provincies ook geïnteresseerd zijn, kunnen zij zich aansluiten bij het programma. Op dit moment wordt het programma deels gefinancierd door de provincie Gelderland; vanzelfsprekend dat de provincie nauw betrokken is bij het programma.

Gemeente

De aanpak van ondermijning is al langer geen exclusieve taak meer van de politie en het Openbaar Ministerie (VNG, z.d.). Het onderwerp ondermijning is binnen gemeenten terug te zien in het integraal veiligheidsplan (IVP). Gemeenten werken daarbij samen met het RIEC. Het RIEC stelt voor de meeste gemeenten elke twee jaar een ondermijningsbeeld op. Gemeenten werken met veel partijen samen omdat het voor de aanpak van ondermijning uiterst belangrijk is om als één overheid op te treden en daarbij alle instrumenten te kunnen inzetten: strafrechtelijk, bestuursrechtelijk, fiscaal en privaatrechtelijk. De gemeente vervult een belangrijke rol in het bestuursrechtelijke gedeelte. Hierbij kan gedacht worden aan het intrekken van vergunningen en het sluiten van bijvoorbeeld woningen, bedrijven en andere locaties waar georganiseerde criminaliteit plaatsvind. Gemeenten vervullen dus een rol in de aanpak van ondermijning en daarnaast ook binnen het programma #leerling- en studentenalert. Op dit moment hebben 15 gemeenten zich aangesloten bij de stuurgroep Samen Weerbaar. De volgende gemeenten zijn aangesloten bij de stuurgroep samen weerbaar: gemeente Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.

Politie

Ook de politie maakt deel uit van de stuurgroep samen weerbaar. De werkzaamheden van de politie kunnen in verschillende categorieën worden verdeeld, namelijk handhaving, opsporing en de noodhulpverlening (Politie, z.d.). Voor de bestrijding van ondermijning zijn dit doorslaggevende werkzaamheden. Daarnaast heeft de politie ‘signaleren en advisering’ ook nog als taak. Op basis van de Wet politiegegevens kan de gemeente met de politie informatie uitwisselen. De politie is dus ook voor de gemeente een belangrijke partner, aangezien zij op verschillende niveaus input voor gemeenten leveren. Daarnaast komt de rol van de politie ook terug tijdens de lessen. Zoals in de aanleiding beschreven staat, worden de lessen verzorgd door Petra van den Berg en Nicole Lieve. Nicole werkt bij de politie en draagt vanuit haar expertise bij aan het programma en de lessen.

Openbaar ministerie

Het openbaar ministerie (OM) is een landelijke organisatie die jaarlijks enkele honderdduizenden zaken behandeld (Openbaar Ministerie, z.d.). Het OM is verdeeld over tien arrondissementen, die gelijk zijn aan de tien regionale politie eenheden. Het OM zorgt ervoor dat strafbare feiten worden opgespoord en vervolgd. Hiervoor werken ze samen met de politie en andere opsporingsdiensten. Wanneer een jongere een strafbaar feit pleegt en bijvoorbeeld wordt aangehouden door de politie, krijgt hij/zij ook met het OM te maken. Het OM heeft namelijk het alleenrecht m.b.t. het vervolgen van personen en zal uiteindelijk bepalen of een jongere, die een strafbaar feit heeft gepleegd, voor de rechter zal verschijnen, een andere straf krijgt (zoals Halt) of geen straf krijgt.

De Belastingdienst en FOID

De belastingdienst valt onder het ministerie van Financiën (De Belastingdienst, z.d.). Kerntaken van de belastingdienst zijn het innen van belastingen en uitkeren van toeslagen. Deze uitvoerende taken zijn belegd bij o.a. particulieren, de douane en de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD).
De belastingdienst werkt samen met andere partijen aan de bestrijding van georganiseerde criminaliteit (CCV, z.d.). Het onderwerp fraude is hier een belangrijk thema van. Wanneer de belastingdienst fiscale fraude vermoedt, wordt dit voorgelegd aan de FIOD-ECD; dit is de

opsporingsinstantie van de belastingdienst. In samenwerking met het OM, kan de FIOD een strafrechtelijk opsporingsonderzoek starten. De belastingdienst is onderdeel van de stuurgroep samen weerbaar en heeft vanuit haar expertise bijgedragen aan de ontwikkeling van het programma.

Het RIEC en het LIEC

Het RIEC is een informatieknooppunt en expertisecentrum voor (semi)overheden op het gebied van bestrijden van de georganiseerde criminaliteit (CCV, z.d.). Zo stelt het RIEC het ondermijningsbeeld op binnen gemeenten en provincies. De doelen van het RIEC hebben betrekking op het voorkomen van vermenging tussen de onder- en bovenwereld. Om deze reden is het RIEC betrokken bij de stuurgroep samen weerbaar. Naast het RIEC is er ook het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC). Het LIEC is bedoeld als coördinatiefunctie tussen de verschillende RIEC's. Het LIEC maakt daarbij landelijke afspraken met diverse partners en vormt het landelijk loket voor bestuurlijke dossiers. Het LIEC is dus indirect betrokken bij het programma.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) is verantwoordelijk voor de rechtsorde binnen Nederland (Rijksoverheid, z.d.). Met rechtsorde wordt bedoeld: 'Een rechtsorde waarin mensen moeten kunnen samenleven, ongeacht hun opvattingen of levensstijlen'. Het JenV is betrokken bij het programma #leerling- en studentenalert; voor een deel wordt het programma gefinancierd door JenV.

PVO Oost Nederland

Het Platform Veilig Ondernemen Oost-Nederland is een publiek-private samenwerking (PPS) tussen brancheorganisaties, ondernemers(verenigingen), gemeenten, politie, justitie en OM (PVO, z.d.). Meerdere belanghebbenden werken samen aan de oplossing van veiligheidsproblemen door (ondermijnende) criminaliteit in kaart te brengen. PVO Oost-Nederland is in dat kader op een groot aantal terreinen actief met voorlichtingsbijeenkomsten en Alert avonden, waaronder Ondernemers Alert, Buitengebied Alert en #leerling- en studentenalert. #Leerling- en studentenalert werkt als netwerkpartners nauw samen met het PVO Oost-Nederland, in het kader van publiek-private samenwerkingen. Zo wordt het #leerling- en studentenalert (vaak) gecombineerd met het Ondernemers Alert en het Buitengebied Alert.

Het CCV

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) is een onafhankelijke stichting die helpt om veiligheidsproblemen in kaart te brengen en op te lossen; dus ook ondermijning (CCV, z.d.). Het CCV helpt partijen om veiligheidsbeleid effectief en uitvoerbaar te maken, door middel van training, kennisoverdracht en advies. Daarnaast heeft het CCV een nieuwe experience voor jongeren ontwikkeld om digitale criminaliteit tegen te gaan, namelijk cyber24. Cyber24 is een vorm van spel en leren, waarbij jongeren door middel van een escaperoom zowel daderschap als slachtofferschap ervaren. De boodschap van deze experience en het doel dat het CCV hiermee wil bewerkstelligen, komt op veel vlakken overeen met de onderdelen van het programma #leerling- en studentenalert.

Hoofdstuk 2. Theoretisch kader

In het theoretisch kader staat een beschrijving van de literatuur die voor de uitvoering van het onderzoek van belang is; deskresearch. In paragraaf 1 wordt ingegaan op het maatschappelijke probleem. Het probleem dat hierin wordt geschetst heeft betrekking op het ronselen van jongeren door criminelen, waardoor sommige jongeren in de criminele wereld terecht komen. In paragraaf 2 wordt vervolgens ingegaan op jeugd en criminaliteit in het algemeen. Paragraaf 3 bevat een stukje wet- en regelgeving met betrekking tot het onderwerp. In paragraaf 4 wordt ingegaan op het ronselen van jongeren door criminelen en de weerbaarheid van jongeren en in de laatste paragraaf worden de beschermende- en risicofactoren bij jongeren besproken.

2.1. Maatschappelijk probleem

Wat is een maatschappelijk probleem?

Van een maatschappelijk probleem kan worden uitgegaan als er sprake is van onderstaande punten (Wolters & de Graaf, 2009).

1. Een invloedrijke groep in de samenleving (burgers of wetenschappers);
2. wordt zich bewust van de negatieve aspecten van een sociale situatie;
3. omdat die situatie scherp conflicteert met belangrijke waarden en normen in de samenleving;
4. die invloedrijke groep slaagt erin het probleem een naam te geven en onder de aandacht van het publiek te brengen;
5. het wordt duidelijk dat er iets aan gedaan moet en kan worden door collectieve actie;
6. die leidt tot beïnvloeding van het overheidsbeleid.

Waarom is het ronselen van jongeren een maatschappelijk probleem?

Overal in Nederland is het zichtbaar, jongeren worden door criminelen geronseld om criminele klusjes te verrichten. En het begint ook steeds meer mensen op te vallen. Doordat jongeren worden geronseld door criminelen en soms op het verzoek ingaan om strafbare activiteiten te verrichten, komen de jongeren in aanmerking met het jeugdstrafrecht; de situatie is hier dus in strijd met belangrijke normen en waarden in de samenleving. Vanuit de overheid, provincie Gelderland, is daarom actie ondernomen (GLD, 2019).

Naast het feit dat het ronselen van jongeren steeds meer begint op te vallen, komt er ook steeds meer aandacht voor in de media. RTL nieuws (Boer, 2019) en de Volkskrant (Tops & Tromp, 2017) publiceerden een artikel over het ronselen van jongeren op scholen. Naast deze twee voorbeelden zijn en nog veel meer berichten te vinden in de media die aangeven dat het ronselen van jongeren wel degelijk een groot probleem is.

In verschillende onderzoeken komt ook naar voren dat het ronselen van jongeren een maatschappelijk probleem is. Het Centrum voor Kinderhandel en Mensenhandel bracht begin 2020 een rapport uit over de criminele uitbuiting van jongeren op middelbare scholen, omdat de aard en omvang van criminele uitbuiting van Nederlandse jongeren een blinde vlek is (CKM!, 2020). Onder criminele uitbuiting wordt het volgende verstaan: ‘het uitbuiten van individuen door het strafbare feiten te laten plegen, zoals zakkenrollen, winkeldiefstal, drugshandel en soortgelijke strafbare feiten waarmee financieel gewin is gemoeid’. Deze criminele uitbuiting zien we bij het ronselen van jongeren door criminelen terugkomen (CKM!, 2020). Jongeren worden voor verschillende klusjes benaderd door criminelen, waaronder ook zakkenrollen, winkeldiefstal, drugshandel en soortgelijke strafbare feiten waarmee financieel gewin is gemoeid. Doordat sommige jongeren ingaan op deze klusjes, belanden ze in de criminele wereld. In het rapport van het CKM wordt duidelijk dat de criminele uitbuiting van jongeren en dus het ronselen van jongeren wel degelijk een probleem is en dat het door scholen ook wordt herkend. Een aantal resultaten uit het rapport:

- De meerderheid van middelbare scholen zegt zich zorgen te maken over mogelijke criminele uitbuiting op hun school (55%);
- middelbare scholen blijken zich vaker zorgen te maken over leerlingen in vergelijking met Mbo's;
- op de stelling 'In de afgelopen jaren ben ik mij veel meer zorgen gaan maken over criminele uitbuiting van leerlingen' werd door 46% 'mee eens' geantwoord en door 13% 'helemaal mee eens geantwoord;
- scholen vinden het van groot belang dat het thema criminele uitbuiting voldoende aandacht krijgt op de school.

2.2. Jeugd en criminaliteit

Ondermijning

Zoals in de aanleiding beschreven staat worden jongeren steeds vaker de dupe van ondermijning. Criminelen benaderen namelijk op grote schaal jongeren voor strafbare activiteiten. Een deel van de jongeren gaat hier op in, waardoor ze in het criminele circuit terecht komen. Ondermijning is een groot begrip dat moeilijk te omschrijven is waardoor er vaak discussies zijn over de exacte betekenis van het begrip (P. van den Berg, persoonlijke communicatie, februari 2020).

Over het algemeen betekent ondermijning de verwevenheid tussen boven- en onderwereld (JenV, 2020). Criminelen maken voor hun criminele activiteiten gebruik van de diensten van de bovenwereld. Op deze manier beïnvloeden criminelen onze samenleving en zorgen ze voor een gevoel van onveiligheid en ontwrichting van de samenleving en rechtsstaat. Criminelen doen dit o.a. door legale partijen te beïnvloeden of te onderdrukken. Denk daarbij aan volksvertegenwoordigers, ambtenaren en onschuldige burgers. Wat we daarbij vaak zien is zwaar geweld; van mishandeling tot aan liquidaties in woonwijken toe. Op deze manier ondermijnen criminelen het gezag van burgemeesters en politie en vervagen normen en waarden bij legale partijen. Hieronder volgen een aantal voorbeelden van ondermijning:

- Eigenaren of verhuurders in de vastgoedsector die hun panden, vaak onder druk, laten gebruiken voor bijvoorbeeld drugs- of wapenhandel;
- Legale, financiële dienstverleners om hun criminele winsten wit te wassen;
- elektriciens onder druk inzetten voor de aanleg van een hennepkwekerij;
- jongeren inzetten voor de productie en handel van drugs.

Wat is jeugdcriminaliteit?

Wanneer jongeren op het verzoek van de criminelen ingaan, belanden ze in de criminele wereld; dit wordt ook wel jeugdcriminaliteit genoemd. Er is sprake van jeugdcriminaliteit als een jongere van 12 tot 24 jaar een strafbaar feit pleegt (Politie, 2020). Voorbeelden van deze strafbare gedragingen zijn: geweld plegen, stelen, overvallen, bedreigen, etc. Het jeugdstrafrecht richt zich specifiek op jongeren van 12 tot 18 jaar. Vanaf het 18^{e} levensjaar geldt het volwassenenstrafrecht. Echter zijn er een aantal uitzonderingen. Wanneer een jongere 16 of 17 jaar oud is kan in sommige gevallen beroep worden gedaan op het volwassenenstrafrecht. Andersom kan dit ook als een jong volwassene 18 tot en met 23 jaar is; er kan dan beroep worden gedaan op het jeugdstrafrecht.

In eerste instantie wordt er binnen het jeugdstrafrecht een pedagogisch doel nagestreefd (Politie, 2020). In veel van deze gevallen volgt een verwijzing naar bureau Halt. Pas wanneer deze pedagogisch gerichte sancties niet voldoende zijn volgt er een straf of een maatregel. Kinderen onder de 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk worden vervolgd. De Raad voor de Kinderbescherming geeft altijd advies over een straf aan de officier van justitie of de rechter.

Wat is groepscriminaliteit?

Vaak zien we dat jongeren criminaliteit in groepsverband plegen; er is sprake van een groepsverband als er twee of meer personen zijn betrokken (Politie, 2020). Dit geldt voor ongeveer 75% van alle door jongeren gepleegde delicten. Dat betekent echter niet dat alle leden van de groep ook daadwerkelijk een strafbare gedraging verrichten; vele zullen namelijk alleen toekijken.

Rising stars

Als we het hebben over rising stars, bedoelen we daarmee het aanstormende criminele talent (Ferwerda, 2017). De leeftijd van deze groep ligt tussen de 18 en 21 jaar en de kans is groot dat de leden van deze groep zich zullen door ontwikkelen richting de harde kern. De rising stars plegen vooral delicten in de eigen woonplaats, echter zien we daarin steeds meer een overgang plaatsvinden. Aan de ene kant zijn ze als groep nog zichtbaar op straat en veroorzaken ze de nodige overlast. Aan de andere kant worden de criminele activiteiten steeds belangrijker en professioneler, waardoor aandacht van de politie niet gewenst is. Dat vormt een reden om uit het publieke domein te verdwijnen en 'ondergronds/bovenlokaal' te gaan werken. Een deel van de rising stars gaat daarom steeds vaker buiten de eigen woonplaats op pad, waardoor de pakkans kleiner is; lokaal zijn deze 'rising stars' vaak bekend bij politiefunctionarissen, maar regionaal en/of landelijk is dit veel minder het geval. Doordat een deel van deze jongeren dus uit de eigen woonplaats verdwijnt, lijkt het probleem te verdwijnen, maar eigenlijk verplaatst deze zich alleen maar.

Welke groepen jonge overtreders zijn er nog meer?

Er zijn verschillende groepen jonge overtreders (Politie, 2020). Deze worden hieronder weergegeven.

- Risicojongeren: deze jongeren hebben nog geen strafbare feiten gepleegd, maar bij hen is het risico wel aanwezig;
- first offenders: voor deze jongeren is het de eerste keer dat ze zijn opgepakt door de politie voor het plegen van een strafbaar feit;
- licht criminele jongeren: zij zijn al meerdere keren door de politie opgepakt voor het plegen van een strafbaar feit;
- meerpleger: een meerpleger heeft een leeftijd van 12 tot 17 jaar tegen wie in de laatste drie jaren ten minste twee processen-verbaal zijn opgemaakt waarop een inhoudelijke justitiële afdoening is gevolgd en die opnieuw een misdrijf pleegt;
- jeugdige veelpleger: 'een jongere in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar tegen wie meer dan vijf processen-verbaal zijn opgemaakt waarvan het laatste in de afgelopen 12 maanden'.

Jongeren van deze groepen gaan sneller op het aanbod van de criminelen in. Vaak begint het bij iets kleins en onschuldigs (de risicojongeren) en groeit het, wanneer de eerste stap in de criminele wereld is gezet, steeds verder uit (P. van den Berg, persoonlijke communicatie, februari 2020).

Twee padentheorie Moffit

In aansluiting op de verschillende groepen jonge overtreders, onderscheidt Moffit twee verschillende ontwikkelingstrajecten: antisociaal gedrag dat levenslang doorgaat (life-course-persistent) en antisociaal gedrag dat beperkt blijft tot de adolescentie (adolescence-limited) (Moffit, 1993). Wat hierin zichtbaar is, is dat de adolescence-limited groep op een gegeven moment stopt met het afwijkende gedrag. In die zin is probleemgedrag en delinquentie tijdens de adolescentie voor een grote groep jongeren een soort van overgangsrite naar de volwassenheid. De andere groep daarentegen, begint vaak al op jonge leeftijd afwijkend gedrag te vertonen. Dit gedrag blijft vaak levenslang en is dus niet enkel aan de adolescentie te wijten.

Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit

In de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) zijn de ontwikkelingen in de door politie en justitie geregistreerde jeugdcriminaliteit in de periode 2000 tot 2017 beschreven (van der Laan & Beerthuizen, 2018). Dit betreft de geregistreerde jeugdcriminaliteit. Het zogenoemde 'dark number',

de criminaliteit die wel wordt gepleegd maar niet wordt gezien of geregistreerd, ontbreekt hier dus. De MJC wordt in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie eens per twee jaar uitgevoerd. Hierin brengen het WODC en het CBS de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit (jeugdigen van 12- tot 24 jaar) zo breed mogelijk in beeld.

In bijlage 8, figuur 5, is de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit in de periode van 2000 tot en met 2016 weergegeven. In de figuur is te zien dat vanaf ongeveer 2007 de geregistreerde jeugdcriminaliteit over het algemeen is gedaald. Daarbij is het wel van belang aan te geven dat de dalende trend niet binnen alle subgroepen of alle regio's even sterk is. In een enkel geval is het niveau van geregistreerde jeugdcriminaliteit of aan jeugdigen opgelegde sancties zelfs stabiel of stijgend.

De geregistreerde criminaliteit daalt in de periode van 2007 tot 2017. We zien daarbij een daling bij alle leeftijdsgroepen, maar de groep die de meeste strafbare feiten pleegt wordt wel iets ouder. Daar waar tot 2012 de 18- tot 21-jarigen oververtegenwoordigd zijn in de strafrechtelijke daderpopulatie, verbreedt deze groep zich in de jaren na 2012 naar de 18- tot 25 jarigen. Interessant is de vergelijking van deze gegevens met de strafbare feiten waar de ondervraagde jongeren binnen het onderzoek voor zijn benaderd. Aangezien het MJC niet naar het dark number kijkt, kunnen de gegevens van dit onderzoek als een aanvulling daarop worden gezien; en dan specifiek op het ronselen van jongeren voor strafbare activiteiten. In paragraaf 4.5 wordt deze vergelijking weergegeven.

Verschil criminele jongeren en minderjarige slachtoffers

Binnen het thema 'ronselen van jongeren door criminelen voor het verrichten van strafbare activiteiten' zien we eigenlijk twee groepen naar voren komen, namelijk criminele jongeren en minderjarige slachtoffers (CKM!, 2020). Aangezien jongeren op het verzoek van criminelen strafbare feiten plegen, worden zij vaak gezien als criminele jongeren. Echter is het juist vaak zo dat jongeren worden gedwongen om bijvoorbeeld drugs te runnen en te dealen en om winkeldiefstallen te plegen. Dit geeft natuurlijk een vertekend beeld, omdat veel jongeren er niet zelf voor kiezen om de criminaliteit in te stappen; vaak rollen ze hier in en komen ze er niet of nauwelijks weer uit. Omdat de meeste jongeren dus eigenlijk slachtoffer zijn maar worden behandeld als crimineel, worden zij vervolgd en/of bestraft en krijgen ze niet de bescherming waar zij op basis ban wet- en regelgeving (richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad) recht op hebben. Hierdoor blijven de werkelijke daders (de criminelen) buiten schot en kunnen zij nieuwe slachtoffers blijven maken.

Signalen die erop kunnen wijzen dat jongeren criminele activiteiten plegen en mogelijk ook crimineel worden uitgebuit

Het CKM heeft tijdens het onderzoek een aantal signalen geformuleerd die erop kunnen wijzen dat jongeren criminele activiteiten plegen en mogelijk ook crimineel worden uitgebuit (CKM!, 2020). Belangrijk om te weten is dat deze signalen niet in alle gevallen op criminele uitbuiting duiden.
De volgende signalen kunnen los of in combinatie met elkaar, duiden op criminele uitbuiting: oververmoeidheid; storend in het onderwijsproces; geen motivatie; veel nieuwe en dure kleding; meerdere telefoons; hoge afwezigheid; slecht functioneren; bijbaantjes tot midden in de nacht; ze hebben altijd smoesjes.

2.3. Wet- en regelgeving

Bij het onderwerp ondermijning zijn verschillende wet- en regelgeving betrokken. Artikel 13b van de Opiumwet, artikel 172 lid 3, 174a en 175 Gemeentewet, de wet BIBOB en de ondermijningswet zijn voorbeelden hiervan. Daarnaast kennen we 'De Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad': in deze richtlijn staan wetten en regels beschreven die gaan over de bescherming van minderjarige slachtoffers, die nodig zijn om los te komen van hun uitbuiters.

Strafbare activiteiten

In het wetboek van Strafrecht staat beschreven welke gedragingen volgens de wet strafbaar zijn gesteld (Judex, z.d.). Er zijn grofweg twee soorten strafbare feiten te onderscheiden, namelijk overtredingen en misdrijven. Overtredingen zijn de kleinere vergrijpen, misdrijven de ernstige. In het wetboek van Strafrecht staat beschreven welk strafbaar feit een overtreding is en wat een misdrijf is.

Het eerste hoofdstuk van het wetboek van Strafrecht gaat over de algemene bepalingen. Het tweede hoofdstuk bevat alle misdrijven en het derde hoofdstuk bevat alle overtredingen. Per strafbaar feit staat omschreven welke gedraging(en) verricht moet(en) zijn, om aan dat strafbare feit te voldoen. De overtredingen en misdrijven zijn ingedeeld in verschillende categorieën. Voorbeelden van overtredingen zijn: overtredingen betreffende de openbare orde, overtredingen betreffende het openbaar gezag, overtredingen betreffende de zeden, etc. Voorbeelden van misdrijven zijn: misdrijven tegen de veiligheid van de staat, misdrijven tegen het openbaar gezag, schending van geheimen, mishandeling, veroorzaken van de dood of van lichamelijk letsel door schuld, witwassen, etc. Naast de zogenoemde delictsomschrijving, bevat elk strafbaar feit een indicatie van de straf die gesteld staat op datzelfde strafbare feit. Dit om te voorkomen dat iemand in Amsterdam bijvoorbeeld anders wordt gestraft dan iemand in Leeuwarden.

Een voorbeeld van een strafbaar feit is moord. Artikel 289 wetboek van Strafrecht vermeld: ‘Hij die opzettelijk en met voorbedachten rade een ander van het leven berooft, wordt, als schuldig aan moord, gestraft met een levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste dertig jaren of geldboete van de vijfde categorie.’

Naast het wetboek van Strafrecht is er ook het wetboek van Strafvordering. Dit wetboek bepaald hoe strafbare feiten vervolgd worden.

Wanneer jongeren worden benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten, staat daar over het algemeen een beloning tegenover (P. van den Berg, persoonlijke communicatie, februari 2020). Dit kan zijn in de vorm van geld, maar ook in de vorm van goederen. Op deze manier, en afhankelijk van hoe groot de beloning is, is het voor jongeren aantrekkelijker om het strafbare klusje ook daadwerkelijk uit te voeren.

De activiteiten waar de jongeren voor worden benaderd zijn strafbaar. Vandaar dat er binnen het onderzoek ook steeds gesproken wordt van ‘strafbare activiteiten’. Wanneer jongeren deze activiteiten uitvoeren en worden betrapt, worden ze waarschijnlijk gestraft.

2.4. Het ronselen van jongeren

Waarom ronselen criminelen jongeren?

Criminelen ronselen over het algemeen vooral jongeren voor het verrichten van strafbare activiteiten (GLD, 2019). Maar waarom zijn jongeren nou zo’n interessante doelgroep voor criminelen?

Ten eerste zien we dat het ‘puberbrein’, zoals wetenschappers het noemen, makkelijk te beïnvloeden is (Willemsen, z.d.). Het puberbrein is impulsiever en kan minder goed weerstand bieden tegen impulsen van buitenaf. Door deze impulsen wordt de nieuwsgierigheid van de jongeren sneller geprikkeld, wat er vervolgens voor zorgt dat jongeren makkelijk te verleiden te zijn. Criminelen zijn zich hier vaak van bewust en proberen op die manier jongeren te verleiden om strafbare activiteiten te verrichten.

Ten tweede zien we dat er drie belangrijke hersenstructuren zijn betrokken bij het puberbrein die nog niet optimaal functioneren, waardoor het probleem hiervoor veroorzaakt wordt (Peters, z.d.):

- De amygdala regelt het ervaren, verwerken en aansturen van de emoties (Hersenstichting, 2020);
- het striatum is betrokken bij de emoties maar gaat daarnaast ook over motivatie en beloning (Peters, z.d.);
- de prefrontale cortex stuurt verschillende cognitieve functies aan en is onderdeel van de rationele hersengebieden (Hersenstichting, 2020).

Doordat deze hersengebieden in de puberteit nog niet optimaal functioneren, vertonen sommige pubers extreem en tegenstrijdig gedrag (Peters, z.d.). Veel pubers voelen minder remmingen, zoeken risico's op, kunnen hun emoties minder goed onder controle houden, zijn snel afgeleid en hebben vaak moeite met dingen plannen. Dit alles zorgt ervoor dat pubers de gevolgen van hun gedrag op de langere termijn vaak minder goed kunnen inschatten. Voor criminelen dus een hele interessante doelgroep. Dit maakt ook dat de signalen die kunnen duiden op crimineel gedrag, verslaving of uitbuiting vaak worden geschaard onder puberaal gedrag.

Daarnaast zien we dat jongeren vaak veel gemotiveerder zijn om leuke dingen te doen dan dingen waar ze geen zin in hebben of die op de korte termijn weinig opleveren (Peters, z.d.). Doordat jongeren meer gericht zijn op de korte termijn in plaats van de lange termijn, zijn ze erg gevoelig voor beloning en daarmee ook gevoelig voor het snelle geld. We zien dat het striatum extra actief is op het moment dat pubers worden beloond met bijvoorbeeld geld of een compliment. Pubers zijn zo gericht op het krijgen van complimenten omdat dat vaak overkomt als: 'je bent op de goede weg'. Dat gevoel is vaak erg belangrijk voor pubers die bezig zijn zich los te maken uit de veilige omgeving van hun ouders en op zoek zijn naar hun eigen, nieuwe omgeving. Dit laatste zorgt er vaak ook voor dat pubers zich afzetten tegen hun ouders; hoe harder ze zich afzetten tegen de ouders, hoe beter ze hun 'ik' ervaren.

Naast de punten die hierboven zijn genoemd zijn er natuurlijk nog een aantal andere punten te bedenken waarom criminelen juist jongeren ronselen. Per persoon en per situatie zullen er verschillende oorzaken ten grondslag liggen aan het feit of iemand wel of niet in de criminele wereld terecht komt. Voorbeeld: jongeren willen graag ergens bij horen; als klasgenoten, teamgenootjes, etc. dit niet kunnen bieden en criminelen wel, zou het kunnen zijn dat jongeren daarom op het verzoek van de crimineel ingaan (Boer, 2019). Dit laatste komt ook terug in de interviews.

Hoe ronselen criminelen jongeren?

Criminelen ronselen jongeren om strafbare activiteiten te verrichten. Er zijn tal van manieren waarop criminelen dit doen; op school, tijdens het uitgaan, op de sportclub, in de wijk, etc. Wat we binnen dit ronselen vaak terug zien komen is dat jongeren er vaak worden ingeluisd (Tops & Tromp, 2017); dit sluit aan op het kopje 'verschil criminele jongeren en minderjarige slachtoffers' die in paragraaf 2.2 beschreven staat. Een voorbeeld dat in het artikel van de Volkskracht staat beschreven: *'Een opdrachtgever stelt 10 duizend euro in het vooruitzicht. Het is voor één keer zegt hij erbij, hierna hoef je nooit meer wat te doen. De jongere wordt met cocaïne op pad gestuurd, de opdrachtgever laat hem onderweg in elkaar slaan en het spul wordt 'geripp'. De jongen komt terug, verteld dat hij is overvallen, de opdrachtgever zegt: jammer voor je, dit kost me duizenden euro's, zorg maar dat ik het terugkrijg.'* Op dat moment is de jongere er dus ingeluisd. Hij wilde even snel geld verdienen maar was nooit van plan om een echte criminele carrière te starten. Echter heeft hij na dit voorval geen keuze meer; het niet luisteren en terugbetalen van het verloren goed zal voor nare consequenties zorgen.

Zoals eerder al werd beschreven in dit hoofdstuk, publiceerden RTL nieuws en de Volkskrant een artikel over het ronselen van jongeren op scholen. Een van de koppen van deze artikelen was: 'Drugscriminelen ronselen jongeren op school: Het gebeurt overal (Boer, 2019).' Omdat de doelgroep op scholen makkelijk te bereiken is zien we dat scholen vaak een interessant doelwit zijn voor criminelen. Criminelen gebruiken vaak ook jongeren van de school om weer andere jongeren te ronselen; zo hoeven criminelen hun gezicht niet op de school te laten zien, maar worden er toch

jongeren geronseld om voor hun strafbare activiteiten te verrichten. Dit komt ook terug in de resultaten van de enquêtes.

Daarnaast zien we dat bijvoorbeeld het gebruiken van drugs steeds normaler is; de normalisering van het drugsgebruik. *"Jongeren willen snel geld verdienen en ergens bij horen (P. van den Berg, persoonlijke communicatie, februari 2020). Drugs zijn heel normaal. De moraal is verschoven. Dingen die we niet normaal moeten vinden, vinden de jongeren nu wel normaal. En daardoor belanden ze makkelijker in de drugshandel. Een van de problemen waarom ze het zo makkelijk doen, is omdat ze het zelf gebruiken. 75 procent van hbo-studenten die naar een festival gaat, gebruikt zelf pillen. Dat vinden ze allemaal normaal. Ouders ook. Dat maakt dat er geen taboe meer op ligt. Waarom zou je het dan niet rondbrengen?"* Criminelen weten dit natuurlijk ook en spelen hier slim op in. Deze normalisering komt ook terug in de interviews.

Weerbaarheid van jongeren

Zoals hierboven beschreven staat, zijn jongeren een interessante doelgroep voor criminelen. Vandaar dus ook dat jongeren al snel de vraag gesteld krijgen of zij strafbare klusjes willen doen voor een beloning. Criminelen proberen jongeren als het ware te verleiden (met een beloning) om het strafbare klusje uit te voeren. De weerbaarheid van jongeren speelt hierbij een belangrijke rol (Weerbaarheid.nu, z.d.). Een jongere die weerbaar is, zal namelijk veel eerder nee durven zeggen tegen het aanbod en de verleiding van criminelen dan een jongere die dit niet is.

Als iemand weerbaar is, kan diegene namelijk op een passende manier opkomen voor zichzelf. Iemand kan dan met respect voor anderen, zijn/haar eigen grenzen trekken en aangeven (Weerbaarheid.nu, z.d.). Een belangrijke voorwaarde voor weerbaarheid is een gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen. Weerbaarheid kent echter verschillende definities (Noor, 2016). Naast hetgeen dat hiervoor beschreven staat, betekend fysieke weerbaarheid dat iemand zich kan verdedigen tegen een dreiging of geweld. Weerbaarheid is dus een vorm van versterking en/of verdediging; fysiek en mentaal.

In de praktijk geven jongeren aan weerbaar te zijn geworden door een combinatie van factoren (Noor, 2016). Ze noemen bijvoorbeeld: erkend worden in je talenten en kwaliteiten, het geloof in de eigen vaardigheden en mogelijkheden, zelfacceptatie, een sterk ontwikkelde etnische identiteit, positief ingestelde ouders, een hoge zelfwaardering, een goed reflectief vermogen, in staat zijn negatieve emoties los te laten, assertiviteit en een gezonde dosis zelfvertrouwen. Al deze elementen kunnen ervoor zorgen dat jongeren zichzelf als weerbaar beschouwen. Dit zijn belangrijke elementen om de weerbaarheid van de jongeren te verbeteren.

2.5. Beschermende- en risicofactoren

Tijdens de opvoeding en ontwikkeling van een kind zien we risicofactoren en beschermende factoren naar voren komen (Ince, Yperen, & Valkestijn, 2018). De beschermende factoren zorgen voor een positieve ontwikkeling van een kind en de risicofactoren kunnen zorgen voor een negatieve ontwikkeling van een kind. Hierbij wordt er niet alleen gekeken op individueel-, groeps- en gezinsniveau, maar ook naar invloeden en veranderingen in de sociale omgeving van het kind. Daarbij is aangetoond dat risico- en beschermende factoren onder andere aanwezig zijn in het gezin, in vriendengroepen, op school en in de wijk.

Binnen het domein van de criminologie bestaat steeds de discussie of bepaald gedrag is aangeleerd of dat iemand ermee wordt geboren (Van Dijk, Huisman, & Nieuwbeerta, 2018). Eigenlijk zien we steeds een wisselwerking tussen deze twee; er is sprake van interactie tussen aanleg (aangeboren) en omgeving (aangeleerd), waarbij de opvoeding van een kind ontzettend belangrijk is. De opvoeding vormt een sterke basis voor hoe het kind nu en later in het leven zal staan. Een voorbeeld die deze wisselwerking duidelijk maakt: *'Een individu met een uitgesproken muzikale aanleg zal in een omgeving waar zelden of nooit muziek wordt geluisterd, weinig kansen krijgen zich tot een bekwaam musicus te ontwikkelen. Dit voorval zien we ook terug komen in de jeugdcriminaliteit; een jongere die aanleg heeft om*

crimineel gedrag te vertonen, maar opgroeit in een omgeving waarin niemand crimineel gedrag vertoond, zal hoogstwaarschijnlijk zelf ook geen criminaliteit plegen.' De beschermende- en risicofactoren spelen een belangrijke rol in de keuzes die jongeren maken. Dit geldt natuurlijk ook wanneer jongeren de vraag gesteld krijgen of ze strafbare activiteiten willen verrichten. Er is hier dus een verband zichtbaar tussen de weerbaarheid en de beschermende- en risicofactoren; de weerbaarheid en de keuzes die de jongeren maken worden beïnvloed door deze factoren. De factoren worden hieronder besproken.

Risicofactoren

Binnen de criminologie worden er een aantal factoren genoemd die zorgen voor een 'low self-control', wat er vervolgens weer voor kan zorgen dat iemand eerder (antisociaal gedrag of) crimineel gedrag vertoont. Dit zijn factoren die ervoor zorgen dat iemand meer aanleg heeft voor crimineel gedrag dan anderen (ook wel de risicofactoren). Een overzicht van deze factoren is weergegeven in bijlage 8, figuur 6. De factoren zijn: vriendelijkheid (laag); zorgvuldigheid (laag); spanningsbehoefte (hoog); impulsiviteit (hoog); risicotaxatie (laag); IQ (laag); ADHD.

Verder zijn er naast deze risicofactoren vanuit de criminologie nog andere risicofactoren geformuleerd door het Nederlands Jeugdinstituut. De balans tussen beschermende en risicofactoren blijkt cruciaal bij het wel of niet problematisch verlopen van de ontwikkeling van kinderen en jongeren (Meij & Ince, 2013). Problemen ontstaan wanneer er onvoldoende beschermende factoren zijn om de risicofactoren te compenseren. Zoals net ook al werd genoemd kunnen de risicofactoren worden onderverdeeld in factoren bij de jeugdige, factoren in het gezin en factoren vanuit de omgeving (te denken aan school, vriendengroep en buurt).

Factoren bij de jeugdige

Uit onderzoek komt naar voren dat onderstaande risicofactoren bij de jeugdige samenhangen met het voorkomen van problemen:

- Biologische factoren, zoals prematuriteit en laag geboortegewicht, zwangerschapscomplicaties en genetische afwijkingen;
- moeilijk temperament;
- hyperactiviteit, impulsiviteit (of juiste te sterkte controle over emoties) en/of sterkte prikkelbaarheid;
- een laag IQ en achterblijvende taalontwikkeling;
- ingrijpende gebeurtenissen, zoals ziekenhuisopname, mishandeling en de dood van één van de ouders.

Factoren in het gezin

Op gezinsniveau zijn onder meer de volgende risicofactoren aanwezig:

- Psychiatrische problematiek van één van de ouders of allebei, waarbij de mate van het sociaal functioneren van de ouder en de aantasting van het opvoedingsklimaat bepalend is;
- problematische levensgeschiedenis van één of beide ouders (zoals mishandeling, verwaarlozing, etc.);
- problematische gezinsrelaties (zoals een autoritaire of (te) permissieve opvoedingsstijl, mishandeling, verwaarlozing, het ontbreken van een veilige hechting tussen ouder(s) en kind, etc.);
- laag gezinsinkomen en stress door schulden en/of werkloosheid;
- ouders die zelf antisociaal gedrag vertonen, waarbij ze geweld en criminaliteit en/of alcohol- en drugsgebruik niet afkeuren;
- ontbreken van familie of vrienden van het gezin die tot steun kunnen zijn.

Factoren in de omgeving van de jeugdige
De risicofactoren in de omgeving van de jeugdige worden onderverdeeld in factoren op school, in de vriendengroep en in de buurt en samenleving:

- School: bijvoorbeeld slechte schoolresultaten, spijbelen, gebrek aan betrokkenheid bij de school, vroegtijdig school verlaten;
- vriendengroep: omgang met leeftijdsgenoten die probleemgedrag vertonen en/of lid zijn van een jeugdbende;
- buurt en samenleving: bijvoorbeeld sociale uitsluiting (het gevoel hebben nergens bij te horen), onduidelijke normen in de wijk of die bevorderend zijn voor drugsgebruik, geweld en criminaliteit, verkrijgbaarheid van vuurwapens, armoede, ontbreken van stimuleren van sociaal wenselijk gedrag in de wijk, weinig controle op gedrag (surveillance).

Beschermende factoren

Naast deze risicofactoren zijn er ook de beschermende factoren. Het Nederlandse Jeugdinstituut ontwikkelde een top tien beschermende factoren voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen (Ince, Yperen, & Valkestijn, 2018). Deze beschermende factoren bieden tegenwicht aan de risico's waaraan jeugdigen worden blootgesteld:

1. *Sociale binding*
   Hierbij gaat het om de binding die een kind heeft met sociale relaties in het gezin, de vriendengroep, school en de wijk; ook wel het hebben van warme, ondersteunende, affectieve relaties met het gezin en met anderen.

2. *Kansen voor betrokkenheid*
   Kinderen en jongeren moeten de kans krijgen om een concrete, betekenisvolle en gewaardeerde bijdrage te kunnen leveren aan verbanden waarvan zij deel uitmaken (familie, school en gemeenschap).

3. *Pro sociale normen.*
   Erg belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen is dat zij opgroeien in een omgeving waarin duidelijke normen en waarden voor positief gedrag uitgedragen en nageleefd worden. Regels en grenzen moeten daarbij duidelijk zijn voor kinderen.

4. *Erkenning en waardering voor positief gedrag*
   Hierbij gaat het erom dat kinderen erkenning en waardering krijgen voor positief gedrag om hun sociaal gedrag te versterken, door middel van positieve bekrachtiger. Deze positieve bekrachtiger zien we terugkomen in de criminologische theorie 'instrumenteel leren', waarbij er gewerkt wordt met een bestraffer of een bekrachtiger om bepaald gedrag van een jongere te bestraffen of juist te motiveren (Van Dijk, Huisman, & Nieuwbeerta, 2018).

5. S*teun van belangrijke volwassenen en voorzieningen in de omgeving*
   Deze steun is ontzettend belangrijk voor het welbevinden en de voorspoedige ontwikkeling van kinderen. Belangrijke volwassenen zijn in eerste instantie de opvoeders van het kind. Daarnaast zijn er medeopvoeders die in twee groepen in te delen zijn. De eerste groep zijn de beroepsopvoeders die een formele taak hebben in de opvoeding, zoals leerkrachten, etc. De tweede groep bestaat uit volwassen die vanuit een informele rol deelnemen in de opvoeding, zoals familieleden, buren, vrienden, kennissen, etc.

6. *Constructieve tijdbesteding*
   De mogelijkheid voor jongeren om in hun vrije tijd deel te kunnen nemen aan bijvoorbeeld creatieve activiteiten (muziek, theater) en jeugdprogramma's (zoals sport, clubs, etc.).

7. *Competenties*
   Bestaat uit drie verschillende soorten competenties, namelijk sociale competenties (vaardigheden die jongeren helpen gevoelens, gedachtes en gedrag te integreren om zo bepaalde sociale doelen te bereiken), emotionele competenties (het vermogen om gevoelens en emotionele reacties van zichzelf en anderen te kunnen identificeren en er adequaat op te kunnen reageren) en gedragsmatige competenties (effectief gedrag, ook wel de non-verbale communicatie, verbale communicatie en in actie komen).

8. *Cognitieve vaardigheden*
   Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in algemene vaardigheden, zoals logisch en analytisch denken en abstract redeneren, en specifieke vaardigheden, zoals lees- en rekenvaardigheden, die belangrijk zijn voor schoolsucces.

9. *Schoolmotivatie (commitment to learning)*
   Hierbij kan gedacht worden aan een combinatie van betrokkenheid bij leeractiviteiten, binding met de school, en positieve verwachtingen ten aanzien van eigen succes.

10. *Positieve identiteit*
    De positieve identiteit gaat over hoe jongeren zichzelf zien in relatie tot de toekomst, eigenwaarde en gevoel van persoonlijke effectiviteit (de overtuiging dat je met je eigen gedrag persoonlijke doelen kan bereiken).

Deze risico- en beschermende factoren zijn ook terug te zien in sommige criminologische theorieën. Hierboven werd al instrumenteel leren genoemd, maar een ander voorbeeld is de bindingstheorie van Hirschi (Van Dijk, Huisman, & Nieuwbeerta, 2018). In deze theorie wordt niet gekeken waarom iemand crimineel gedrag vertoont, maar juist waarom iemand dit niet vertoont. Wanneer iemand een sterke band heeft met de verschillende onderdelen van zijn/haar leven (gezin, werk, sport, vrienden, etc.) is de kans klein dat iemand criminaliteit zal plegen; andersom geld dus dat wanneer deze bindingen zwak zijn de kans groot is dat iemand wel criminaliteit gaat plegen.

Tot voor kort was de aandacht van beleid en praktijk vooral gericht op het voorkomen en verminderen van risicofactoren in de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Er vindt een geleidelijke verschuiving plaats waarin er meer aandacht wordt besteed aan de beschermende factoren in het leven van een kind/jeugdige, om zo een positieve ontwikkeling te realiseren. Daarmee wordt ook geprobeerd te voorkomen dat een jeugdige strafbare activiteiten gaat plegen.

Hoofdstuk 3. Methoden en instrumenten

In hoofdstuk 3 wordt toegelicht welke methoden en instrumenten gebruikt zijn om antwoord te geven op de deelvragen en uiteindelijk op de onderzoeksvraag.

3.1. Soorten onderzoek

Er bestaan veel verschillende dataverzamelingsmethoden en instrumenten die gebruikt kunnen worden voor het onderzoek. In deze paragraaf wordt kort ingegaan op kwalitatief en kwantitatief onderzoek en desk- en fieldresearch. Vervolgens wordt vermeld welke methoden voor dit onderzoek gebruikt zijn.

3.1.1. Kwalitatief en kwantitatief onderzoek

Kwantitatief onderzoek probeert feiten te achterhalen, waarbij de resultaten vaak worden uitgedrukt in cijfers (Swaen, 2019). De realiteit is objectief en onveranderlijk. De resultaten worden vaak gecategoriseerd of gerangschikt, zodat er grafieken en tabellen kunnen worden gemaakt. Voorbeelden van kwantitatieve onderzoeken zijn experimenteel onderzoek, secundaire analyses, enquête- en surveyonderzoek en monitoring. Deze onderzoeken hebben vaak de volgende kenmerken:

- Data wordt verzameld door middel van gestandaardiseerde technieken;
- er wordt gezocht naar correlaties en causale relaties tussen de variabelen;
- data en analyses worden ingezet om te testen of de hypothesen kloppen.

Daarnaast bevatten kwantitatieve onderzoeken meestal een vooraf opgesteld theoretisch kader, onafhankelijke en afhankelijke variabelen, hypothesen en een vaststaand onderzoeksopzet.

Kwalitatief onderzoek daarentegen is meer beschrijvend van aard. Kwalitatief onderzoek richt zich op interpretaties, ervaringen en betekenis. Deze resultaten worden dus niet uitgedrukt in cijfers, maar vaak in woorden. Bij de kwalitatieve onderzoeken gaat het om interpretatie. Het gaat dus niet zozeer om het testen van theorieën, maar juist om inzicht te krijgen in de verschillende interpretaties en opvattingen die mensen hebben en de betekenis die ze toekennen aan bepaalde gebeurtenissen of verschijnselen. De realiteit is hierbij dus interpretatief en dynamisch. Voorbeelden van kwalitatieve onderzoeken zijn interviews, observaties, focusgroepen en literatuuronderzoek. Deze onderzoeken hebben vaak de volgende kenmerken:

- De onderzoeker heeft meestal op voorhand geen duidelijk beeld van welke concepten en resultaten belangrijk zullen zijn;
- de onderzoeksopzet is vaak meer flexibel dan bij kwantitatieve studies;
- onderzoek wordt uitgevoerd in ‘real-life’-setting;
- de constructie van theorie is belangrijkere dan het testen van theorie;
- hypothesen komen (bijna) nooit voor.

Methoden zijn echter niet altijd in te delen in kwantitatief of kwalitatief onderzoek. Een enquête bijvoorbeeld is vaak kwantitatief, maar kan ook kwalitatieve vragen (open vragen) bevatten.

3.1.2. Desk – en fieldresearch

Vervolgens is het voor zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek mogelijk om desk- en/of fieldresearch toe te passen (Benders, 2018).

Deskresearch is bedoeld om antwoord te geven op onderzoeksvragen door bestaande informatiebronnen te bestuderen (Scriptum, z.d.). Aangezien er gebruik wordt gemaakt van bestaande bronnen is het dus niet nodig om zelf het ‘veld’ in te gaan om data te verzamelen.
Als het gaat om kwalitatief onderzoek omvat deskresearch (Benders, 2018): het verzamelen van specifieke literatuur; het bestuderen van specifieke cases.

Als het gaat om kwantitatief onderzoek omvat deskresearch (Benders, 2018): het onderzoeken van de database; het analyseren van rapporten; het analyseren van cijfers.

In tegenstelling tot deskresearch, is het bij fieldresearch de bedoeling het veld in te gaan om data te verzamelen (Dingemanse, 2017). Met het veld wordt bedoeld dat het onderzoek in de alledaagse en zo natuurlijk mogelijke setting van je onderzoeksgroep wordt uitgevoerd, bijvoorbeeld een klaslokaal. Dit betekent dat de data dus niet wordt verzameld uit bestaande informatiebronnen, maar dat de informatie zelf wordt verzameld in het veld.

Als het gaat om kwalitatief onderzoek omvat fieldresearch: het afnemen van interviews; het doen van observaties; het uitvoeren van experimenten.

Als het gaat om kwantitatief onderzoek omvat fieldresearch: het afnemen van een enquête; het uitvoeren van tests; het doen van observaties; het uitvoeren van interviews.

3.1.3. Het afstudeeronderzoek

Voor het afstudeeronderzoek is gebruik gemaakt van zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek. Dit wordt ook wel het toepassen van mixed methods genoemd (Topscriptie, z.d.). Het toepassen van mixed methods heeft veel voordelen voor een onderzoek, omdat het de duiding, validiteit, betrouwbaarheid en triangulatie van onderzoeksuitkomsten kan bevorderen. Triangulatie is het analyseren van een probleem vanuit verschillende invalshoeken, bijvoorbeeld door gebruik te maken van verschillende dataverzamelingstechnieken. Dit zal de geldigheid van de resultaten bevorderen.

Het kwantitatieve gedeelte bevat een enquête die onder middelbare school leerlingen in Gelderland is uitgezet; fieldresearch. Deze enquête is voor een groot deel kwantitatief en voor een klein deel kwalitatief. De enquête bevat namelijk naast de meerkeuzevragen (kwantitatief) ook een aantal open vragen (kwalitatief). Vervolgens is de data van deze enquête onderzocht; deskresearch. Aan de hand van deze database zijn uitspraken gedaan en zijn de deelvragen beantwoord.

Voor het kwalitatieve gedeelte is gebruik gemaakt van een interview; fieldresearch. Deze is afgenomen onder één jongere die zelf een strafbaar feit heeft gepleegd. Daarnaast zijn er nog twee interviews afgenomen onder professionals binnen het werkveld. Er is voor dit onderzoek dus gebruik gemaakt van twee verschillende interviews. Verderop in het hoofdstuk staat dit verder uitgewerkt. Daarnaast is er gebruik gemaakt van deskresearch; op basis van bestaande informatiebronnen is de benodigde literatuur verzameld. Denk hierbij aan het opstellen en vormgeven van het theoretische kader en van de interviews en enquêtes.

3.2. Dataverzamelingsmethode

Per deelvraag wordt hieronder vermeld op welke manier de data is verzameld. De methoden en instrumenten worden vervolgens verder toegelicht.

Deelvraag	Methode/instrument
Vraag 1: Welk percentage van de ondervraagde jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, is benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten?	Door middel van een enquête die is verspreid onder leerlingen van middelbare scholen in Gelderland. In paragraaf 3.2.1 wordt dit verder toegelicht.
Vraag 2: Wat zijn de kenmerken van de ondervraagde jongeren die zijn benaderd, of denken te zijn benaderd, lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc.?	Op dezelfde wijze als deelvraag 1. Daarnaast is er voor deze vraag gebruik gemaakt van een interview. In paragraaf 3.2.2 wordt dit verder toegelicht.

Vraag 3: Via welke weg worden jongeren benaderd?	Op dezelfde wijze als deelvraag 2.
Vraag 4: Wat zijn de kenmerken van de personen door wie jongeren worden benaderd?	Op dezelfde wijze als deelvraag 2.
Vraag 5: Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd?	Op dezelfde wijze als deelvraag 2. Daarnaast is er gebruik gemaakt van deskresearch; het verzamelen van specifieke literatuur.
Vraag 6: Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van criminelen, worden verbeterd?	Op dezelfde wijze als deelvraag 5.

Tabel 1. Dataverzamelingsmethoden

Aan de hand van de resultaten en antwoorden op de deelvragen, is in het conclusie hoofdstuk antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. De resultaten van de deelvragen waren dus de input voor de beantwoording van de onderzoeksvraag. In paragraaf 5.2 zijn vervolgens nog meerdere aanbevelingen gegeven.

3.2.1. De enquêtes

Zoals in de tabel is aangegeven, is voor alle deelvragen gebruik gemaakt van een enquête. Voor het opstellen van de enquête is er gebruik gemaakt van het programma Qualtrics. De uitwerking hiervan is te vinden in bijlage 3. Qualtrics is een enquêtetool met ontzettend veel mogelijkheden wat betreft de structuur en de type vragen van een online survey (Swaen, 2018).

Zoals in de aanleiding beschreven staat worden jongeren d.m.v. een bewustwordingsles gewezen op de risico's die zijn verbonden aan het meewerken aan illegale activiteiten. In eerste instantie is de enquête na deze bewustwordingsles afgenomen, zodat de jongeren een goed beeld hadden bij het onderwerp en ze de verschillende begrippen in de enquête begrepen. Echter konden deze lessen vanwege het Covid-19 niet altijd doorgaan. Om toch genoeg resultaten op te halen is de enquête naast de bewustwordingslessen daarom ook nog digitaal via de aangesloten middelbare scholen uitgezet. Door middel van een QR-code en een link konden de jongeren de enquête digitaal invullen. Op het moment dat ze klaar waren met het invullen, verschenen de resultaten gelijk in het programma Qualtrics. Hierdoor ontstond er meteen een overzicht van alle resultaten.

Er zijn dus twee verschillende enquêtes gebruikt, namelijk een die na de bewustwordingslessen is uitgedeeld (enquête 1) en een die niet na de bewustwordingsles is uitgedeeld (enquête 2). Zie hiervoor bijlage 3. Het grootste verschil tussen de twee enquêtes is dat enquête 2 een uitgebreide uitleg van de moeilijke begrippen bevat en dat in enquête 1 een aantal extra vragen staan die specifiek betrekking hebben op de bewustwordingsles: herken je de onderwerpen die in de les zijn besproken in je dagelijkse leven, wat herken je en herken je het bij jezelf of bij een ander. Enquête 1 bevat dus geen uitgebreide uitleg van de moeilijke begrippen, aangezien deze tijdens de les zijn besproken en uitgelegd. De jongeren die enquête 2 hebben ingevuld kregen geen uitleg van de begrippen en daarom is in die enquête dus een uitleg daarvan bijgevoegd. In de les werd er daarnaast op een aantal begrippen ingegaan die lastig te begrijpen zijn en bovendien ook veel op elkaar lijken. Deze begrippen zijn daarom wel in enquête 1 opgenomen en in enquête 2 niet.

3.2.1.1. Enquête 1: Na de bewustwordingslessen

Zoals hierboven staat beschreven, is de enquête in eerste instantie na de bewustwordingsles uitgezet. Hiervoor is gekozen omdat de jongeren via deze weg eerst uitleg krijgen over het onderwerp. Hierdoor snappen ze de begrippen die staan genoemd in de enquête. Daarnaast was er via deze weg de mogelijkheid om de jongeren persoonlijk op een aantal dingen te wijzen, namelijk:

- wie ik ben, wat ik onderzoek en waarom het zo belangrijk is dat ze deze enquête invullen;

- de anonimiteit van de enquête en daarbij dus het verzoek om de enquête eerlijk in te vullen. De jongeren hoeven dus niet bang te zijn dat iemand erachter komt dat hij/zij de enquête ingevuld heeft. Dit is belangrijk om te melden, aangezien hierdoor de kans groter is dat de jongeren de enquête ook daadwerkelijk eerlijk invullen.

In de tabel hieronder volgt een overzicht van de middelbare scholen die de bewustwordingsles hebben gehad. De jongeren van deze scholen hebben de enquête na de les ingevuld. Deze enquête is te vinden in bijlage 3.1. In totaal hebben 332 jongeren deze enquête ingevuld.

Middelbare school	Datum bewustwordingsles	Aantal respondenten
Stedelijk Gymnasium Arnhem	5 maart 2020	121
Isendoorn college Zutphen	9 maart 2020	113
Guido Arnhem	13 maart 2020	97
	Totaal:	**331**

Tabel 2. Verzamelde data maart 2020

3.2.1.2. Enquête 2: via de mail van middelbare scholen in Gelderland

Naast de enquête die na bewustwordingslessen is uitgedeeld (enquête 1), is enquête 2 digitaal via een aantal aangesloten middelbare scholen in Gelderland uitgezet.

Er is voor gekozen eerst de scholen te benaderen die in het verleden al een les hebben gehad en de scholen die een les gepland hadden staan (maar die vanwege het corona virus niet door konden gaan). De desbetreffende scholen zijn via de mail benaderd met de vraag of zij de enquête via de mail wilden verspreiden onder de leerlingen. Aangezien de school alle mailadressen van de leerlingen heeft, was het op deze manier gemakkelijk om de doelgroep te bereiken. Er zijn twee verschillende mails naar de scholen verstuurd. Mail 1 is voor de scholen die de bewustwordingsles nog niet hebben gehad, maar wel een les gepland hadden staan in maart. Mail 2 is voor de scholen die les al wel hebben gehad. Voor deze groepen is dus een aparte mail opgesteld. Deze mails zijn opgenomen in bijlage 2.

Het feit dat de jongeren nu niet eerst de bewustwordingsles hebben gehad, is geen probleem. Enquête 2 is namelijk zo vormgegeven dat deze op zichzelf staat: jongeren die geen beeld hebben van het onderwerp en die de bewustwordingsles niet hebben gehad, kunnen zonder moeite de vragenlijst begrijpen en invullen. Termen of begrippen die mogelijk lastig te begrijpen zijn, zijn kort en bondig uitgelegd in de enquête. Daarnaast hebben de jongeren via de mail vanuit school instructies gekregen m.b.t de enquête. In de introductie van de enquête is kort het een en ander over het onderzoek verteld en waarom het belangrijk is dat de jongeren de enquête invullen. Hierdoor is er sprake van een stukje commitment. Daarnaast is er net als tijdens de bewustwordingslessen expliciet vermeld dat de enquête anoniem is en daarbij dus het verzoek om de enquête eerlijk in te vullen. De jongeren hoeven dus niet bang te zijn dat iemand erachter komt dat hij/zij de enquête ingevuld heeft. Dit is belangrijk om te melden, aangezien de jongeren zich hierdoor veiliger voelen en de kans groter is dat ze enquête ook daadwerkelijk eerlijk hebben ingevuld.

In bijlage 2.3 volgt een overzicht van de scholen die zijn benaderd via de mail, op 6 april. In paragraaf 4.1 staat vervolgens beschreven welke scholen uiteindelijk hebben deelgenomen aan het onderzoek.

3.2.2. De interviews

Voor deelvraag 2, 3, 4, 5 en 6 is er naast de enquête ook gebruik gemaakt van een interview. Het interview is afgenomen onder één jongere die zelf in de criminele heeft gezeten. Daarnaast is er een interview afgenomen onder twee professionals binnen het werkveld. Er zijn voor dit onderzoek dus

twee verschillende interviews gebruikt. De globale opzet voor deze interviews is opgenomen in bijlage 4.

Het eerste interview heeft betrekking op personen die zelf in de criminele wereld hebben gezeten toen ze jongere waren. Aangezien zij weten hoe het is om in die criminele wereld te zitten kunnen zij goed antwoord geven op de verschillende deelvragen. Vanuit hun eigen ervaringen hebben ze de nodige kennis die gebruikt is voor de beantwoording van de deelvragen. De onderwerpen van interview 1 komen voor een groot deel overeen met de enquêtevragen.

Het tweede interview heeft betrekking op een aantal professionals die vaak met jongeren en criminaliteit in aanmerking komen. Aangezien zij een goed beeld hebben van de problematiek, konden zij informatie geven over bijvoorbeeld hoe het gebeurd, wat zien zij, hoe criminelen te werk gaan, etc. Deze informatie is samen met de resultaten van de enquêtes gebruikt om antwoord te geven op deelvraag 2 t/m 6. Ook deze interviewonderwerpen komen voor een deel overeen met de enquêtevragen. Echter zijn deze vragen nu vanuit een ander perspectief beantwoord. In de enquête en interview 1 is dit zijn vanuit het perspectief van de jongeren, in interview 2 is dit vanuit het perspectief van de professional.

Zoals hierboven ook al staat vermeld, is er voor interview 1 één jongeren geïnterviewd. Deze persoon wilde graag anoniem blijven en daarom is er in overleg gekozen voor een fictieve naam, namelijk Charlotte.

Voor interview 2 zijn de volgende twee personen geïnterviewd:

- Alef Sies. Jongerenwerker bij de gemeente Leeuwarden.
- Jeugdagent. Ook deze jeugdagent wil graag anoniem blijven en daarom zal de naam niet genoemd worden.

In bijlage 4 is per interview vermeld om welk soort interview het gaat (de uitleg van de verschillende interviews is te lezen in paragraaf 3.6.2) en is de globale opzet/topiclist voor de interviewvragen weergegeven. De uitgewerkte interviews zijn opgenomen in bijlage 5.

3.3. Operationaliseren

In de vorige paragraaf is omschreven welke dataverzamelingsmethodes gebruikt zijn om de deelvragen te beantwoorden. Om de daadwerkelijke informatie te kunnen verzamelen en de deelvragen te kunnen beantwoorden, is het van belang de abstracte begrippen van de deelvragen te operationaliseren (Benders, 2018). Dit wordt in deze paragraaf gedaan door iedere variabele te omschrijven en er een indicator aan te hangen, zodat de variabele meetbaar wordt gemaakt.

Deelvraag 1:
Welk percentage van de ondervraagde jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, is benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten?

De variabelen in deze deelvraag zijn:

- De ondervraagde jongeren: Met de ondervraagde jongeren wordt bedoeld alle jongeren die de enquête (enquête 1 of 2) hebben ingevuld.
- Middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs: De jongeren die de enquête hebben ingevuld, studeren op het moment van afname, op het voortgezet onderwijs. De leeftijden van deze jongeren loopt van 11 tot max. 20 jaar. Het gaat hierbij om alle mogelijke opleidingsniveaus voor het voortgezet onderwijs, namelijk basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b), kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k), gemengde leerweg (vmbo-g), basistheoretische leerweg (vmbo-t), havo en vwo.

- Strafbare activiteiten: In paragraaf 2.3 wet- en regelgeving staat beschreven wat onder strafbare activiteiten wordt verstaan.
- Benaderd: Met benaderd wordt bedoeld dat jongeren door iemand worden aangesproken voor het verrichten van strafbare activiteiten. Wanneer jongeren dus aangeven te zijn benaderd, of denken te zijn benaderd, hebben zij de vraag gekregen of ze een strafbaar activiteit wilde verrichten.

Om een antwoord te geven op deze deelvraag is er gebruik gemaakt van de enquêtes. De enquêtes zijn weergegeven in bijlage 3. De vragen uit de enquêtes die verband houden met deze deelvraag zijn de volgende vragen:

- Van enquête 1, vraag 10.
- Van enquête 2, vraag 8.

Deelvraag 2:
Wat zijn de kenmerken van de ondervraagde jongeren die zijn benaderd, of denken te zijn benaderd, lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc.?

De variabelen in deze deelvraag zijn:

- Kenmerken van de ondervraagde jongeren: Gedurende het onderzoek is gekeken naar de kenmerken van de ondervraagde jongeren. Deze kenmerken zijn: de leeftijd van de jongeren op het moment van afname, het geslacht van de jongeren, het opleidingsniveau van de jongeren op het moment van afname, het leerjaar waar de jongeren op het moment van afname in zitten en waar de jongeren wonen op het moment van afname.
- De ondervraagde jongeren: Jongeren die worden benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. Dit betreft zowel de ondervraagde jongeren die de enquête hebben ingevuld als de jongeren/volwassenen die geïnterviewd zijn.
- Benaderd: Zie uitleg bij deelvraag 1.

Om een antwoord te geven op deze deelvraag is er gebruik gemaakt van de enquêtes en de interviews. In bijlage 4 is een globale opzet weergegeven van de interviews. Hierin staat vermeld dat er voor beide interviews gebruik is gemaakt van een ongestructureerd interview. Aangezien er bij een ongestructureerd interview geen interviewvragen van tevoren bedacht hoeven worden, zijn deze dus niet in de operationalisatie meegenomen. Dit geldt ook voor deelvraag 3, 4, 5 en 6. De vragen uit de enquête die verband houden met deze deelvraag zijn de volgende vragen:

- Van enquête 1, vraag 1, 2, 3, 4 en 5.
- Van enquête 2, vraag 1, 2, 3, 4, en 5.

Deelvraag 3:
Via welke weg worden jongeren benaderd?

De variabelen in deze deelvraag zijn:

- Via welke weg: Bij deze deelvraag is er gekeken via welke weg jongeren worden benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. Er is gekeken hoe de desbetreffende persoon met de jongeren in contact kwam, waar en op welke manier de persoon de jongeren de vraag stelde (of zij een klusje wilden doen).
- Jongeren: Zie uitleg bij deelvraag 2.
- Benaderd: Zie uitleg bij deelvraag 1.

Om een antwoord te geven op deze deelvraag is er gebruik gemaakt van de enquêtes en de interviews. De vragen uit de enquête die verband houden met deze deelvraag zijn de volgende vragen:

- Van enquête 1, vraag 15, 16, 17, 18
- Van enquête 2, vraag 13, 14, 15, 16

Deelvraag 4:
Wat zijn de kenmerken van de personen door wie de jongeren worden benaderd?

De variabalen in deze deelvraag zijn:
- Kenmerken van de personen door wie de jongeren worden benaderd: Bij deze deelvraag is er gekeken naar de kenmerken van de personen door wie jongeren worden benaderd. Er is gekeken of jongeren de persoon al kenden op het moment dat hij/zij ze benaderde, hoe de jongeren deze persoon kennen en hoe oud de persoon is.
- Jongeren: Zie uitleg bij deelvraag 2.
- Benaderd: Zie uitleg bij deelvraag 1.

Om een antwoord te geven op deze deelvraag is er gebruik gemaakt van de enquêtes en de interviews. De vragen uit de enquête die verband houden met deze deelvraag zijn de volgende vragen:
- Van enquête 1, vraag 13, 14, 15, 16, 19
- Van enquête 2, vraag 11, 12, 13, 14, 17

Deelvraag 5:
Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd?

De variabelen in deze deelvraag zijn:
- Strafbare activiteiten: Zie uitleg bij deelvraag 1.
- Jongeren: Zie uitleg bij deelvraag 2. Daarnaast is er d.m.v. deskresearch gekeken voor welke strafbare activiteiten jongeren in het algemeen het meeste worden benaderd.
- Benaderd: Zie uitleg bij deelvraag 1.

Om een antwoord te geven op deze deelvraag is er gebruik gemaakt van de enquêtes en de interviews. De vragen uit de enquête die verband houden met deze deelvraag zijn de volgende vragen:
- Van enquête 1, vraag 11
- Van enquête 2, vraag 9

Deelvraag 6:
Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van criminelen, worden verbeterd?

De variabelen in deze deelvraag zijn:
- Weerbaarheid: Als iemand weerbaar is, kan diegene op een passende manier opkomen voor zichzelf. Ook wel het trekken van je eigen grenzen. In paragraaf 2.4 staat verder beschreven wat weerbaarheid betekend.
- Jongeren: Zie uitleg bij deelvraag 2. Daarnaast is er d.m.v. deskresearch gekeken op welke manier de weerbaarheid van jongeren in het algemeen verbeterd kan worden.
- Criminelen: Met criminelen wordt bedoeld, de personen die de jongeren benaderen voor het verrichten van strafbare activiteiten. Zoals in de aanleiding staat beschreven is ‘de crimineel’ niet altijd die persoon met het zwarte balkje voor zijn/haar ogen. De crimineel zou ook heel goed een kennis of een vriend kunnen zijn, waarvan niemand verwacht dat hij/zij anderen benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten.

Om een antwoord te geven op deze deelvraag is er gebruik gemaakt van de enquêtes en de interviews. De vragen uit de enquête die verband houden met deze deelvraag zijn de volgende vragen:

- Van enquête 1, vraag 23
- Van enquête 2, vraag 21

3.4. Operationalisatietabel

In de operationalisatietabel is een overzicht gegeven van de gegevens die hiervoor zijn besproken. De operationalisatietabel is opgenomen in bijlage 6.

3.5. Data-analyse

Voor het analyseren van de data van de enquêtes is er gebruik gemaakt van het programma Qualtrics. De analyses die hierbij gemaakt zijn, zijn opgenomen in de bijlagen. Dit wordt verder besproken tijdens de beantwoording van de deelvragen.

De interviews zijn getranscribeerd en in de bijlagen bijgevoegd. De resultaten van de interviews zijn met elkaar vergeleken. Aan de hand van die vergelijking is gekeken naar mogelijke overeenkomsten en verschillen. Dit is verwerkt en vervolgens gebruikt om de deelvragen te kunnen beantwoorden.

3.6. Betrouwbaarheid en validiteit

3.6.1. De enquêtes

Het is belangrijk dat een enquête op de juiste manier wordt vormgeven. Wanneer de enquête namelijk op de juiste manier is opgesteld en is geformuleerd, zal de betrouwbaarheid van de resultaten groot zijn. Hoe creëer je een betrouwbare enquête (Swaen, 2017)?

1. Operationaliseer de begrippen vanuit de literatuur;
2. gebruik een gevalideerde vragenlijst. Dit is een vragenlijst die al door een andere onderzoeker is gebruikt en waarvan je kunt uitgaan dat de kwaliteit hoog is;
3. bepaal de populatie (doelgroep) en kenmerken die bij de respondenten terug moeten komen (bv. geslacht, leeftijd, regio, etc.);
4. bepaal de grootte van de steekproef/respons op basis van de vereiste minimale betrouwbaarheid en foutmarge (via statistische berekening);
5. bepaal de mate van dekking van de items;
6. doe eerst een test onder de doelgroep zodat je met meer zekerheid weet dat de items en antwoordcategorieën duidelijk zijn.

Voorafgaand aan dit onderzoek, hebben 700 leerlingen de vraag gehad of ze wel eens zijn benaderd door criminelen. De enquête die voor dat onderzoek is gebruikt, is als basis gebruikt voor dit onderzoek. Deze enquête is verder uitgebreid, zodat alle deelvragen beantwoord konden worden met de resultaten van deze enquête. De begrippen en termen die mogelijk moeilijk te begrijpen zijn, zijn kort en bondig uitgelegd in de enquête (enquête 2) of tijdens de bewustwordingsles (enquête 1), zodat de enquête voor iedereen goed in te vullen is. Praktijkcoach en schoolcoach hebben beiden feedback gegeven op de enquête. Deze feedback is verwerkt en teruggekoppeld. Toen de enquête volledig en duidelijk genoeg was, is deze getest door een aantal personen uit de doelgroep. Zij gaven aan de enquête helemaal te begrijpen en dat er geen enquêtevragen waren die nog moesten worden aangepast. De uitwerking van de enquêtes is terug te vinden in bijlage 3.

Naast de punten die hierboven beschreven zijn, is er nog een andere manier om ervoor te zorgen dat de enquête zo betrouwbaar mogelijk is. Het programma Qualtrics kijkt zelf namelijk ook naar een aantal factoren die ervoor zorgen dat een enquête wel of niet goed is. Voorbeelden hiervan zijn:

1. De tekst van de vragen is duidelijk en beknopt;

2. verwachte duur. Doordat de enquête kort en bondig is, is de kans groter dat een ingevulde enquête terug komt;
3. geoptimaliseerd voor mobiele apparatuur. Hierdoor kan iedereen gemakkelijk via zijn/haar mobiele telefoon de enquête invullen;
4. de laatste vraag van de enquête is geen beschrijvende tekst. Het is slim om te voorkomen dat een enquête eindigt met een beschrijvende vraag.

De afbeelding hiernaast verschijnt als aan alle punten is voldaan. Dit betekent dat de enquête op de juiste manier is opgebouwd en goed inzetbaar is voor onderzoek (als aan de eerder genoemde punten ook is voldaan). Dit is voor beide enquêtes het geval.

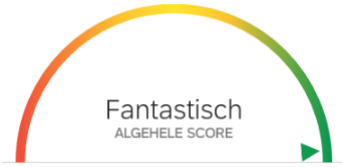

Figuur 1. Inzetbaarheid enquête

3.6.2. De interviews

De betrouwbaarheid van de interviews gaat vooral over het formuleren van goede interviewvragen; wanneer je de juiste vragen stelt die passen bij de informatie die je voor je onderzoek wilt ophalen, is er sprake van een goed interview. Voordat de interviews worden afgenomen is het dus belangrijk om goed na te denken over de interviewvragen. De belangrijkste punten voor het opstellen van de interviewvragen zijn:

1. Bepalen welk soort interview je gaat doen en vaststellen of je dit voorbereidt met een topiclist of een vragenlijst;
2. als je een vragenlijst maakt, bepaal dan welke structuur deze krijgt. Hierover maak je een logische beslissing die past bij het onderzoek dat je doet;
3. bepalen of je open of gesloten vragen wilt stellen of een combinatie daarvan.

Als eerst is het van belang om te bepalen welk soort interview je gaat gebruiken. Er zijn verschillende soorten interviews, namelijk:

1. Semigestructureerd interview, waarbij gebruik wordt gemaakt van een vragenlijst. Hierbij stel je een vragenlijst op waar je je tijdens het interview grotendeels aan houdt;
2. gestructureerd interview, waarbij gebruik wordt gemaakt van een vragenlijst. Hierbij stel je een vragenlijst op waar niet van mag worden afgeweken;
3. ongestructureerd interview, waarbij gebruik wordt gemaakt van een topiclist. Hierbij maak je gebruik van een topiclist, waarop alle onderwerpen staan die je wilt behandelen tijdens je interview. Hierbij hoeven geen vragen bedacht te worden (maar het is wel mogelijk om vooraf een aantal voorbeeldvragen op te stellen, zodat je niet alle vragen ter plekke hoeft te bedenken). Het is hierbij van belang dat je alle onderwerpen van de topiclist behandelt met elk geïnterviewd persoon.

Als duidelijk is welke structuur wordt gebruikt voor het onderzoek, is het van belang de structuur van de vragen vast te stellen. De volgorde waarop de vragen gesteld worden, is medebepalend of respondenten geïnteresseerd blijven of dat ze misschien juist gefrustreerd raken. Dit laatste kan invloed hebben op de antwoorden die ze geven. De vragen kunnen op verschillende manieren worden geordend. Voorbeeld: van makkelijke vragen naar lastigere vragen of van probleem – oorzaak – gevolg – naar mogelijke oplossingen. Daarna is het nog van belang om te kiezen tussen open of gesloten vragen of een combinatie daarvan. Open- en gesloten vragen hebben allebei voor- en nadelen. Open vragen hebben als voordeel dat er meer ruimte is voor de respondent om uit te wijden over een bepaald onderwerp, maar hierdoor bestaat de kans dat de respondent te uitgebreid antwoord geeft waardoor er tijd verloren gaat. Bij de gesloten vragen is dit niet, omdat de respondent dan verplicht wordt te kiezen tussen een beperkt aantal antwoorden, zoals ja of nee. Voordeel hierbij is dat je specifieke antwoorden krijgt.

Hoofdstuk 4. Analyse van de onderzoeksgegevens

In hoofdstuk 4 wordt antwoord gegeven op de deelvragen. Per deelvraag is aangegeven op welke wijze de data is verkregen. Vervolgens is er een antwoord gegeven op de desbetreffende deelvraag.

4.1. Deelvraag 1

Deelvraag 1 luidt als volgt: 'Welk percentage van de ondervraagde jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, is benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten?'

Voor de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van een enquête. In totaal hebben 1.136 leerlingen van middelbare scholen in Gelderland deze enquête ingevuld. Aangezien het gehele middelbaar onderwijs is meegenomen binnen dit onderzoek (alle leeftijden en alle opleidingsniveaus), is het van belang om deze grote populatie op te delen in kleinere deelgroepen. Op deze manier is er een representatieve steekproef gecreëerd en konden juiste uitspraken worden gedaan over het geheel. Samen met praktijkcoach en schoolcoach is afgesproken de volgende groepen te maken, met een minimale reactie van 30 respondenten. De deelgroepen zijn:

- Vmbo, onderbouw (11, 12, 13 jarigen);
- vmbo, middenbouw (14, 15 jarigen);
- vmbo, bovenbouw (16 plussers);
- havo, onderbouw (11, 12, 13 jarigen);
- havo, middenbouw (14, 15 jarigen);
- havo, bovenbouw (16 plussers);
- vwo, onderbouw (11, 12, 13 jarigen);
- vwo, middenbouw (14, 15 jarigen);
- vwo, bovenbouw (16 plussers).

Bij sommige van deze groepen zijn er meer dan 30 respondenten, maar per groep is het streven van minimaal 30 respondenten in ieder geval gehaald. In bijlage 7.1, tabel 11, is de verhouding van de verschillende deelgroepen weergegeven. Daarin is bijvoorbeeld te zien dat de grootste groep respondenten de leeftijd van 15 jaar heeft. Aangezien niet alle deelgroepen dus hetzelfde aantal respondenten heeft, is er voor de beantwoording van de deelvragen naar de relatieve cijfers gekeken en dus niet naar de absolute cijfers. Dit is voor alle deelvragen van toepassing. In paragraaf 4.2 wordt hier nog iets dieper op ingegaan.

In bijlage 2.3 staat vermeld welke scholen op 6 april 2020 zijn benaderd via de mail, met de vraag of zij de enquête via de schoolmail verder wilden verspreiden onder de leerlingen. Een aantal van deze scholen hebben niet gereageerd, waardoor er na 6 april nog een aantal andere scholen zijn benaderd via de mail (mail 1, bijlage 2.1 is daarvoor gebruikt). De scholen die daarop hebben gereageerd en waarvan dus een deel van de leerlingen de enquête hebben ingevuld, staan hieronder in de tabel vermeld.

Middelbare school	Datum bewustwordingsles	Aantal respondenten
Stedelijk Gymnasium Arnhem	5 maart 2020: 121 leerlingen Het overige deel van de leerlingen heeft de les niet gehad, maar de enquête wel ingevuld via de mail die vanuit school is verstuurd	121 + 44
Isendoorn College Zutphen	9 maart 2020: 113 leerlingen Het overige deel van de leerlingen heeft de les niet gehad, maar de enquête wel ingevuld via de mail die vanuit school is verstuurd	113 + 32

Guido College Arnhem	13 maart 2020	97
OBC Huissen	Geen les, enquête is vanuit de school via de mail naar de leerlingen verstuurd	82
Liemers College	Geen les, enquête is vanuit de school via de mail naar de leerlingen verstuurd	416
Candea College	Geen les, enquête is vanuit de school via de mail naar de leerlingen verstuurd	149
Baudartius College	Geen les, enquête is vanuit de school via de mail naar de leerlingen verstuurd	43
Eigen netwerk	Geen les, enquête is vanuit het eigen netwerk naar jongeren van verschillende middelbare scholen in Gelderland gestuurd	39
Totaal respondenten		
	Respondenten die de les wel hebben gehad	331
	Respondenten die de les niet hebben gehad	805
	Totaal aantal respondenten	**1.136**

Tabel 3. Verzamelde data enquête

Zoals in tabel 3 is te zien, zijn er twee verschillende groepen respondenten die de enquête hebben ingevuld. 331 leerlingen van middelbare scholen in Gelderland hebben de enquête ingevuld na de bewustwordingsles (zie bijlage 3.1, enquête 1). Het overige deel van de respondenten heeft deze les niet gehad. Deze leerlingen hebben de enquête thuis via de mail ingevuld aangezien de lessen vanwege het Covid-19 niet door konden gaan (zie bijlage 3.2, enquête 2). Er zijn een aantal methodes gebruikt om ervoor te zorgen dat beide groepen de enquête zo goed mogelijk konden invullen. Hierdoor zijn er niet of nauwelijks verschillen te vinden in de twee verschillende groepen. Om dit te kunnen waarborgen zijn de volgende acties ondernomen:

1. De moeilijke begrippen die de leerlingen normaal tijdens de les uitgelegd krijgen, zijn in enquête 2 volledig toegelicht. Op deze manier begrepen de leerlingen die de les niet hebben gehad de begrippen ook en konden zij de enquête moeiteloos invullen. De toelichting van de begrippen is terug te zien in bijlage 3;
2. vanuit de deelgenomen scholen is er een mail naar de leerlingen verstuurd met daarin het verzoek om de enquête in te vullen, inclusief de link naar de enquête. De scholen hebben zelf ook even kort toegelicht wat het onderzoek inhoudt en waarom het dus belangrijk is dat de leerlingen de enquête invullen. In die mail, en overigens ook in de enquête zelf, is benadrukt dat het invullen van de enquête anoniem is. Hierdoor is betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten verhoogd;
3. er is een introductiefilmpje gemaakt waarin vermeld is wie ik ben, wat het probleem is en dus waar het onderzoek over gaat, dat de enquête anoniem is en of de leerlingen de enquête zouden willen invullen. Dit filmpje is meegestuurd in diezelfde mail aan de leerlingen. In die mail is ook verteld om eerst het filmpje te bekijken en vervolgens de enquête in te vullen;
4. voor de leerlingen die de les wel hebben gehad, zijn de bovengenoemde punten tijdens de les besproken.

De resultaten van enquête 1 en 2 zijn samengevoegd en aan de hand van deze data is deelvraag 1 beantwoord. Voor deelvraag 2 t/m 6 is dit en bovenstaande ook van toepassing. Omdat de resultaten van de twee verschillende enquêtes zijn samengevoegd, zal vanaf nu steeds van 'de enquête' worden gesproken. Omdat de meeste enquêtevragen van beide enquêtes precies hetzelfde zijn, konden deze enquêtes gemakkelijk worden samengevoegd. Het verschil tussen beide enquêtes zit echter alleen in de vraag voor welke activiteiten de leerlingen zijn benaderd; bij enquête 2 zijn de begrippen immers helemaal uitgelegd en bij enquête 1 niet. Voor deze deelvraag is handmatig een losse tabel gemaakt die terug te vinden is in bijlage 7.2.4, tabel 37 en 38, zodat de termen uit beide enquêtes behandeld

worden. Daarnaast bevat enquête 1 twee extra vragen die specifiek over de les gingen. Deze zijn bij de samenvoeging van de twee enquêtes weggelaten, aangezien deze voor de beantwoording van de deelvragen niet relevant zijn.

Zoals hierboven vermeld staat, wordt er binnen deze paragraaf antwoord gegeven op deelvraag 1: 'Welk percentage van de ondervraagde jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, is benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten?'

Uit de resultaten van de enquête kwam naar voren dat van het totaal aantal respondenten, 38 respondenten aangaven wel eens te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten en 40 respondenten aangaven denken te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. De groep die aangaf te zijn benaderd, en de groep die aangaf denken te zijn benaderd, vallen bij de beantwoording van de deelvragen onder dezelfde noemer, namelijk de jongeren die zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. Er zal dus geen onderscheid worden gemaakt in de jongeren die zijn benaderd en de jongeren die denken te zijn benaderd. In totaal zijn er dus 78 van de 1.136 ondervraagde jongeren benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. Dit is weergegeven in bijlage 7.2.1, tabel 12. In deze tabel is zichtbaar dat (3,3% + 3,5% =) 6,8% van de respondenten is benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. ***6,8% van de ondervraagde jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, is dus benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten.***

In de bovenstaande hoofdstukken wordt aangegeven dat voorafgaand aan dit onderzoek de opdrachtgever zelf al een klein onderzoek heeft gedaan onder 700 leerlingen van middelbare scholen in Gelderland. Ook deze leerlingen hebben de vraag gehad of ze wel eens zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. Hieruit kwam naar voren dat ongeveer 6% van deze leerlingen is benaderd. Kijkend naar dit onderzoek, is dus te zien dat die 6,8% goed overeenkomt met de 6% van het eerdere onderzoek.

4.2. Deelvraag 2

Deelvraag 2 luidt als volgt: 'Wat zijn de kenmerken van de ondervraagde jongeren die zijn benaderd, of denken te zijn benaderd, lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc.?'

Bij deze deelvraag is er specifiek gekeken naar de kenmerken van de jongeren die in de enquête aangaven te zijn benaderd. Dit zijn 78 jongeren van het totaal aantal respondenten. De jongeren die aangaven niet te zijn benaderd, zijn voor deze deelvraag dus niet meegenomen. Dit is ook van toepassing voor deelvraag 3 t/m 5. Bij deelvraag 6 wordt er weer gekeken naar het totaal aantal respondenten.

Binnen de enquête zijn er vijf vragen gesteld die gaan over de kenmerken van de leerlingen. De vijf kenmerken waarnaar gekeken wordt voor deze deelvraag, zijn de volgende:

1. Leeftijd. De leeftijd loopt van 11 tot en met 20 jaar;
2. geslacht. Bij dit kopje zijn de volgende keuzemogelijkheden van toepassing: man, vrouw, anders;
3. opleidingsniveau. De verschillende opleidingsniveaus voor het voortgezet onderwijs zijn: basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b), kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k), gemengde leerweg (vmbo-g), basis theoretische leerweg (vmbo-t), havo en vwo;
4. leerjaar. Deze loopt van leerjaar één tot en met leerjaar zes (vmbo heeft immers vier leerjaren, havo heeft er vijf en vwo heeft er zes);
5. woonplaats. Aangezien de enquête anoniem is, is er niet naar de specifieke woonplaats van de leerlingen gevraagd. Er is gevraagd naar het inwoneraantal van de plaats waar de leerlingen wonen. Daarbij konden ze één van de vier keuzemogelijkheden aanklikken.

a. Dorp (Minder dan 10.000 inwoners);
b. groot dorp/kleine stad (Tussen de 10.000 en 45.000 inwoners);
c. middelgrote stad (Tussen de 45.000 en 100.000 inwoners);
d. grote stad (Meer dan 100.000 inwoners).

Van deze resultaten is een overzicht gegeven in bijlage 7.2.2, tabellen 13 t/m 17. Voor de kopjes leeftijd en opleidingsniveau worden voor de beantwoording van deze deelvraag de deelgroepen aangehouden die in paragraaf 4.1 zijn beschreven, aangezien sommige categorieën (bijvoorbeeld de 11-jarigen) te weinig respondenten hebben. Zoals in paragraaf 4.1 al is beschreven, bevatten de deelgroepen echter wel genoeg respondenten.

Zoals in paragraaf 4.1 is vermeld, wordt er bij de beantwoording van de deelvragen gekeken naar de relatieve cijfers en niet naar de absolute cijfers. Het kijken naar de relatieve cijfers is van belang, aangezien niet iedere deelgroep hetzelfde aantal respondenten heeft. Wanneer er dus naar de absolute cijfers gekeken zou worden, zouden er verkeerde uitspraken worden gedaan. Zo is bijvoorbeeld te zien dat er in totaal 427 mannen de enquête hebben ingevuld en 700 vrouwen, waarvan 38 mannen en 38 vrouwen aangaven te zijn benaderd. Bij de mannen is 38 van 427, 8,9% van de 427 mannen die de enquête hebben ingevuld, terwijl die 38 bij de vrouwen, 5,4% is van de 700 vrouwen die de enquête hebben ingevuld. Kijkend naar de absolute cijfers zou het aantal benaderde vrouwen gelijk zijn aan het aantal benaderde mannen. Echter, kijkend naar de relatieve cijfers, is het overduidelijk dat de mannen meer zijn benaderd dan de vrouwen.

Een overzicht van de resultaten (kwantitatief onderzoek), incl. toelichting en berekening van de percentages, is opgenomen in bijlage 7.2.2, tabellen 18 t/m 22. ***Daaruit blijkt dat de meest voorkomende kenmerken, van de jongeren die zijn benaderd voor het verrichten van strafbare klusjes (binnen dit onderzoek), de volgende zijn: de 16 plussers, mannen, leerlingen van de havo op nummer één en de leerlingen van het vmbo er dicht achteraan, leerlingen van het vierde leerjaar en leerlingen die uit een middelgrote stad komen.***

Naast deze gegevens kwam er ook het een en ander naar voren tijdens de gesprekken met de jongerenwerker en de jeugdagent: de resultaten van het kwalitatieve onderzoek. Beiden gaven aan dat in principe iedere jongere wel in de criminaliteit terecht kan komen, maar dat er toch factoren zijn die ervoor zorgen dat de één sneller ja zal zeggen dan de ander. Zo gaven ze bijvoorbeeld aan dat IQ en opleidingsniveau toch wel een rol spelen, maar ook zaken als opvoeding en andere omgevingsinvloeden (verkeerde vrienden, normalisering, geen goed voorbeeld hebben, sociale media, etc.), ADHD, een hoge spanningsbehoefte, impulsief gedrag, weinig sociale controle, ouders die niet weten wat hun kind uitspookt en ze dus ook niet kunnen aanspraken op wat goed is en wat niet, etc.

Het is dus voornamelijk een combinatie van risicofactoren en omgevingsinvloeden. In het theoretisch kader komt dit ook terug in de beschermende- en risicofactoren. Wat daar voor een deel staat beschreven kwam ook terug tijdens de interviews, namelijk de wisselwerking tussen risicofactoren en omgevingsinvloeden. Een mooi voorbeeld dat werd genoemd tijdens één van de interviews: *'Jongeren met een hoog IQ zullen over het algemeen minder snel in de criminaliteit terecht komen dan jongeren met een laag IQ. Een slim meisje, die een goede opvoeding heeft gehad wordt verliefd op een jongen. De jongen is actief in de drugswereld en doordat het meisje zo ontzettend verliefd is op de jongen, rolt ze langzaam maar zeker ook dat wereldje in.'* Dit is dus een uitzondering op de regel, maar geeft wel aan dat iedere jongere het kan overkomen. Naast de risicofactoren en kenmerken (die binnen dit onderzoek van toepassing zijn), kunnen er dus altijd dingen gebeuren waar jongeren geen invloed op hebben (omgevingsinvloeden) waardoor ze in de criminaliteit terecht kunnen komen. Daarnaast werd er door beiden ook benoemd dat veel jongeren ontzettend alleen zijn en op zoek zijn naar een bepaald soort liefde en aandacht. Als de directe omgeving hen dat niet kan bieden, bijvoorbeeld wanneer ouders vaak weg zijn en een jongere eigenlijk nergens bij hoort en geen vrienden heeft, kan deze

aandacht en liefde ook binnen een criminele groep worden gezocht. Wanneer zij namelijk wel een plekje bieden en aandacht geven (negatieve of positieve aandacht), is het natuurlijk niet zo vreemd dat een jongere dan daarvoor kiest. Citaat van de jongerenwerker: '*Dan merk je toch ook wel dat er heel veel jongeren uit gebroken gezinnen komen en die echt gewoon opzoek zijn naar een bepaald soort aandacht of liefde of dat soort dingen. En zij hebben toch wel een andere standaard op het gebied van aandacht en liefde, waardoor ze zich misschien toch eerder aangetrokken voelen tot het criminele circuit.'* Daarnaast is de normvervaging ook ontzettend belangrijk. Aangezien jongeren zien dat steeds meer leeftijdsgenoten het ook doen, lijkt het steeds normaler te worden en is de drempel ook lager om zelf een keer zo'n klusje uit te voeren. Dit laatste valt ook onder de omgevingsinvloeden; kijken naar anderen, wat doet de rest en wat is dus blijkbaar 'normaal'. Dit is voor een deel ook beschreven in hoofdstuk 2.

4.3. Deelvraag 3

Deelvraag 3 luidt als volgt: 'Via welke weg worden jongeren benaderd?' Binnen deze deelvraag is gekeken via welke weg jongeren worden benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. Er is gekeken hoe de ronselaar met de jongeren in contact kwam en waar en op welke manier de ronselaar de jongeren de vraag stelde (om een klusje te doen).

Voor de beantwoording van deelvraag 3 is er gebruikt gemaakt van twee verschillende methodes, namelijk de enquête en de interviews. Binnen de enquête zijn een aantal vragen opgenomen die antwoord geven op deze deelvraag, namelijk:

1. Hoe zocht deze persoon contact met jou?
2. Doorvraag: Waar sprak hij/zij je aan?
3. Doorvraag: Welke vorm van sociale media?
4. Doorvraag: Heb je de persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?

De resultaten hiervan zijn opgenomen in bijlage 7.2.3, tabellen 30 t/m 36. Voorafgaand aan deze resultaten, is binnen bijlage 7.2.3 een uitleg opgenomen met betrekking tot de bijbehorende enquêtevragen. Dit is gedaan omdat de enquêtevragen voor deelvraag 3 en 4 door elkaar heen lopen. Het is daarom belangrijk dit verband eerst duidelijk zichtbaar te maken. Vandaar dat bij de beantwoording van deelvraag 3 en 4, eerst een overzicht is weergegeven van de enquêtevragen die horen bij de desbetreffende deelvraag.

Uit de resultaten van de enquêtevragen, komen de volgende gegevens naar voren.

Op de vraag 'Hoe zocht deze persoon contact met jou?', geven de meeste leerlingen (39) aan dat ze zijn aangesproken of via sociale media zijn benaderd (27 leerlingen). Verder zijn er 7 leerlingen via de telefoon benaderd, 8 leerlingen zijn via een vriend benaderd en 7 leerlingen hebben de optie 'Anders, namelijk…' gekozen. De resultaten hiervan zijn opgenomen in tabel 30. Daarin is bijvoorbeeld zichtbaar dat er één leerling was die uit eigen initiatief de keuze heeft gemaakt om een strafbaar klusje uit te voeren.

De meeste leerlingen zijn dus aangesproken of via sociale media benaderd. Zoals in bijlage 7.2.3 is te zien, is er voor beide antwoordmogelijkheden een doorvraag opgenomen binnen de enquête. Voor de optie 'hij sprak me aan', is de doorvraag 'waar sprak hij/zij je aan?' opgenomen binnen de enquête, voor de optie 'via sociale media', is de doorvraag 'welke vorm van sociale media' opgenomen binnen de enquête.

De resultaten op deze vragen zijn ook opgenomen in bijlage 7.2.3. ***Zo is in tabel 32 zichtbaar dat de meeste leerlingen op school zijn aangesproken of bij het uitgaan. Daarnaast hebben er 14 leerlingen de optie 'Anders, namelijk …' gekozen. Wat daarin het meest naar voren springt, is dat er 8 leerlingen buiten op straat zijn aangesproken.*** Ook zijn er 2 leerlingen die aangeven online te

zijn aangesproken. Deze zou dus eventueel ook bij de optie 'via sociale media' gerekend kunnen worden.

Op de vraag 'via welke vorm van sociale media', kwamen de volgende resultaten naar voren:

1. ***20 leerlingen zijn via Snapchat benaderd;***
2. ***12 leerlingen zijn via Instagram benaderd.***

De overige resultaten van deze vraag zijn opgenomen in tabel 34 en 35. In bijlage 7.2.3 is ook kort een beschrijving van de verschillende soorten vormen van sociale media opgenomen. Daarin is nog wel zichtbaar dat 2 leerlingen de optie 'Anders, namelijk…' hebben gekozen. Daarbij werden Twitch en Discord nog genoemd als vorm van sociale media.

De leerlingen die aangaven via sociale media te zijn benaderd, hebben vervolgens ook de vraag gekregen of ze de persoon face-to-face hebben ontmoet. Deze vraag is gesteld aangezien door sociale media niet altijd duidelijk is met wie er daadwerkelijk contact is gelegd. Er wordt namelijk ook veel gebruik gemaakt van nep accounts, waarbij mensen zich soms anders voordoen. Dit werd tijdens de interviews ook aangegeven. ***10 leerlingen geven daarbij aan de persoon face-to-face te hebben ontmoet. 17 leerlingen hebben de persoon die ze benaderd heeft niet face-to-face ontmoet; dit is weergegeven in tabel 36.***

Naast de enquête is er ook gebruik gemaakt van de interviews. Tijdens deze interviews werd er iets dieper ingegaan op de vraag 'via welke weg worden jongeren benaderd?' Wat daarin voornamelijk naar voren kwam, is dat de ronselaars op een hele doordachte en gehaaide manier te werk gaan; er werd ook wel gesproken van de loverboy methodiek. Vaak worden jongeren eerst verleidt met een mooie beloning (vaak het snelle geld) en weten de ronselaars vooraf al hoe ze te werk moeten gaan om de jongeren te kunnen inpalmen en verleiden. De ronselaars laten daarbij ook vaak een deel van de waarheid weg, waardoor de jongeren niet meteen door hebben dat het om het plegen van een strafbaar feit gaat. Charlotte gaf dit bijvoorbeeld zelf ook aan: *'Ik heb er wel zelf voor gekozen om mijn pasje te geven maar het verhaal erachter was natuurlijk niet waar wat hij mij vertelde. Het was natuurlijk niet de bedoeling om als geldezel te spelen en als ik wist dat het zo zou gaan en wat de gevolgen ervan waren, had ik het nooit gedaan. Iedereen denkt natuurlijk snel geld te willen verdienen waar je niks of bijna niks voor hoeft te doen, maar helaas trappen veel mensen net zoals ik er gewoon in.'* Op deze manier hebben sommige jongeren dus eigenlijk heel erg veel pech, omdat ze er worden ingeluisd.

Naast het feit dat het ronselen dus een gehaaid proces is, kwamen er tijdens de interviews nog een aantal andere interessante punten naar voren, die verband houden met de resultaten van de enquête. Zo werd binnen elk interview wel aangegeven dat jongeren voornamelijk via sociale media worden benaderd. Charlotte is zelf via Snapchat benaderd met de vraag of ze snel en makkelijk geld wilde verdienen. Naast sociale media werden ook de plekken genoemd waar jongeren veel samen komen, zoals school, uitgaansgelegenheden, hangplekken, sportclubs, etc. Dit kwam uit de resultaten van de enquête ook naar voren. Vooral op school, tijdens het uitgaan en op straat worden jongeren aangesproken om een strafbaar klusje uit te voeren.

Het ronselen en benaderen van jongeren is dus eigenlijk vooral een wisselwerking tussen de online- en offline wereld, waarin de online wereld steeds meer opkomt en minder goed zichtbaar is. Op plekken waar jongeren veel samenkomen is het voor omstanders soms makkelijker om dingen te observeren, terwijl op de online wereld veel minder grip is. Online kunnen jongeren over het algemeen doen en laten wat ze willen en dat maakt het ongrijpbaar en dus gevaarlijk. Voor ouders en andere partijen is het moeilijk in te schatten waar een jongere online mee bezig is.

Over het algemeen worden jongeren dus voornamelijk via de online weg benaderd. Snapchat en Instagram zijn daarin de vormen van sociale media die het meest naar voren komen: meer dan de helft van de jongeren gaven daarbij aan de persoon niet face-to-face te hebben ontmoet.

Daarnaast worden jongeren ook rechtstreeks aangesproken, en dan voornamelijk op de plekken waar jongeren veel samenkomen, zoals op straat (hangplekken), op school en tijdens het uitgaan.

4.4. Deelvraag 4

Deelvraag 4 luidt als volgt: 'Wat zijn de kenmerken van de personen door wie jongeren worden benaderd?' Binnen deze deelvraag is er gekeken naar de kenmerken van de personen door wie jongeren worden benaderd. Er is gekeken of de jongeren de persoon al kenden op het moment dat hij/zij ze benaderde, hoe de jongeren deze persoon kennen en hoe oud de persoon is.

Voor de beantwoording van deelvraag 4 is er gebruikt gemaakt van twee verschillende methoden, namelijk de enquête en de interviews. Binnen de enquête zijn er een aantal vragen opgenomen die antwoord geven op deze deelvraag, namelijk:

1. Kende je de persoon door wie je werd benaderd?
2. Doorvraag: Hoe kende je deze persoon?
3. Doorvraag: Welke vorm van sociale media?
4. Doorvraag: Heb je deze persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?
5. Hoe oud was degene die jou benaderde?

De resultaten hiervan zijn opgenomen in bijlage 7.2.3, tabellen 23 t/m 29. Uit de resultaten van de enquêtevragen, kwamen de volgende gegevens naar voren.

65,4% van het totaal aantal benaderde leerlingen, gaf aan de persoon te kennen door wie ze zijn benaderd. Het overige deel, 34,6%, gaf dus aan de persoon niet te kennen.

Vervolgens werd de vraag 'hoe kende je deze persoon' gesteld. Daarbij werden de volgende opties het meest gekozen:

- ***'het is een vriend van me' (23 keer),***
- ***'via school' (19 keer) en***
- ***'via vrienden' (17 keer).***

Daarnaast werd bij deze vraag ook een aantal keer aangegeven dat de leerlingen de persoon via sociale media hebben leren kennen (9 in totaal).

De 9 leerlingen die sociale media hebben aangeklikt, hebben vervolgens de vraag 'welke vorm van sociale media' moeten beantwoorden. ***Net zoals bij deelvraag 3, waren Instagram en Snapchat de twee vormen van sociale media die het meest zijn genoemd (beide zijn 7 keer gekozen, zie tabel 26 en 27).*** Hierin is dus duidelijk zichtbaar dat Instagram en Snapchat populaire manieren zijn voor het ronselen van jongeren. Telegram, Facebook en WhatsApp daarentegen, zijn minder populair. Daarnaast werd er door 1 leerling de optie 'Anders, namelijk…' gekozen. Daarbij werd net als bij deelvraag 3 de optie Twitch genoemd. Echter, gaat het er binnen deelvraag 4 dus om via welke vorm van sociale media de leerlingen de ronselaar hebben leren kennen, en niet om op welke manier de ronselaar contact zocht met de jongeren. Vervolgens hebben deze 9 leerlingen ook de vraag 'heb je de persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet' moeten beantwoorden. ***5 leerlingen gaven daarbij aan de persoon wel ontmoet te hebben, 4 leerlingen gaven aan de persoon niet ontmoet te hebben.***

De laatste enquêtevraag voor deze deelvraag heeft betrekking op de leeftijd van de ronselaars. De resultaten hiervan zijn opgenomen tabel 29. ***Hierin is zichtbaar dat de ronselaars voornamelijk een leeftijd hebben van 12 tot en met 18 jaar.*** Een aantal ronselaars zijn ook ouder dan 18, maar de meesten zijn dus leeftijdsgenoten van de ondervraagde jongeren.

Tijdens de interviews werd de vraag gesteld wie over het algemeen de ronselaars zijn. Daarin werd aangegeven dat 'de crimineel' eigenlijk iedereen wel kan zijn, maar dat het vooral de

leeftijdsgenoten zijn die de jongeren ronselen; dit komt ook terug in de resultaten van de enquête. Daarnaast ronselen de (oudere) 'criminelen' die al langere tijd in het criminele circuit zitten ook. Dit laatste is bijvoorbeeld zichtbaar binnen hanggroepen waar de jongeren over het algemeen vaak tegen de ouderen opkijken, en de ouderen er op die manier voor zorgen dat de jongeren ook criminele klusjes gaan uitvoeren.

Uit de interviews blijkt dus ook dat de leeftijdsgenoten vaak zelf de ronselaar zijn. Wat daarbij een grote rol speelt, is dat jongeren onderling veel naar elkaar kijken en bij elkaar opkijken: '*Soms zijn het ook gewoon de leeftijdsgenoten die met dure schoenen lopen en wat voor jongeren gewoon interessant is. En dat ze dan nieuwsgierig zijn hoe ze dan aan die dure schoenen komen. En dat ze dan dus heel gemakkelijk kunnen zeggen van goh als je nou ook zulke dure schoenen of andere mooie spullen wilt hebben, moet je gewoon even dit en dit doen, dan zorg ik ervoor dat jij die dure schoenen ook krijgt.'* Door die nieuwsgierigheid en verlangen naar mooie beloningen, is het voor jongeren relatief makkelijk om ervoor te zorgen dat andere leeftijdsgenoten ook strafbare klusjes gaan uitvoeren.

Daarnaast heeft het ook te maken met de soort criminaliteit. In paragraaf 4.5, waar de strafbare feiten worden besproken, staat bijvoorbeeld beschreven dat er een verschuiving zichtbaar is in het plegen van online delicten; online delicten zoals oplichting, sexting, verkoop van drugs, etc. gebeuren de laatste jaren steeds meer. Over het algemeen hebben ouderen minder verstand van sociale media en de online wereld. Jongeren daarentegen hebben over het algemeen meer verstand van dit soort zaken, aangezien ze er mee zijn opgegroeid. Op dat gebied zullen leeftijdsgenoten en jongvolwassenen dus ook eerder de ronselaars zijn. Twee citaten uit de interviews die dit ook mooi weergeven: *'Als jij je drugs bijvoorbeeld online verkoopt moet je soms ook best wel veel verstand hebben van bepaalde dingen, bijvoorbeeld op het gebied van ICT etc.', 'En dan op het gebied van sociale media zijn dat natuurlijk de iets jongere mensen. De 60 plussers vallen over het algemeen een beetje buiten die groep, maar daaronder zie je toch wel dat men op dat gebied veel gebruik/misbruik maakt van sociale media. Doordat zij zelf ook veel gebruik maken van sociale media zijn ze makkelijker in het contact dan bijvoorbeeld de oudere generatie zeg maar.'*

Charlotte is zelf ook via Snapchat benaderd door een jongen van haar leeftijd: '*Ik werd benadert via Snapchat door een jongen die mij vroeg of ik geld wilde verdienen. Ik kende die jongen niet, hij voegde mij ineens toe op Snapchat en ik heb dat verzoek dus geaccepteerd.'* Zoals in paragraaf 4.3 ook al beschreven staat, is het via sociale media niet altijd zeker met wie er contact wordt gelegd. Bij Charlotte was dit ook het geval, aangezien ze de jongen zelf nooit ontmoet heeft. Tijdens de interviews kwam ook naar voren dat dit een gevaarlijke ontwikkeling is: *'Ik had laatst een verhoor met een meisje en dat ging dan over beeldmateriaal dat van haar verspreid was. En toen vroeg ik aan haar heb je veel vriendinnen. En toen zei ze nee bijna niet. En toen zei ik dus tegen haar dat ik had gezien dat ze 5328 vrienden op Instagram heeft. Nou toen keek ze me een beetje raar aan, want ik zei dat zijn dan toch allemaal vrienden van je. Maar dat was dus totaal niet het geval.'* Jongeren accepteren via sociale media over het algemeen heel snel verzoeken van mensen die ze niet kennen. Ondanks het feit dat ze de persoon niet kennen, kan deze persoon wel contact zoeken met de jongere. Het is dan erg lastig in te schatten wat de intenties van iemand zijn.

Afhankelijk van het delict en kijkend naar de resultaten van de interviews en enquête, zijn de leeftijdsgenoten (12 tot en met 18 jaar) over het algemeen dus de ronselaars. Meer dan de helft van de jongeren geeft daarbij ook aan de persoon die ze benaderd heeft, al te kennen. De jongeren geven daarbij vooral aan de ronselaar via school of via vrienden te hebben leren kennen, en daarnaast zijn het ook vaak hun eigen vrienden die ronselen. Ook wordt sociale media genoemd; en dan met name Instagram en Snapchat.

4.5. Deelvraag 5

Deelvraag 5 luidt als volgt: 'Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd?'

Voor de beantwoording van deze deelvraag is er gebruik gemaakt van drie verschillende methoden, namelijk de enquête, de interviews en deskresearch. In het theoretisch kader staat nog niet zo zeer vermeld voor welke strafbare activiteiten jongeren worden benaderd, maar wel het een en ander over de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit. Om een beeld te krijgen van de jeugdcriminaliteit en de soorten strafbare feiten die zij plegen, is gekeken naar de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) 2000 tot 2017.

In de MJC zijn de ontwikkelingen in de door politie en justitie geregistreerde jeugdcriminaliteit in de periode 2000 tot 2017 beschreven (van der Laan & Beerthuizen, 2018). Dit betreft de geregistreerde jeugdcriminaliteit. Het zogenoemde 'dark number', de criminaliteit die wel wordt gepleegd maar niet wordt gezien of geregistreerd, ontbreekt hier dus. De MJC wordt in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie eens per twee jaar uitgevoerd. Hierin brengen het WODC en het CBS de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit (jeugdigen van 12- tot 24 jaar) zo breed mogelijk in beeld. In de MJC werd al duidelijk dat vanaf ongeveer 2007 de geregistreerde jeugdcriminaliteit over het algemeen is gedaald. Daarbij is het wel van belang aan te geven dat de dalende trend niet binnen alle subgroepen of alle regio's even sterk is. In hoofdstuk 2 staat hierover meer beschreven.

Kijkend naar de soorten delicten die jongeren plegen, is er een verschil te zien tussen de groep 12- tot 18-jarigen en de groep 18- tot 23-jarigen. Voor deze eerste groep pleegt 35-40% van de daders vermogens- of geweldsdelicten. Zo zijn er in 2016 2.710 geregistreerde minderjarige daders van een geweldsdelict, 3.110 van een vermogensdelict zonder geweld, 2.070 daders van vernieling en soortgelijke delicten (VLAOO) en 1.860 daders van een overig delict. Dit is weergegeven in bijlage 7.2.4, figuur 3. Binnen de groep 18- tot 23-jarigen, waren er in 2016 4.320 daders van een geweldsdelict, 6.020 daders van een vermogensdelict zonder geweld, 3.530 daders van een VLAOO delict, 4.780 daders van een verkeersdelict en 6.100 daders van een overig delict. Dit is weergegeven in bijlage 7.2.4, figuur 4. In de grafieken is zichtbaar dat er, in tegenstelling tot de minderjarigen, bij de jongvolwassenen een verschuiving zichtbaar is in de hiërarchie van welke delicten het meest voorkomen. Over het algemeen maakt de jeugd, gerekend van 12- tot 23-jarigen, volgens het MJC zich dus het meest schuldig aan geweld- en vermogensdelicten, vernieling en soortgelijke delicten, verkeersdelicten en overige delicten.

Naast de gegevens van het MJC, is er in de media ook het een en ander te lezen over het ronselen van jongeren. Daarbij wordt ook aangegeven voor welk soort strafbare klusjes jongeren dan voornamelijk worden geronseld. ***Wat daarin steeds zichtbaar is, is dat de meeste aandacht uitgaat naar drugs gerelateerde zaken. Daarnaast worden prostitutie en diefstal ook genoemd.*** Een aantal citaten uit de media: *'Criminelen benaderen op grote schaal jongeren voor illegale klusjes, zoals het rondbrengen van drugspakketten (GLD, 2019)', 'Scholen zien drugshandel en het aanzetten tot diefstal als de grootste risico's (NOS, 2020)', Jongeren geronseld voor prostitutie of drugshandel (De Volkskrant, 2017)', 'Jongeren worden steeds meer geronseld door drugscriminelen (CCV, 2019).'* Daarnaast publiceerde het Centrum voor Kinderhandel en Mensenhandel begin 2020 een rapport over de criminele uitbuiting van jongeren op middelbare scholen (CKM!, 2020). ***Jongeren worden voor verschillende klusjes benaderd door criminelen, waaronder zakkenrollen, winkeldiefstal, drugshandel en soortgelijke strafbare feiten waarmee financieel gewin is gemoeid.***

Of de informatie van de MJC, de media en het CKM overeen komen met de strafbare activiteiten waarvoor jongeren binnen dit onderzoek zijn geronseld, is nog maar de vraag. Aangezien de MJC alleen in het algemeen naar de jeugdcriminaliteit kijkt en niet specifiek naar het ronselen van jongeren, is er daarom voor de beantwoording van deze deelvraag ook gekeken naar de resultaten van de enquête en interviews. Aan het einde van deze paragraaf wordt er nog een korte vergelijking geschetst tussen deze resultaten en de gegevens die hierboven beschreven staan.

Uit de resultaten van de enquête kwam naar voren dat de jongeren het meest zijn benaderd voor de volgende zaken; hierbij is een top 4 gemaakt van de meest voorkomende zaken:

1. ***18 jongeren zijn benaderd om drugs te dealen.***
2. ***17 jongeren zijn benaderd om seksuele foto's/video's/berichten van zichzelf te sturen (sexting).***
3. ***13 jongeren zijn benaderd om als geldezel te spelen.***
4. ***9 jongeren zijn benaderd voor de handel van illegale producten, zoals vuurwerk en nep merkkleding.***

De resultaten hiervan, en de overige resultaten, zijn opgenomen in bijlage 7.2.4, tabel 37. Daarin is zichtbaar dat nog 26 leerlingen 'anders, namelijk…' hebben aangeklikt. De resultaten hiervan zijn opgenomen in tabel 38. ***Stelen stond hierbij op nummer één. Daarnaast waren er 12 leerlingen die niet durfden te vertellen waar ze voor zijn benaderd, ondanks het feit dat er meerdere malen is benoemd dat de enquête volledig anoniem is.***

Uit de resultaten van de interviews kwam naar voren dat jongeren over het algemeen het meest worden benaderd voor de volgende zaken: drugs gerelateerde zaken, prostitutie, sexting, mensenhandel, wapenhandel, diefstal, inbraken, geldezels en het uitlenen van andere gegevens, vernieling, geweldplegingen. Zoals in het rapport van het CKM ook al werd benoemd, gaat het voornamelijk om strafbare activiteiten waarmee financieel gewin is gemoeid. Eén van de geïnterviewden gaf dit ook aan: '*Het heeft dus vaak wel met materiaal te maken. Of dat nou drugs is of diefstal, scooterdiefstal, etc. Zolang er maar geld te verdienen valt dan willen mensen daar vaak wat mee.'*

Daarbij is ook een verschuiving naar de online wereld zichtbaar. Zoals eerder ook al werd aangegeven worden jongeren voornamelijk ook via sociale media benaderd, maar verschuiven de delicten ook naar de online wereld. Denk bijvoorbeeld aan de verkoop van drugs, sexting, oplichting via bijvoorbeeld Marktplaats of WhatsApp, etc. Die verschuiving is ook zichtbaar in het wetboek van strafrecht. Zo is er namelijk een aanpassing van de wetgeving in gang gezet, aangezien sommige handelingen nog niet in het wetboek van strafrecht zijn opgenomen (NOS, 2020). Eén van de geïnterviewden gaf dit ook al aan: *'Er is zelfs in februari een nieuwe wet voor gemaakt (sexting), omdat dit soort zaken vroeger onder de pornografie vielen. Maar dat is natuurlijk een hele zware wet, waardoor we zulke zaken eigenlijk nooit strafbaar konden maken. Vroeger bestond sexting namelijk gewoon niet voor de wet, en we konden het ook niet toekennen aan de pornografie want die wet is veel zwaarder. Nu kunnen we dat wel, omdat die nieuwe wet er is. En je ziet hier dus dat de maatschappij aan het veranderen is, en dat daardoor het wetboek van strafrecht ook moet mee veranderen.'*

Jongeren worden dus het meest benaderd voor strafbare activiteiten waarmee financieel gewin is gemoeid. De drugs gerelateerde zaken komen daarin het meest terug. De resultaten van de enquête komen over het algemeen wel overeen met de berichten in de media en de resultaten van het CKM, maar minder met de informatie uit de MJC. ***Dit laatste klopt, want zoals in hoofdstuk 2 ook is beschreven, kan de informatie uit dit onderzoek worden gezien als een aanvulling op de gegevens van het MJC. Binnen de gegevens van het MJC ontbreekt namelijk het dark number. De gegevens van dit onderzoek zijn dus een meerwaarde voor de gegevens die al bestaan.*** De resultaten van de interviews komen zowel met de berichten uit de media en de resultaten van het CKM overeen, als de informatie uit de MJC. Dit laatste komt hoogstwaarschijnlijk omdat de MJC gaat over de jeugdcriminaliteit in zijn algemeenheid (en dus niet specifiek over het ronselen), en de geïnterviewden naast het ronselen ook kennis hebben over deze algemene jeugdcriminaliteit. Bij de beantwoording van de interviewvragen hebben zij deze kennis over jeugdcriminaliteit waarschijnlijk ook meegenomen.

4.6. Deelvraag 6

Deelvraag 6 luidt als volgt: 'Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van criminelen, worden verbeterd?'

In hoofdstuk 2, het theoretisch kader, is al het een en ander beschreven over de weerbaarheid van jongeren. In deze paragraaf wordt daar dieper op in gegaan. Deze deelvraag wordt namelijk beantwoord door middel van de theorie vanuit het theoretisch kader (hoofdstuk 2), de resultaten van de interviews en de resultaten van de enquête.

Zoals in het theoretisch kader ook al beschreven staat, zijn jongeren een interessante doelgroep voor criminelen. Zo is het 'puberbrein', zoals wetenschappers het noemen, makkelijk te beïnvloeden (Willemsen, z.d.), zijn er drie belangrijke hersenstructuren betrokken bij het puberbrein die nog niet optimaal functioneren (Peters, z.d.) en zijn jongeren vaak gevoelig voor een snelle beloning/het snelle geld. Aangezien jongeren een interessante doelgroep zijn voor criminelen, krijgen ze snel de vraag gesteld of ze een strafbaar klusje willen uitvoeren in ruil voor een beloning. Criminelen proberen jongeren als het ware te verleiden, zodat ze het strafbare klusje uit voeren (Charlotte, persoonlijke communicatie, 11 mei 2020). De weerbaarheid van jongeren speelt hierbij een belangrijke rol (Weerbaarheid.nu, z.d.). Een jongere die weerbaar is, zal namelijk veel eerder nee durven zeggen tegen het aanbod en de verleiding van criminelen dan een jongere die dit niet is.

Als iemand weerbaar is, kan diegene op een passende manier opkomen voor zichzelf. Iemand kan dan met respect voor anderen, zijn/haar eigen grenzen trekken en aangeven (Weerbaarheid.nu, z.d.). Een belangrijke voorwaarde voor weerbaarheid is een gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen. Weerbaarheid kent echter verschillende definities (Noor, 2016). Naast hetgeen wat hiervoor beschreven staat, betekent fysieke weerbaarheid dat iemand zich kan verdedigen tegen een dreiging of geweld. Weerbaarheid is dus een vorm van versterking en/of verdediging; fysiek en mentaal.

In de praktijk geven jongeren aan weerbaar te zijn geworden door een combinatie van factoren (Noor, 2016). Ze noemen bijvoorbeeld: erkend worden in je talenten en kwaliteiten, het geloof in de eigen vaardigheden en mogelijkheden, zelfacceptatie, een sterk ontwikkelde etnische identiteit, positief ingestelde ouders, een hoge zelfwaardering, een goed reflectief vermogen, in staat zijn negatieve emoties los te laten, assertiviteit en een gezonde dosis zelfvertrouwen. Al deze elementen kunnen ervoor zorgen dat jongeren zichzelf als weerbaar beschouwen. Het zijn belangrijke elementen om de weerbaarheid van een jongere te verbeteren.

Om deze elementen te kunnen ontwikkelen, worden er o.a. weerbaarheidstrainingen aangeboden (Kaptein, 2017). Dit kan vanuit school worden gedaan maar ook vanuit eigen initiatief. Binnen weerbaarheidstrainingen wordt men geholpen om het zelfvertrouwen te vergroten en een positiever zelfbeeld te ontwikkelingen. Dit kan helpen om beter voor zichzelf op te komen. Wanneer de weerbaarheid groter is, zal een jongere eerder nee durven zeggen op het aanbod van criminelen. Hierin moet echter wel een belangrijke kanttekening worden gemaakt. Wanneer jongeren er zich bewust van zijn dat ze de vraag gesteld krijgen om een strafbaar klusje te verrichten, speelt de weerbaarheid een rol; een weerbare jongere zal eerder nee durven zeggen dan een jongere die wat minder weerbaar is. Het kan natuurlijk ook voorkomen dat de jongere niet door heeft dat hij/zij wordt benaderd voor het verrichten van een strafbaar klusje. Doordat criminelen jongeren vaak manipuleren wordt een deel van de waarheid weggelaten. Als de jongere hier vervolgens wel op in gaat, en dus niet in de veronderstelling is dat hij/zij een strafbaar feit pleegt, zal de weerbaarheid in mindere mate een rol spelen. De jongere zal er in dat geval vanuit gaan dat hij/zij op een makkelijke en legale manier, snel geld of een andere vorm van beloning zal ontvangen. Niet wetend dat hij/zij ondertussen langzaam de criminele wereld inrolt. Tijdens de interviews werd dit ook aangegeven. Als jongeren bepaalde zaken hadden geweten, hadden ze nooit de keuze gemaakt om het klusje uit te voeren. Ook al is een jongere dus weerbaar, is er altijd een mogelijkheid dat hij/zij op het verzoek van

de crimineel kan ingaan, om wat voor reden dan ook. Dat neemt natuurlijk niet weg dat de weerbaarheid van jongeren tot op zekere hoogte wel ontzettend belangrijk is.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dit ook. In de enquête werd gevraagd op welke wijze de weerbaarheid van jongeren tegen het aanbod van criminelen kan worden verbeterd. De vraag werd echter iets anders geformuleerd zodat deze voor alle leerlingen van alle opleidingsniveaus duidelijk was, namelijk '***Wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de vraag om strafbare klusjes te doen?'*** Daar kwam het stuk wat hiervoor besproken is ook duidelijk in terug. De jongeren gaven namelijk de volgende aspecten aan die nodig zijn om weerbaarheid te kunnen tonen tegen de vraag om strafbare klusjes te verrichten: zelfvertrouwen/zelfverzekerd zijn, moed/lef, voorlichting/kennis/weten wat de gevolgen zijn, gezond verstand, hulp van anderen, gewoon nee zeggen, veiligheid, geld gerelateerde zaken, goede opvoeding, etc. De top drie die hierin naar voren komt is:

1. ***Zelfvertrouwen/zelfverzekerd zijn (206 leerlingen);***
2. ***voorlichting/kennis/weten wat de gevolgen zijn (160 leerlingen);***
3. ***moed/lef (155 leerlingen).***

Het overzicht hiervan in weergegeven in bijlage 7.2.5, tabel 39. ***Hierin is duidelijk te zien dat zelfvertrouwen en moed/lef volgens de jongeren ontzettend belangrijk is, maar dat voorlichting en kennis daarnaast ook erg belangrijk zijn. Dit laatste is volgens de leerlingen belangrijk omdat op deze manier duidelijk is welke gevolgen er verbonden zijn aan het uitvoeren van een strafbaar klusje.***

De resultaten van de interviews kwamen hier ook mee overeen. Het belangrijkste dat daar uit kwam was toch wel de voorlichting en kennis, zodat jongeren weten wat ze moeten doen en wat de gevolgen en consequenties kunnen zijn. Daarbij staat de preventie voorop. Voordat er dingen fout gaan moeten de jongeren dus al zijn ingelicht en kennis hebben, zodat op deze manier voorkomen kan worden dat ze uiteindelijk in de criminele wereld terecht komen. Het is dus ontzettend belangrijk om deze doelgroep voor te lichten, aangezien het ze ook niet te verwijten valt dat ze bepaalde zaken niet weten. Als niemand een jongere aanspreekt en bepaalde zaken uitlegt, zijn ze onwetend en kunnen er soms verkeerde beslissingen worden genomen. Wanneer ze wel op de hoogte zijn, bijvoorbeeld van wat de gevolgen zijn, is de kans groter dat ze weg blijven van de criminele wereld en dus ook nee zeggen tegen het aanbod om een strafbaar klusje uit te voeren. Een citaat van de geïnterviewden gaf dit mooi weer: *'Door zo vroeg mogelijk die kennis erin te stampen, zullen ze op latere leeftijd beter weten wat wel en niet goed is en zullen ze daardoor misschien ook wel minder snel de fout in gaan.'*

De weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van criminelen, kan dus verbeterd worden door de jongeren goed voor te lichten, zodat ze kennis hebben van de wereld en de gevolgen die eraan verbonden zijn. Daarnaast is het ook erg waardevol als een jongere zelfvertrouwen en moed/lef heeft. Hierdoor staan ze steviger in hun schoenen en durven ze ook eerder voor zichzelf op te komen en nee te zeggen.

Hoofdstuk 5. Conclusie en aanbevelingen

5.1. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt er antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. De onderzoeksvraag luidt als volgt: 'Welke jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs, worden op welke wijze geronseld voor het verrichten van strafbare activiteiten en binnen welke groepen, lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc., ligt de prioriteit voor de verdere ontwikkeling van het programma?'

Het eerste en laatste deel van de onderzoeksvraag hebben betrekking op de kenmerken van de jongeren die binnen dit onderzoek aangaven te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. In totaal zijn er 78 jongeren van middelbare scholen in Gelderland benaderd. Dit is 6,8% van het totaal aantal ondervraagde jongeren. Uit de resultaten werd duidelijk dat er binnen alle deelgroepen leerlingen zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten. In principe kunnen alle jongeren van middelbare scholen in Gelderland dus geronseld worden voor het verrichten van strafbare klusjes. Zo werd tijdens het beantwoorden van de deelvragen duidelijk dat de wisselwerking tussen de risicofactoren van een jongere en de omgevingsinvloeden, hierin een belangrijke rol spelen.

Ondanks het feit dat iedere jongere het kan overkomen, laten de resultaten zien dat sommige jongeren eerder ingaan op het aanbod om een strafbaar klusje uit te voeren (afhankelijk van de risicofactoren en omgevingsinvloeden) en er daarnaast bepaalde groepen binnen dit onderzoek het meest zijn benaderd. Deze groepen zijn: de 16 plussers, mannen, leerlingen van de havo op nummer één en de leerlingen van het vmbo er dicht achteraan, leerlingen van het vierde leerjaar en leerlingen die uit een middelgrote stad komen. Kijkend naar deze resultaten, ligt binnen deze groepen dus de prioriteit voor de verdere ontwikkeling van het programma.

Daarnaast kan er bij het laatste deel van de onderzoeksvraag ook worden gekeken naar de soorten delicten waar de jongeren voornamelijk voor worden benaderd en de wijze waarop de weerbaarheid van jongeren verbeterd kan worden. Zo ligt de prioriteit voor de verdere ontwikkeling van het programma op de strafbare feiten met financieel gewin, waarbij de drugs gerelateerde zaken het meest terug komen. Daarnaast zijn de andere veel genoemde strafbare feiten ook relevant, zoals sexting en geldezels. De weerbaarheid van jongeren kan voornamelijk verbeterd worden door de jongeren voor te lichten, zodat ze weten wat de consequenties zijn. Door binnen het programma en de lessen aandacht te geven aan deze strafbare feiten en de verbetering van de weerbaarheid van de jongeren, kan op deze manier nog meer worden voorkomen dat jongeren op het aanbod ingaan om een strafbaar klusje uit te voeren.

Het middelste deel van de onderzoeksvraag heeft betrekking op de wijze waarop jongeren worden geronseld voor het verrichten van strafbare activiteiten. Wat daarin naar voren komt is dat jongeren voornamelijk worden aangesproken en via sociale media worden benaderd. Snapchat en Instagram zijn daarbij de vormen van sociale media die het meest gebruikt zijn om de jongeren te benaderen. Daarnaast is zichtbaar dat jongeren voornamelijk op plekken worden aangesproken waar jongeren veel samenkomen. Hierbij zijn de scholen, de uitgaansgelegenheden en de hangplekken, de plekken waar de jongeren over het algemeen het meest worden aangesproken. Het ronselen en benaderen van jongeren is dus eigenlijk vooral een wisselwerking tussen de online wereld en de offline wereld, waarbij de ronselaars op een doordachte manier ervoor proberen te zorgen dat jongeren op het verzoek ingaan; voornamelijk door middel van een beloning om de jongeren te kunnen omkopen. Daarbij is zichtbaar dat de ronselaar in principe iedereen kan zijn, maar dat het binnen dit onderzoek voornamelijk de leeftijdsgenoten zijn die ronselen (12 tot en met 18 jaar). 65,4% van de benaderde jongeren geeft daarbij aan de persoon te kennen door wie ze zijn benaderd. Daarin is zichtbaar dat

de ronselaars voornamelijk uit eigen kringen komen, aangezien de meeste jongeren de persoon kennen via school en via vrienden. Daarnaast zijn het ook vaak de eigen vrienden die ronselen.

5.2. Aanbevelingen

In deze paragaaf worden aanbevelingen beschreven ten aanzien van het vraagstuk dat in de inleiding staat beschreven. De adviezen hebben dus betrekking op welke wijze voorkomen kan worden dat jongeren de stap richting de criminaliteit zetten, op het moment dat zij worden benaderd om een strafbaar klusje te verrichten.

In het conclusie hoofdstuk staat beschreven binnen welke groepen de prioriteit ligt voor de verdere ontwikkeling van het programma. Zo wordt er bijvoorbeeld genoemd dat leerlingen van leerjaar 4 het meest worden benaderd. Prioriteit is dus om de bewustwordingslessen in ieder geval aan die groepen te geven. Daarnaast is het natuurlijk mooi meegenomen als zoveel mogelijk jongeren de les krijgen, maar in ieder geval de groepen die het meest worden benaderd. Naast het geven van de algemene lessen wordt er op deze manier extra aandacht gegeven aan die specifieke groepen.
Om er vervolgens voor te zorgen dat de gegevens van deze groepen actueel blijft, is het van belang om het onderzoek verder voort te zetten. Zo zou de enquête tijdens de bewustwordingslessen die nog gaan komen, uitgezet kunnen worden. Op deze manier blijft de data actueel en kan het beeld van ronselen binnen alle groepen worden gevolgd en blijft de prioriteit binnen de juiste groepen.

Zoals in paragraaf 5.1 staat beschreven heeft de verdere ontwikkeling van het programma ook betrekking op de soorten delicten waar de jongeren voornamelijk voor worden benaderd en de wijze waarop de weerbaarheid van jongeren verbeterd kan worden. Om ervoor te zorgen dat jongeren nee zeggen tegen het aanbod om een strafbaar klusje uit te voeren, is de weerbaarheid van belang. In hoofdstuk 4 wordt duidelijk dat jongeren weerbaarder kunnen worden door voorlichting en kennis, zodat ze kennis hebben van de wereld en de gevolgen die eraan verbonden zijn. Daarnaast is het ook erg waardevol als een jongere zelfvertrouwen en moed/lef heeft. Hierdoor staan ze steviger in hun schoenen en durven ze ook eerder voor zichzelf op te komen en nee te zeggen. Daarnaast staat in hoofdstuk 4 ook beschreven hoe de weerbaarheid van een persoon in zijn algemeenheid verbeterd kan worden; dit kan o.a. door weerbaarheidstrainingen. Bij de verdere ontwikkeling van verschillende lessen (lespakketten) zou dit ook meegenomen kunnen worden. Op deze manier zou er eventueel een combinatie van voorlichting en weerbaarheidstraining in één les kunnen worden opgenomen. Wat een andere mogelijkheid is, is dat er een aparte les wordt ontwikkeld waarin de weerbaarheid van jongeren op dit gebied aan bod komt. Op deze manier wordt voorkomen dat de lessen te lang duren en leerlingen hun aandacht er niet goed bij kunnen houden. Er kan hierbij een samenwerking gezocht worden met andere partijen, zoals bureau Halt. Aangezien Halt zelf ook voorlichtingen geeft op middelbare scholen, waarin soortgelijke onderwerpen naar voren komen, kan hierin een mooie samenwerking tot stand komen.

Tijdens de bewustwordingslessen worden de strafbare activiteiten die in de enquête genoemd zijn besproken. Uit de resultaten van dit onderzoek komt naar voren dat jongeren voornamelijk worden benaderd voor drugs gerelateerde zaken, maar ook voor zaken zoals sexting en geldezels. Wat hierbij de aanbeveling is, is dat de activiteiten die nu worden behandeld in de les nog steeds behandeld moeten worden, maar dat aan het eind nog even extra stil moet worden gestaan bij de resultaten van dit onderzoek. Op deze manier zijn de leerlingen beter op de hoogte van de activiteiten waar zij hoogstwaarschijnlijk voor benaderd kunnen/zullen worden en kunnen ze zien dat andere leeftijdsgenoten ook daadwerkelijk voor deze activiteiten zijn benaderd. Daarnaast zijn de overige resultaten van dit onderzoek ook goed om te bespreken tijdens de lessen; bijvoorbeeld dat het ronselen voornamelijk online gebeurd en op plekken waar jongeren veel samenkomen en dat de ronselaars ook vaak leeftijdsgenoten zijn binnen eigen (vrienden)kring.

Hoofdstuk 7. Bronnen

ANP. (2018). *Omzet Nederlandse drugshandel in 2017 geschat op 18,9 miljard euro.* Geraadpleegd op 4 april 2020, van https://www.nu.nl/binnenland/5430458/omzet-nederlandse-drugshandel-in-2017-geschat-189-miljard-euro.html

Benders, L. (2018). *Methodologie in je scriptie – compleet stappenplan.* Geraadpleegd op 9 april 2020, van https://www.scribbr.nl/scriptie-structuur/methodologie-in-je-scriptie/

Boer, H. (2019). *Drugscriminelen ronselen jongeren op school: 'Het gebeurt overal'.* Geraadpleegd op 2 maart, van https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4900091/ondermijning-drugscriminaliteit-jongeren-school-studenten

Bureau Jeugd & Media. (2018). *Is Twitch veilig? (En wat is dat eigenlijk?).* geraadpleegd op 10 juni 2020, van https://www.bureaujeugdenmedia.nl/is-twitch-veilig-en-wat-is-dat-eigenlijk/

CCV. (2019). *Jongeren worden steeds meer geronseld door drugscriminelen*. Geraadpleegd op 7 juni 2020, van https://hetccv.nl/nieuws/jongeren-worden-steeds-meer-geronseld-door-drugscriminelen/

CCV. (z.d.). *Over het CCV*. Geraadpleegd op 12 maart 2020, van https://hetccv.nl/over-het-ccv/

CCV. (z.d.). *Betrokken partijen.* Geraadpleegd op 16 maart 2020, van https://hetccv.nl/onderwerpen/georganiseerde-criminaliteit-en-ondermijning/betrokken-partijen/

CKM!. (2020). *Criminele uitbuiting; verkenning onder Nederlandse scholen.* Geraadpleegd op 2 maart, van ckm-fier.nl/

De Belastingdienst. (z.d.). *Hoe we georganiseerd zijn.* geraadpleegd op 16 maart 2020, van https://over-ons.belastingdienst.nl/ontdek-meer-over-de-belastingdienst/organisatie-belastingdienst-hoe-we-georganiseerd-zijn/

De Ree, H. (2018). *'Die criminelen weten je altijd te vinden'.* Geraadpleegd op 2 april 2020, van https://www.bndestem.nl/breda/die-criminelen-weten-je-altijd-te-vinden~abf492b0/?referrer=https://www.google.nl/

De Volkskrant. (2017). Jongeren geronseld voor prostitutie of drugshandel: hoe criminele bendes grip hebben op scholen in Nederland. Geraadpleegd op 7 juni 2020, van https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/jongeren-geronseld-voor-prostitutie-of-drugshandel-hoe-criminele-bendes-grip-hebben-op-scholen-in-nederland~b282f841/

Dingemanse, K. (2017). *Wat is fieldresearch of veldonderzoek nu precies?* Geraadpleegd op 9 april 2020, van https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/fieldresearch-veldonderzoek/

Ensie. (2017). *Jeugdbende*. Geraadpleegd op 10 maart 2020, van https://www.ensie.nl/wiktionary/jeugdbende

Ferwerda, H. (2017). *De onzichtbare invloed van bovenlokale criminele netwerken op de wijk.* Geraadpleegd op 17 februari 2020, van https://www.researchgate.net/publication/322931535

GLD. (2019). *Les: zo ronselen criminelen onder scholieren.* Geraadpleegd op 17 februari 2020, van https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2411416/Les-zo-ronselen-criminelen-onder-scholieren

Hersenstichting. (2020). *Anatomie van onze hersenen.* Geraadpleegd op 3 maart 2020, van https://www.hersenstichting.nl/dit-doen-wij/voorlichting/werking-van-de-hersenen/anatomie/

Ince, D., Yperen, T. van, en M. Valkestijn. (2018). *Top 10 beschermende factoren.* Geraadpleegd op 8 maart 2020, van https://www.nji.nl/nl/Kennis/Publicaties/NJi-Publicaties/Top-tien

JenV. (2020). *Ondermijnende criminaliteit.* Geraadpleegd op 17 februari 2020, van https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ondermijning/ondermijnende-criminaliteit

Judex. (z.d.). V*eel voorkomende strafbare feiten.* Geraadpleegd op 8 april 2020, van https://www.judex.nl/rechtsgebied/strafrecht/veel-voorkomende-misdrijven/artikelen/veel-voorkomende-strafbare-feiten/

Kaptein, M. (2017). *Weerbaarheid*. Geraadpleegd op 13 mei 2020, van https://www.depsycholoog.nl/weerbaarheidstraining/#12

Meij, H., & Ince, D. (2013). *De ontwikkeling van kinderen.* Geraadpleegd op 10 maart 2020, van https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/De-ontwikkeling-van-kinderen.pdf

Meld Misdaad Anoniem. (z.d.). *Anoniem melden.* Geraadpleegd op 12 maart 2020, van https://www.meldmisdaadanoniem.nl/

Moffit, T. (1993). *Adolescence-limited anf life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy*. Psychological Review, 4, 674-701.

Nelleke. (2020). *Wat is Discord?* Geraadpleegd op 10 juni 2020, van https://www.kliksafe.nl/blogs/mediaopvoeding/wat-is-discord/

Noor, S. (2016). *Van kwetsbaar naar weerbaar tegen ervaren discriminatie en uitsluiting.* Geraadpleegd op 10 april 2020, van https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/van-kwetsbaar-naar-weerbaar-tegen-discriminatie-uitsluiting.pdf

NOS, 2020). *Scholen bezorgd om criminelen die leerlingen ronselen.* Geraadpleegd op 7 juni 2020, van https://nos.nl/artikel/2324069-scholen-bezorgd-om-criminelen-die-leerlingen-ronselen.html

NOS. (2020). *Sexchatting met kinderen wordt expliciet strafbaar*. Geraadpleegd op 6 juni 2020, van https://nos.nl/artikel/2333589-sexchatting-met-kinderen-wordt-expliciet-strafbaar.html

Openbaar Ministerie. (z.d.). *Openbaar Ministerie*. Geraadpleegd op 16 maart 2020, van https://www.om.nl/

Peters, S. (z.d.). *Een kijkje in het puberbrein.* Geraadpleegd op 3 maart 2020, van https://www.nrc.nl/advertentie/onvz/een-kijkje-in-het-puberbrein

Politie. (2020). *Jeugdcriminaliteit.* Geraadpleegd op 17 februari 2020, van https://www.politie.nl/themas/jeugdcriminaliteit.html

Politie. (z.d.). *Politietaken.* Geraadpleegd op 12 maart 2020, van https://www.politie.nl/themas/politietaken.html

PVO. (z.d.). *Wat is PVO Oost-Nederland?* Geraadpleegd op 18 februari 2020, van https://www.pvo-oostnederland.nl/wat-is-pvo-oost-nederland/leerlingalert/

Rijksoverheid. (z.d.). *Organisatie ministerie van justitie en veiligheid.* Geraadpleegd op 16 maart 2020, van https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-justitie-en-veiligheid/organisatie

Scriptum. (z.d.). *Deskresearch.* Geraadpleegd op 9 april 2020, van https://www.scriptium.nl/deskresearch/

Swaen, B. (2017). *Validiteit en betrouwbaarheid in een enquête.* Geraadpleegd op 27 maart 2020, van https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-en-betrouwbaarheid-een-enquete/

Swaen, B. (2018). *Online enquête maken. Lees welke tools je het beste kunt gebruiken.* Geraadpleegd op 13 april 2020, van https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/de-drie-meest-gebruikte-enquetetools/

Swaen, B. (2019). *Wat is kwalitatief en kwantitatief onderzoek?* Geraadpleegd op 23 maart 2020, van https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/kwalitatief-vs-kwantitatief-onderzoek/

Tops, P., & Tromp, J. (2017). *Jongeren geronseld voor prostitutie of drugshandel: hoe criminele bendes grip hebben op scholen in Nederland.* Geraadpleegd op 2 maart, van https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/jongeren-geronseld-voor-prostitutie-of-drugshandel-hoe-criminele-bendes-grip-hebben-op-scholen-in-nederland~b282f841/

Topscriptie. (z.d.). *Mixed methods.* Geraadpleegd op 13 april 2020, van https://www.topscriptie.nl/mixed-methods/

Tromp, J. (2018). *Nederland aantrekkelijk voor witwassers - jaarlijks 16 miljard euro crimineel geld witgewassen.* Geraadpleegd op 2 april 2020, van https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nederland-aantrekkelijk-voor-witwassers-jaarlijks-16-miljard-euro-crimineel-geld-witgewassen~b81971d73/

Van der Laan, A.M., & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017.* Geraadpleegd op 26 maart 2020, van https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2018/10/monitor-jeugdcriminaliteit-2017

Van Dijk, J., Huisman, W., & Nieuwbeerta, P. (2018). *Actuele criminologie.* (10e ed.). Nederland. Sdu uitgevers.

VNG. (z.d.). *Raadgever Ondermijning.* Geraadpleegd op 20 februari 2020, van https://vng.nl/artikelen/raadgever-ondermijning
Weerbaarheid.nu. (z.d.). *Wat is weerbaarheid?* Geraadpleegd op 10 april 2020, van www.weerbaarheid.nu/weerbaarheid/watishet/

Willemsen. (z.d.). *Het beïnvloedbare puberbrein.* Geraadpleegd op 3 maart 2020, van https://rookvrijegeneratie.nl/bestgek/het-beinvloedbare-puberbrein/

Wolters, W., & de Graaf, N. –D. (2009). *Maatschappelijke problemen.* (Tweede druk). Nederland. BOOM uitgevers.

In bijlage 1 zijn de bronnen opgenomen met betrekking tot de persoonlijke communicatie.

Hoofdstuk 8. Bijlagen

Bijlage 1. Persoonlijke communicatie

Om informatie op te halen voor het onderzoek is er met verschillende personen contact geweest. Hun kennis en expertise is als input gebruikt voor het onderzoek. De namen van deze personen zijn bij de desbetreffende stukken in de tekst opgenomen. Hieronder volgt een volledig overzicht van de namen.

Petra van den Berg. Datum: gedurende de hele stageperiode heb ik contact gehad met Petra, mijn stagebegeleider. Tijdens deze periode hebben wij verschillende gesprekken gehad waarin zij haar kennis en expertise met mij heeft gedeeld.

Geïnterviewde Charlotte. Datum: 11 mei 2020. Charlotte heb ik op 11 mei 2020 mogen interviewen. Dit interview is terug te zien in bijlage 5.1. Tijdens dit interview heeft zij haar kennis en ervaringen met mij gedeeld. Deze kennis is gebruikt om deels antwoord te kunnen geven op de deelvragen en onderzoeksvraag.

Geïnterviewde Alef Sies. Datum: 19 mei 2020. Op 19 mei 2020 heb ik Alef Sies mogen interviewen. Dit interview is terug te zien in bijlage 5.2. Tijdens dit interview heeft Alef zijn kennis en ervaringen met mij gedeeld. Deze kennis is gebruikt om deels antwoord te kunnen geven op de deelvragen en onderzoeksvraag.

Jeugdagent. Datum: 28 mei 2020. Op 28 mei 2020 heb ik een jeugdagent mogen interviewen. Dit interview is terug te zien in bijlage 5.2. Aangezien ze graag anoniem wilt blijven, is haar naam daarom niet genoemd. Tijdens dit interview heeft ze haar kennis en ervaringen met mij gedeeld. Deze kennis is gebruikt om deels antwoord te kunnen geven op de deelvragen en onderzoeksvraag.

Bijlage 2. Mail aan de scholen

2.1. Mail 1: voor de scholen die de les nog niet hebben gehad

Geachte heer/mevrouw,

Ik zal mezelf even voorstellen. Ik ben Melissa Rekers, 20 jaar en zit in het vierde en laatste jaar van de opleiding integrale veiligheidskunde. Op dit moment ben ik binnen het #leerling- en studentenalert bezig met mijn afstudeeronderzoek. Petra van den Berg is mijn begeleidster. Zij is founder en programmaleider van #leerling- en studentalert.

Tot en met juni ga ik onderzoeken in welke mate jongeren van middelbare scholen in Gelderland worden geronseld voor strafbare activiteiten, en welke jongeren dit dan zijn (lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc.). Daarnaast zal ik gaan kijken wat jongeren nodig hebben om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen.

Om deze data op te halen heb ik een enquête gemaakt. De bedoeling was eigenlijk dat leerlingen van de middelbare scholen deze enquête na de bewustwordingsles zouden invullen. Echter, omdat de lessen vanwege het Covid-19 nu niet door kunnen gaan, zal ik op een andere manier mijn data moeten verzamelen.

Mijn vraag aan u is daarom of ik op digitale wijze mijn enquête onder de leerlingen van uw school (of een deel van de leerlingen) zou kunnen uitzetten? Via een QR-code en/of een link kunnen de leerlingen bij de enquête komen. Wanneer zij alle vragen hebben beantwoord krijg ik via het programma Qualtrics meteen de data binnen. Ik zou door middel van een korte introductie (bijv. een filmpje o.i.d.) mezelf kunnen voorstellen en een korte uitleg geven over mijn onderzoek en de enquête. De enquête is anoniem. De leerlingen hoeven dus niet bang te zijn dat ik of iemand anders erachter komt door wie de enquête is ingevuld. U krijgt de onderzoeksresultaten in anonieme vorm teruggekoppeld indien u dit wenst.

Als u bovenstaande ziet zitten kunt u mij bereiken via dit e-mailadres. Als u graag persoonlijk met mij zou willen spreken voor eventuele vragen of verdere toelichting kunnen we zeker even bellen/videobellen.

Met vriendelijke groet,

Melissa Rekers

2.2. Mail 2: voor de scholen die de les al wel hebben gehad

Geachte heer/mevrouw,

Ik zal mezelf even voorstellen. Ik ben Melissa Rekers, 20 jaar en zit in het vierde en laatste jaar van de opleiding integrale veiligheidskunde. Op dit moment ben ik binnen het #leerling- en studentenalert bezig met mijn afstudeeronderzoek. Petra van den Berg is mijn begeleidster. Zij is founder en programmaleider van #leerling- en studentalert.

Tot en met juni ga ik onderzoeken in welke mate jongeren van middelbare scholen in Gelderland worden geronseld voor strafbare activiteiten, en welke jongeren dit dan zijn (lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc.). Daarnaast zal ik gaan kijken wat jongeren nodig hebben om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen.

Om deze data op te halen heb ik een enquête gemaakt. De bedoeling was eigenlijk dat leerlingen van de middelbare scholen deze enquête na de bewustwordingsles zouden invullen. Echter, omdat de lessen vanwege het Covid-19 nu niet door kunnen gaan, zal ik op een andere manier mijn data moeten verzamelen.

Mijn vraag aan u is daarom of ik op digitale wijze mijn enquête onder de leerlingen van uw school (of een deel van de leerlingen) zou kunnen uitzetten? Via een QR-code en/of een link kunnen de leerlingen bij de enquête komen. Wanneer zij alle vragen hebben beantwoord krijg ik via het programma Qualtrics meteen de data binnen. Ik zou door middel van een korte introductie (bijv. een filmpje o.i.d.) mezelf kunnen voorstellen en een korte uitleg geven over mijn onderzoek en de enquête. De enquête is anoniem. De leerlingen hoeven dus niet bang te zijn dat ik of iemand anders erachter komt door wie de enquête is ingevuld.

Op uw school is #leerlingalert al geweest – en zijn leerlingen voor een deel ook bevraagd. De vragen in mijn enquête zijn een verdieping op de vragen die de leerlingen eerder al hebben gehad. Ik wil daarom ook graag nog een keer die leerlingen bevragen. U krijgt de onderzoeksresultaten in anonieme vorm teruggekoppeld indien u dit wenst.

Als u bovenstaande ziet zitten kunt u mij bereiken via dit e-mailadres. Als u graag persoonlijk met mij zou willen spreken voor eventuele vragen of verdere toelichting kunnen we zeker even bellen/videobellen.

Met vriendelijke groet,

Melissa Rekers

2.3. Overzicht van de scholen die op 6 april 2020 via de mail zijn benaderd

Middelbare school	Datum bewustwordingsles	Kanttekening
Het Rhedens	Hebben op 14 juni 2019 een les gehad	Niet alle leerlingen hebben de les gehad en geen van de leerlingen heeft de huidige enquête destijds ingevuld. Alle leerlingen (afhankelijk van de wens van de scholen) zullen dus worden gevraagd de enquête in te vullen
Stedelijk Gymnasium	Hebben op 5 maart 2020 een les gehad	Niet alle leerlingen hebben de les gehad. De leerlingen die de les wel hebben gehad, hebben de enquête al ingevuld (zie tabel 2). De leerlingen die de enquête nog niet hebben ingevuld zullen worden gevraagd of zij dit ook willen doen (afhankelijk van de wens van de scholen)
Isendoorn College Zutphen	Hebben op 9 maart 2020 een les gehad	Niet alle leerlingen hebben de les gehad. De leerlingen die de les wel hebben gehad, hebben de enquête al ingevuld (zie tabel 2). De leerlingen die de enquête nog niet hebben ingevuld zullen worden gevraagd of zij dit ook willen doen (afhankelijk van de wens van de scholen)
Hendrik Pierson College	Hebben op 26 en 27 oktober 2019 een les gehad	Niet alle leerlingen hebben de les gehad en geen van de leerlingen heeft de huidige enquête destijds ingevuld. Alle leerlingen (afhankelijk van de wens van de scholen) zullen dus worden gevraagd de enquête in te vullen
Montessori College	Zouden op 31 maart 2020 een les hebben gehad	Bij deze school kon de les niet doorgaan. Alle leerlingen (afhankelijk van de wens van de scholen) zullen dus worden gevraagd de enquête in te vullen
OBC Huissen	Zouden op 23 en 24 maart een les hebben gehad	Bij deze school kon de les niet doorgaan. Alle leerlingen (afhankelijk van de wens van de scholen) zullen dus worden gevraagd de enquête in te vullen

Tabel 4. De scholen die op 6 april 2020 zijn benaderd voor de verspreiding van de enquête

De scholen die dus al een les hebben gehad zijn ook meegenomen. Dit omdat niet alle leerlingen van deze scholen de les hebben gehad en deze leerlingen de huidige enquête ook nog niet hebben ingevuld (aangezien de huidige enquête er toen nog niet was).

3.1. Enquête 1

#leerling- en studentenalert – Na de bewustwordingsles

Enquêteflow

Standard: Introductie (1 Vraag)
Block: Algemeen (5 Vragen)
Standard: Verdieping (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Herken je de onderwerpen die tijdens de les zijn besproken in je dagelijkse leven? Meerdere antwo... Ja, bij mezelf is geselecteerd

Block: Block 2 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Herken je de onderwerpen die tijdens de les zijn besproken in je dagelijkse leven? Meerdere antwo... Ja, bij iemand die ik ken is geselecteerd

Block: Block 2 (1 Vraag)

Block: Block 6 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Ken je persoonlijk iemand uit de criminele wereld? Ja is geselecteerd

Block: Blok 18 (1 Vraag)

Block: Block 3 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Ben je wel eens benaderd door iemand om een klusje te doen dat volgens jou (mogelijk) strafbaar was? Ja is geselecteerd

Block: Block 7 (1 Vraag)
Block: Block 4 (1 Vraag)
Block: Block 8 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Ja is geselecteerd

Block: Block 9 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe kende je deze persoon? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Nee is geselecteerd

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Ben je wel eens benaderd door iemand om een klusje te doen dat volgens jou (mogelijk) strafbaar was? Ik denk het, maar weet het niet zeker is geselecteerd

Block: Block 5 (1 Vraag)
Block: Block 7 (1 Vraag)
Block: Block 4 (1 Vraag)
Block: Block 8 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Ja is geselecteerd

Block: Block 9 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe kende je deze persoon? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Nee is geselecteerd

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Block: Block 13 (1 Vraag)

Branch: New Branch

If

Als Maak je je zorgen om jezelf of een ander die in de criminele wereld zit? Meerdere antwoorden moge... Ja, om mezelf is geselecteerd

Block: Block 14 (1 Vraag)

Branch: New Branch

If

Als Maak je je zorgen om jezelf of een ander die in de criminele wereld zit? Meerdere antwoorden moge... Ja, om een ander is geselecteerd

Block: Block 14 (1 Vraag)

Block: Block 15 (1 Vraag)

Introductie
In deze enquête worden een aantal vragen gesteld die gaan over de les die je net hebt gehad. Belangrijk om te weten is dat jouw antwoorden ANONIEM zijn. Niemand kan achterhalen dat jij deze enquête hebt ingevuld. Je kan de enquête dus gewoon eerlijk beantwoorden. Het invullen van de enquête zal ongeveer 4 minuten duren.

Vraag 1
Wat is jouw leeftijd?

- ○ 11
- ○ 12
- ○ 13
- ○ 14
- ○ 15
- ○ 16
- ○ 17
- ○ 18
- ○ 19
- ○ 20

Vraag 2
Wat is jouw geslacht?

- ○ Man
- ○ Vrouw
- ○ Anders

Vraag 3
Welke opleiding volg je op dit moment?

- ◯ Basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)
- ◯ Kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k)
- ◯ Gemengde leerweg (vmbo-g)
- ◯ Basistheoretische leerweg (vmbo-t)
- ◯ Havo
- ◯ Vwo

Vraag 4
In welk leerjaar zit je?

- ◯ Leerjaar 1
- ◯ Leerjaar 2
- ◯ Leerjaar 3
- ◯ Leerjaar 4
- ◯ Leerjaar 5
- ◯ Leerjaar 6

Vraag 5
Hoeveel inwoners heeft de plaats waar jij woont?

- ◯ Dorp (Minder dan 10.000 inwoners)
- ◯ Groot dorp/kleine stad (Tussen de 10.000 en 45.000 inwoners)
- ◯ Middelgrote stad (Tussen de 45.000 en 100.000 inwoners)
- ◯ Grote stad (Meer dan 100.000 inwoners)

Vraag 6
Herken je de onderwerpen die tijdens de les zijn besproken in je dagelijkse leven?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- [ ] Ja, bij iemand die ik ken
- [ ] Ja, bij mezelf
- [ ] Nee

Vraag 7
Wat herken je?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- [ ] Hennep telen
- [ ] Sexting
- [ ] Geld witwassen
- [ ] Geldezels
- [ ] Drugs dealen
- [ ] Maken van synthetische drugs
- [ ] Omkoping op Marktplaats
- [ ] Handelen in illegale producten (vuurwerk, nep merkkleding, etc.)
- [ ] Creditboys (gebruik maken van andermans telefoonabonnement)
- [ ] Intimidatie
- [ ] Bedreiging
- [ ] Zorgfraude
- [ ] Cybercriminaliteit

- [ ] Mensenhandel
- [ ] Illegale prostitutie
- [ ] Outlaw motorbendes (Satudarah, Hells Angels, No Surrender bijvoorbeeld)
- [ ] Anderen ronselen
- [ ] Gebruik maken van bankgegevens
- [ ] Anders, namelijk... _____

Vraag 8

Ken je persoonlijk iemand uit de criminele wereld?

- ○ Ja
- ○ Nee

Vraag 9

Heb je deze persoon het afgelopen jaar nog gezien?

- ○ Ja
- ○ Nee

Vraag 10

Ben je wel eens benaderd door iemand om een klusje te doen dat volgens jou (mogelijk) strafbaar was?

- ○ Ja
- ○ Ik denk het, maar weet het niet zeker
- ○ Nee

Vraag 11
Waar ben je voor benaderd?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- [ ] Ik moest henneptoppen knippen
- [ ] Ik ben benaderd voor sexting
- [ ] Ik moest geld witwassen
- [ ] Ik moest als geldezel spelen
- [ ] Ik moest drugs dealen
- [ ] Ik moest synthetische drugs maken
- [ ] Ik moest iemand omkopen op Marktplaats
- [ ] Ik moest handelen in illegale producten (vuurwerk, nep merkkleding, etc.)
- [ ] Iemand wilde gebruik maken van mijn telefoonabonnement
- [ ] Ik moest iemand intimideren
- [ ] Ik moest iemand bedreiging
- [ ] Ik moest frauderen
- [ ] Ik moest cybercriminaliteit plegen
- [ ] Ik kwam terecht in de mensenhandel
- [ ] Ik moest seks hebben met iemand
- [ ] Ik moest bij een outlaw motorbende (Satudarah, Hells Angels, No Surrender bijvoorbeeld)
- [ ] Ik moest anderen ronselen om klusjes te doen

- [ ] Iemand wilde gebruik maken van mijn bankgegevens
- [ ] Anders, namelijk… _____

Vraag 12

Heb je het klusje vervolgens ook uitgevoerd?

- ○ Ja
- ○ Nee
- ○ Wil ik liever geen antwoord op geven

Vraag 13

Kende je de persoon door wie je werd benaderd?

- ○ Ja
- ○ Nee

Vraag 14
Hoe kende je deze persoon?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- [ ] Via school
- [ ] Via familie
- [ ] Via vrienden
- [ ] Via (sport)club
- [ ] Van het uitgaan
- [ ] Het is een vriend van me
- [ ] Via social media

☐ Anders, namelijk… _____

Vraag 15
Welke vorm van social media?
Meerdere antwoorden mogelijk.

☐ Telegram

☐ Facebook

☐ Instagram

☐ Snapchat

☐ Whatsapp

☐ Anders, namelijk... _____

Vraag 16
Heb je deze persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?

○ Ja

○ Nee

Vraag 17
Hoe zocht deze persoon contact met jou?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Hij sprak me aan
- ☐ Via de telefoon
- ☐ Via een vriend
- ☐ Via social media
- ☐ Anders, namelijk… _____

Vraag 18
Waar sprak hij/zij je aan?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Bij mij thuis
- ☐ Op een feestje
- ☐ Op school
- ☐ Op de (sport)club
- ☐ Bij het uitgaan
- ☐ Anders, namelijk... _____

Vraag 19

Hoe oud was degene die jou benaderde?

- ○ Tussen de 12 en 18 jaar
- ○ Tussen de 19 en 25 jaar
- ○ Tussen de 26 en 35 jaar
- ○ Ouder dan 35 jaar

Vraag 20

Waarom weet je het niet zeker?

_____

Vraag 21
Maak je je zorgen om jezelf of een ander die in de criminele wereld zit?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Ja, om mezelf
- ☐ Ja, om een ander
- ☐ Nee

Vraag 22
Waarover maak je je zorgen?
Tip: praat erover met een volwassene die je vertrouwt! Blijf hierover niet piekeren en schakel hulp in.

_____

Vraag 23
Wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de vraag om strafbare klusjes te doen?

_____

#leerling- en studentenalert - Via de mail van middelbare scholen in Gelderland

Enquêteflow

Standard: Introductie (1 Vraag)
Block: Algemeen (6 Vragen)
Block: Block 6 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Ken je persoonlijk iemand uit de criminele wereld? Ja is geselecteerd

Block: Blok 18 (1 Vraag)

Block: Block 3 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Ben je wel eens benaderd door iemand om een klusje te doen dat volgens jou (mogelijk) strafbaar was? Ja is geselecteerd

Block: Block 7 (1 Vraag)
Block: Block 4 (1 Vraag)
Block: Block 8 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Ja is geselecteerd

Block: Block 9 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe kende je deze persoon? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)

Branch: New Branch

If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Nee is geselecteerd

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Ben je wel eens benaderd door iemand om een klusje te doen dat volgens jou (mogelijk) strafbaar was? Ik denk het, maar weet het niet zeker is geselecteerd

Block: Block 5 (1 Vraag)
Block: Block 7 (1 Vraag)
Block: Block 4 (1 Vraag)
Block: Block 8 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Ja is geselecteerd

Block: Block 9 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe kende je deze persoon? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Nee is geselecteerd

Block: Block 10 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Hij sprak me aan is geselecteerd

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Hoe zocht deze persoon contact met jou? Meerdere antwoorden mogelijk. Via social media is geselecteerd

Block: Block 11 (1 Vraag)
Block: Blok 20 (1 Vraag)

Block: Blok 19 (1 Vraag)

Block: Block 13 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Maak je je zorgen om jezelf of een ander die in de criminele wereld zit? Meerdere antwoorden moge... Ja, om mezelf is geselecteerd

Block: Block 14 (1 Vraag)

Branch: New Branch
If
Als Maak je je zorgen om jezelf of een ander die in de criminele wereld zit? Meerdere antwoorden moge... Ja, om een ander is geselecteerd

Block: Block 14 (1 Vraag)

Block: Block 15 (1 Vraag)

Introductie

Hoi! Ik ben Melissa Rekers, 20 jaar en volg op dit moment de opleiding Integrale Veiligheidskunde. Ik doe onderzoek naar de mate waarin criminelen jongeren ronselen voor het verrichten van strafbare klusjes. Daarvoor heb ik jouw hulp nodig. Zou je de enquête willen invullen? Belangrijk om te weten is dat jouw antwoorden ANONIEM zijn. Niemand kan achterhalen dat jij deze enquête hebt ingevuld. Je kan de enquête dus gewoon eerlijk beantwoorden. Het invullen van de enquête zal ongeveer 4 minuten duren.

Vraag 1

Wat is jouw leeftijd?

- ○ 11
- ○ 12
- ○ 13
- ○ 14
- ○ 15
- ○ 16
- ○ 17
- ○ 18
- ○ 19
- ○ 20

Vraag 2

Wat is jouw geslacht?

- ◯ Man
- ◯ Vrouw
- ◯ Anders

Vraag 3

Welke opleiding volg je op dit moment?

- ◯ Basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)
- ◯ Kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k)
- ◯ Gemengde leerweg (vmbo-g)
- ◯ Basistheoretische leerweg (vmbo-t)
- ◯ Havo
- ◯ Vwo

Vraag 4

In welk leerjaar zit je?

- ◯ Leerjaar 1
- ◯ Leerjaar 2
- ◯ Leerjaar 3
- ◯ Leerjaar 4
- ◯ Leerjaar 5
- ◯ Leerjaar 6

Vraag 5

Hoeveel inwoners heeft de plaats waar jij woont?

- ◯ Dorp (Minder dan 10.000 inwoners)
- ◯ Groot dorp/kleine stad (Tussen de 10.000 en 45.000 inwoners)
- ◯ Middelgrote stad (Tussen de 45.000 en 100.000 inwoners)
- ◯ Grote stad (Meer dan 100.000 inwoners)

Vraag 6

Ken je persoonlijk iemand uit de criminele wereld?

- ◯ Ja
- ◯ Nee

Vraag 7

Heb je deze persoon het afgelopen jaar nog gezien?

- ◯ Ja
- ◯ Nee

Vraag 8

Ben je wel eens benaderd door iemand om een klusje te doen dat volgens jou (mogelijk) strafbaar was?

- ◯ Ja
- ◯ Ik denk het, maar weet het niet zeker
- ◯ Nee

Vraag 9
Waar ben je voor benaderd?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- [ ] Ik moest henneptoppen knippen (waarmee drugs gemaakt kan worden)
- [ ] Ik moest seksuele berichten/foto's/video's van mijzelf versturen (sexting)
- [ ] Ik moest mijn bankrekening delen met iemand zodat diegene daar gebruik van kon maken (geldezel)
- [ ] Ik moest drugs dealen (zoals wiet, xtc, etc.)
- [ ] Ik moest synthetische drugs maken (bijvoorbeeld amfetamine, xtc)
- [ ] Ik moest doen alsof ik spullen verkocht aan mensen op Marktplaats, maar als ze het geld hadden overgemaakt, kregen ze de spullen niet (oplichting)
- [ ] Ik moest handelen in illegale producten (zoals: vuurwerk, nep merkkleding, etc.)
- [ ] Ik moest mijn telefoon/simkaart afgeven, zodat die persoon met mijn telefoon/simkaart kon bellen en sms'en
- [ ] Ik moest iemand bedreigen
- [ ] Ik moest met mijn computer via het internet een ander apparaat aanvallen (cybercriminaliteit)
- [ ] Ik moest meewerken aan mensenhandel (het werven, vervoeren of verhandelen van mensen tegen hun wil)
- [ ] Ik moest (tegen mijn wil in) seks hebben met iemand
- [ ] Ik moest lid worden van een outlaw motorbende (zoals Satudarah, Hells Angels, No Surrender)
- [ ] Ik moest anderen overhalen om ook klusjes te doen voor geld (ronselen)
- [ ] Anders, namelijk...

Vraag 10

Heb je het klusje vervolgens ook uitgevoerd?

- ○ Ja
- ○ Nee
- ○ Wil ik liever geen antwoord op geven

Vraag 11

Kende je de persoon door wie je werd benaderd?

- ○ Ja
- ○ Nee

Vraag 12
Hoe kende je deze persoon?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Via school
- ☐ Via familie
- ☐ Via vrienden
- ☐ Via (sport)club
- ☐ Van het uitgaan
- ☐ Het is een vriend van me
- ☐ Via social media

☐ Anders, namelijk… _____

Vraag 13
Welke vorm van social media?
Meerdere antwoorden mogelijk.

☐ Telegram

☐ Facebook

☐ Instagram

☐ Snapchat

☐ Whatsapp

☐ Anders, namelijk... _____

Vraag 14
Heb je deze persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?

○ Ja

○ Nee

Vraag 15
Hoe zocht deze persoon contact met jou?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Hij sprak me aan
- ☐ Via de telefoon
- ☐ Via een vriend
- ☐ Via social media
- ☐ Anders, namelijk… _____

Vraag 16
Waar sprak hij/zij je aan?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Bij mij thuis
- ☐ Op een feestje
- ☐ Op school
- ☐ Op de (sport)club
- ☐ Bij het uitgaan
- ☐ Anders, namelijk... _____

Vraag 17

Hoe oud was degene die jou benaderde?

- ○ Tussen de 12 en 18 jaar
- ○ Tussen de 19 en 25 jaar
- ○ Tussen de 26 en 35 jaar
- ○ Ouder dan 35 jaar

Vraag 18

Waarom weet je het niet zeker?

_____

Vraag 19
Maak je je zorgen om jezelf of een ander die in de criminele wereld zit?
Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Ja, om mezelf
- ☐ Ja, om een ander
- ☐ Nee

Vraag 20
Waarover maak je je zorgen?
Tip: praat erover met een volwassene die je vertrouwt! Blijf hierover niet piekeren en schakel hulp in.

_____

Vraag 21

Wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de vraag om strafbare klusjes te doen?

_____

Bijlage 4. Opzet van de interviews

4.1. Interview 1

Zoals in paragraaf 3.5.2. is te lezen, zijn er drie verschillende soorten interviews, namelijk semigestructureerd, gestructureerd en ongestructureerd. Voor interview 1 is er gebruik gemaakt van een ongestructureerd interview. Bij een ongestructureerd interview wordt er gebruik gemaakt van topiclist waarop alle onderwerpen staan die behandeld moeten worden. Hierbij hoeven dus van te voren geen vragen bedacht te worden (het is wel mogelijk om een aantal voorbeeldvragen op te stellen, zodat de vragen niet ter plekke bedacht hoeven worden). De onderwerpen van de topiclist is met elk geïnterviewd persoon behandeld. Binnen het interview is er voornamelijk gebruik gemaakt van open vragen. Wellicht dat een doorvraag misschien een keer een gesloten vraag is (waarop de geïnterviewde ja of nee zal antwoorden), maar verder zijn het open vragen zijn.

Er is gekozen voor een ongestructureerd interview, aangezien ik benieuwd ben naar de ervaringen van de geïnterviewden. Ik wil ze dus alle ruimte geven om, passend bij het onderwerp dat we op dat moment bespreken, alles te vertellen wat ze hebben meegemaakt en hebben gezien. Zoals in paragraaf 3.2.2. is te lezen, zijn de meeste vragen uit de enquête ook gesteld tijdens het interview.

Topiclist interview:

Introductie: kennis maken

- Wie ben ik, wat voor onderzoek doe ik.
- Wie heb ik tegenover me zitten.
    - Hoelang heb je in de criminele wereld gezeten, hoe oud was je toen, ken je mensen die er nu nog in zitten?

De wijze waarop de geïnterviewde in de criminele wereld terecht is gekomen.

- Ben je benaderd door iemand/erin geluisd of is het anders gebeurd? Heb je er bewust voor gekozen of was het eigenlijk niet de bedoeling om in de criminele wereld terecht te komen?
- Zo ja, hoe ben je benaderd en door wie?
    - Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Hoe kende je deze persoon? Hoe oud was hij/zij? Hoe zocht de persoon contact met jou? Waar sprak hij/zij je aan

Ervaringen in de criminele wereld.

- Wat heb je allemaal meegemaakt en gezien.
    - Heb je heftige dingen meegemaakt?
    - Is er wel eens een moment geweest dat je echt wilde stoppen maar eigenlijk niet kon?

Welk soort strafbare activiteiten.

- Welke strafbare activiteiten heb je verricht en welke heb je misschien juist niet verricht.
- Had je vrienden die ook in de criminele wereld zaten? Welke activiteiten deden zij? Of deden jullie deze activiteiten juist samen?

Weerbaarheid van jongeren.

- Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van de criminele wereld, worden verbeterd. Ook wel: wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen.

4.2. Interview 2

Voor interview 2 is er ook gebruik gemaakt van een ongestructureerd interview, om precies dezelfde reden als bij interview 1.

Topiclist interview:

Introductie: kennis maken

- Wie ben ik, wat voor onderzoek doe ik.
- Wie heb ik tegenover me zitten. (Wie ben je, waar werk je, welke werkzaamheden voer je uit, relatie met jeugd en de criminaliteit, wat doe jij als … om de jongeren die (mogelijk) in de criminaliteit zitten te helpen/te ondersteunen, etc.).

De wijze waarop jongeren in de criminele wereld terecht komen

- Hoe worden jongeren geronseld?
  - Hoe gebeurd het?
  - Waar/op welke plekken worden jongeren geronseld? (op school, hangplekken, sportclub, o.i.d.).
  - Door wie worden jongeren voornamelijk geronseld? 'Wie is de crimineel?'.
- Hoe gaan criminelen te werk om ervoor te zorgen dat jongeren klusjes voor hun willen uitvoeren? Of: hoe gaan criminelen te werk om ervoor te zorgen dat jongeren erin worden geluisd om de strafbare klusjes uit te voeren?
- Hoe komt het dat jongeren hier toch op ingaan en in de criminele wereld terecht komen?
- Met welke partners werk je samen om de problematiek (het ronselen van jongeren/tegen te gaan? En hoe gaan jullie deze problematiek tegen?

Kenmerken van de jongeren

- Welke jongeren zie je voornamelijk in de criminele wereld terecht komen? Kan elke jongere het overkomen/de stap richting de criminele wereld zetten of zijn er kenmerken/factoren die er toch voor zorgen dat de ene jongere er sneller inrolt dan de ander (bijv. door geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, biologische factoren, omgevingsinvloeden, etc.)?
- Hoe merk je/hoe zou je wellicht kunnen merken dat een jongere mogelijk in de criminele wereld zit?

Welk soort strafbare activiteiten

- Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd en waarom specifiek die activiteiten?
- Voor welke soort strafbare activiteiten worden jongeren juist niet benaderd en waarom?
- Worden de strafbare activiteiten juist in groepsverband gepleegd of alleen?

Weerbaarheid van jongeren

- Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van de criminele wereld, worden verbeterd. Ook wel: wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen.

Eigen ervaringen

- Heb je wel eens heftige dingen meegemaakt tijdens je werk als …/heftige verhalen van jongeren gehoord die in de criminaliteit zaten? Wil je daar, in hoeverre dat kan en mag, iets over vertellen?

Bijlage 5. Uitgewerkte interviews

5.1. Interview Charlotte (interview 1)

Introductie: kennis maken

Vraag 1: Zou je kort willen vertellen wie je bent en wat je is overkomen? (naam, leeftijd, etc.):

Ik ben Charlotte en ik ben 20 jaar oud (naam en leeftijd zijn fictief, aangezien de geïnterviewde graag anoniem wilt blijven). Ik ben slachtoffer geworden van geldezel.

De wijze waarop de geïnterviewde in de criminele wereld terecht is gekomen, ervaringen in de criminele wereld, welk soort strafbare activiteiten.

Charlotte is slachtoffer van 'geldezel' geworden. De betekenis van een geldezel luidt als volgt: ''Mensen die hun rekening uitlenen aan criminelen die zo gestolen geld kunnen wegsluizen worden geldezels genoemd. De criminelen benaderen mensen, en dus ook kinderen, om hun bankgegevens (betaalpas, pincode, rekeningnummer) te delen''.

Vraag 2: Zou je willen vertellen wat er precies is gebeurd? Dus vanaf het begin, dus hoe en waar het allemaal is begonnen en hoe je erin bent gerold, tot het eind. (bijvoorbeeld: hoe begon het, wat moest je allemaal precies doen, hoe ben je er uiteindelijk mee gestopt).

Ik werd benadert via Snapchat door een jongen die mij vroeg of ik geld wilde verdienen. Ik kende die jongen niet, hij voegde mij ineens toe op Snapchat en ik heb dat verzoek dus geaccepteerd. Ik vroeg aan die jongen hoe en wat. De jongen vertelde mij dat het eigenlijk heel simpel was en dat hij alleen mijn pin pasje en internet bankieren hier voor nodig waren zodat hij er geld op kon laten storten. Ik vroeg wat hij er mee wilde en of er risico's aan zaten. Hij vertelde mij dat er geld op mijn rekening kwam te staan maar dat het wel allemaal legaal zou zijn zonder risico's en aangezien ik er nog nooit van had gehoord zei ik dat het prima was omdat ik dacht makkelijk geld te verdienen. De jongen kwam mijn pinpasje ophalen en na 1 a 2 dagen zou ik mijn pinpas dan weer terug krijgen, plus een deel van het geld dat op mijn rekening was gestort. De jongen die mij benaderd had was de 'loopjongen' van de pasjes. Hij haalde de pasjes dus op en bracht het dan vervolgens naar degene die het geld erop zou laten storten. Hij is dus door een crimineel benader om andere jongeren weer te ronselen, zodat die criminelen ook van die jongeren gebruik kunnen maken. Via internet bankieren kon ik ook wel zien wat voor gigantische verschillende bedragen er op mijn bankrekening kwamen te staan. Meteen begonnen de alarmbellen te rinkelen bij mij en wist ik dat het dus niet klopte. Maar het moment dat ik dat besefte kon ik er niks meer aan veranderen en binnen een dag werd dan ook mijn bankrekening per direct geblokkeerd. Een paar dagen later kreeg ik een mail van een fraudeur specialist waarin hij mij vertelde dat mijn bankrekening was geblokkeerd vanwege verdenken tot fraude. En even later kreeg ik ook nog een brief binnen van de politie met een uitnodiging voor verhoor.

Vraag 3: Hoelang heeft dit geduurd?

Het heeft eigenlijk maar heel kort geduurd, namelijk 1 a 2 dagen.

Vraag 4: Hoe oud was je toen?

Ik was toen 19 jaar.

Vraag 5: Ben je benaderd door iemand of ben je er op een andere manier ingerold?

Ik ben benaderd door iemand via Snapchat, met de vraag of ik snel geld wilde verdienen. Het enige wat ik daar dus voor hoefde te doen was mijn pinpasje even afgeven zodat daar geld op gestort kon worden. Het pasje zou ik snel weer terugkrijgen, met wat extra geld erop dat ik voor mezelf mocht houden.

Vraag 5a doorvraag: Dus de beloning die er tegenover stond was geld?

Ja dat klopt inderdaad. De beloning was ongeveer een kwart van wat er op de bankrekening stond. Het waren verschillende bedragen maar ongeveer alles bij elkaar was 4000/5000 euro.

Vraag 6: Heb je er bewust voor gekozen om als geldezel te spelen of was het eigenlijk niet de bedoeling?

Ik heb er wel zelf voor gekozen op mijn pasje te geven maar het verhaal erachter was natuurlijk niet waar wat hij mij vertelde. Het was natuurlijk niet de bedoeling om als geldezel te spelen en als ik wist dat het zo zou gaan en wat de gevolgen ervan waren, had ik het nooit gedaan. Iedereen denkt natuurlijk snel geld te willen verdienen waar je niks voor hoeft te doen maar helaas trappen veel mensen net zoals ik er gewoon in.

Vraag 7: Kan je iets vertellen over de persoon door wie je bent benaderd? (Kende je de persoon door wie je werd benaderd? Hoe oud was hij/zij? Hoe zocht de persoon contact met jou? Etc.).

Ik kende de persoon een beetje en het was een jongen van ongeveer de zelfde leeftijd als ik. Hij zocht dan ook contact met mij zoals hij het bij iedereen doet, namelijk via snapschat. Ik heb de jongen nog nooit in het echt ontmoet, maar hij voegde mij ineens toe op Snapchat. Ik heb dat toen geaccepteerd en vervolgens heeft hij mij dus de vraag gesteld.

Vraag 7a doorvraag: Merk je in jouw omgeving dat ook andere jongeren worden benaderd?

Nee ik merk dit niet. Het zou wel kunnen natuurlijk, maar het is me niet echt opgevallen.

Vraag 8: Ben je naast geldezel ook nog ergens anders slachtoffer van geworden of heb je misschien wel eens iets anders gedaan dat strafbaar was? Zo ja, wil je daar dan wat over vertellen?

Nee ik heb nog iets strafbaars gedaan en dit zou ik dus ook niet meer doen.

Vraag 9: Wat heb je allemaal meegemaakt en gezien. Heb je heftige dingen meegemaakt?

Ik kon alleen de bedragen mee kijken via internet bankieren. En aangezien het maar 1 a 2 dagen heeft geduurd heb ik verder ook geen heftige dingen meegemaakt en gezien. De gevolgen hiervan waren echter niet zo prettig.

Vraag 10: Wat waren deze gevolgen dan voor jou?

Ik kreeg thuis een brief binnen van de politie voor verhoor. Daar ben ik netjes naartoe gegaan en heb de politie verteld wat er was gebeurd. Dat proces is op dit moment nog steeds in behandeling, dus de gevolgen weet ik nog niet precies maar het is inmiddels een jaar geleden dus ik denk niet dat ik vervolgt word. Mijn bankrekening is ook gelijk stop gezet, 8 jaar lang kun kan ik me niet aanmelden bij 1 van de banken omdat ik dus fraude gepleegd heb.

Weerbaarheid van jongeren.

Vraag 11: Dan nog even een hele andere vraag: Wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen. Dus wat hebben jongeren volgens jou nodig om niet in de criminele wereld terecht te komen?

Tegenwoordig trapt iedereen hier in.. ik word zelfs nog 2x in de week benaderd door andere jongeren om dit nogmaals te doen. Nu zeg ik natuurlijk nee omdat ik weet dat het niet mag. Helaas valt dit bijna niet tegen te houden ze weten overal wel wat op te verzinnen zodat je het toch doet! Vooral de jongeren worden hier mee geconfronteerd en dan word hun praatje zo makkelijk en mooi gepraat dat bijna iedereen er wel in trapt om snel geld te verdienen zonder dat je er iets voor hoeft te doen. Ik zou dus niet zo goed weten wat jongeren nodig hebben om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen, aangezien de criminelen je misleiden waardoor je bijna geen nee kan zeggen.

5.2. Interview Alef Sies (interview 2)

Introductie

Vraag 1: Zou je willen vertellen wie je bent en wat jou rol als jongerenwerker is?

Ik ben Alef Sies en ik ben jongerenwerk in de gemeente Leeuwarden. Als jongerenwerker ben je voornamelijk bezig met het preventieve stuk, dus al voordat er problemen zijn willen we al in contact zijn met de jongeren. Mochten er dan problemen zijn, dan zijn wij in ieder geval vast in beeld en kunnen ze bij ons terecht. Vanuit die preventie heb ik een aantal vaste taken: jongerenwerk op straat in de Task Force Jeugdoverlast binnen de gemeente Leeuwarden, de straat opgaan en met hangjongeren in gesprek gaan, en ook met buurtbewoners natuurlijk die overlast ervaren. In dit integrale verband werken we ook samen met politie, straatcoaches, handhaving, stadstoezicht. En er is ook een gemeentelijke aanvoerder van de hele Task Force. Dat is dus echt het jongerenwerk op straat, o.a. de overlast meldingen binnen de gemeente Leeuwarden. Die meldingen krijgen wij allemaal binnen en vanuit daar zetten we acties uit, om te kijken wat we gaan doen. Daarnaast hou ik me ook bezig met het jongerenwerk in de wijk. Dit is een soort van achterstandswijk met veel armoede en waar veel problematiek speelt. Samen met bijvoorbeeld het wijkteam voer ik daar werkzaamheden uit, maar ook echte activiteiten gericht op kinderen of jongeren. Tussendoor heb ik steeds contact met verschillende netwerkpartners. Verder doe ik nog een project op een college, waarbij ik jongeren als het ware coach. Dit doen we met een heel breed team van jeugdhulpverleners en van daaruit proberen we het beste te doen voor studenten als ze tegen dingen aanlopen. Omdat dit erg laagdrempelig is zijn we ook al vrij snel bekend voor jongeren en kunnen ze ons benaderen. Vanuit daar kunnen wij ze dan coachen en ondersteunen. Als laatste doe ik nog de stage coördinatie samen met een collega, van mbo en hbo studenten die werken bij een leerbedrijf. Wij zijn dan het leerbedrijf waar ze stage kunnen lopen. Dus dat coördineer ik nog met een college. Dus ik kom in een heel breed spectrum met jongeren van 10 tot ongeveer 23 jaar in aanraking. Elke dag ziet er dus ook anders uit voor mij.

Doorvraag: En hoe doe je dat nu dan met de maatregelen omtrent het coronavirus?

Ik mag gelukkig nog wel de straat op, omdat er nu toch wel meer jeugdoverlast is aangezien jongeren zich vervelen. Dus dat is wel fijn maar voor de rest gebeurd alles eigenlijk gewoon online. Dus vooral online contact met jongeren via WhatsApp. Nu begint de boel natuurlijk weer iets te versoepelen, dus daardoor kunnen we al wel weer wat afspreken met jongeren op bepaalde locaties van ons. En vanuit die hoedanigheid kom ik ook veel in contact met veiligheidshuizen en heb ik veel contact met wijkagenten en de jeugdcoördinator van de politie. En natuurlijk het Tas Force Jeugdoverlast. Dat valt onder de hoede van de burgemeester. Dus zoals je nu wel merkt kom ik toch ook wel veel met jeugd en criminaliteit in aanmerking.

Doorvraag: Kan ik ook informatie vinden over het Task Force Jeugdoverlast op internet?

Ja ik heb meteen even gekeken, je kan de naam gewoon googelen en dan kom je vanzelf bij de informatie terecht.

Het ronselen van jongeren

Vraag 2: Hoe worden jongeren geronseld? (hoe gebeurd het? waar/op welke plekken worden jongeren geronseld? (op school, hangplekken, sportclub, o.i.d.), door wie worden jongeren voornamelijk geronseld? 'Wie is de crimineel?').

Dat is wel een lastige vraag, aangezien het op veel verschillende manier gebeurd. Je kan het denk ik wel een beetje vergelijken met de loverboy methodiek. Veel jongeren worden eerst ook gewoon op

straat benaderd. Ze vragen dan of ze eerst eens een klein klusje willen doen en dat gaat steeds verder. Het gebeurd ook wel online. Kwetsbare jongeren worden ook wel benaderd, die bijvoorbeeld een lager IQ hebben. Jongeren zitten natuurlijk ook op school, dus daar zal er ook het een en ander gebeuren. Op die manier kan iedere jongere in principe geronseld worden. Dit zijn volgens mij allemaal dingen die veel makkelijker gaan dan wij denken. De wereld is natuurlijk ook een heel stuk kleiner door sociale media, dus ik denk dat het ronselen een beetje een mix is van zowel het online gebeuren als het offline gebeuren.

Doorvraag: Dus eigenlijk zeg je van er is niet 1 manier waarop jongeren worden geronseld, maar het gebeurd op zo veel verschillende manieren?

Ja absoluut.

Doorvraag: Denk je dat 'de crimineel' die de jongeren ronselt de echte criminelen zijn of zijn dat dan toch meer de leeftijdsgenoten, vriendjes en vriendinnetjes, die eigenlijk in het netwerk van de jongere zitten?

Dat is ook lastig om te zeggen, ik denk dat er ook wel veel gasten tussen zitten die best wel slim zijn. Als jij je drugs bijvoorbeeld online verkoopt moet je soms ook best wel veel verstand hebben van bepaalde dingen, bijvoorbeeld op het gebied van ICT etc. Daarnaast denk ik dat er ook wel veel vrienden of vrienden van vrienden tussen zullen zitten. Maar dat er ook gewoon gasten bij zitten die echt pech hebben en er als het ware worden ingeluisd. Er is momenteel ook een serie op NPO 3, over de top 600 in Amsterdam. Dat gaat over de top 600 criminelen in Amsterdam en die jongeren worden ook wel in beeld gebracht. Wie dat zijn en waar ze vandaan komen en dat soort zaken. Dan merk je toch ook wel dat er heel veel jongeren uit gebroken gezinnen komen en die echt gewoon opzoek zijn naar een bepaald soort aandacht of liefde of dat soort dingen. En zij hebben toch wel een andere standaard op het gebied van aandacht en liefde, waardoor ze zich misschien toch eerder aangetrokken voelen tot het criminele circuit.

Doorvraag: Ja, want negatieve aandacht is natuurlijk ook aandacht.

Ja precies. Soms zijn het ook gewoon de leeftijdsgenoten die met dure schoenen lopen en wat voor jongeren gewoon interessant is. En dat ze dan nieuwsgierig zijn hoe ze dan aan die dure schoenen koem. En dat ze dan dus heel gemakkelijk kunnen zeggen van goh als je nou ook zulke dure schoenen of andere mooie spullen wilt hebben, moet je gewoon even dit en dit doen, dan zorg ik ervoor dat jij die dure schoenen ook krijgt. Dus het gebeurd ook vaak heel makkelijk en sneaky. Dat is wel verbazingwekkend hoe makkelijk dat eigenlijk gaat. En het is de laatste tijd natuurlijk ook wel veel in het nieuws dat het ronselen van vooral minderjarige jongeren echt een groot probleem is. Dat je het hebt over jongeren van soms wel 9 of 10 jaar oud, die dan gebruikt worden om drugs te runnen en dan vervolgens een mooi trainingspakje krijgen of dat soort dingen.

Doorvraag: Dus eigenlijk is het misschien zo dat jongeren er heel open en naïef instaan en denken van oh die vriend van mij heeft mooie spullen, dat wil ik ook wel. En dat ze daar dus wel een klein klusje voor zouden willen doen. En als je dus eenmaal zo'n klein klusje gedaan hebt, je er aan vast zit en er niet meer onderuit kan en in een wereld zit waar je eigenlijk liever niet in zou willen zitten. Want ik denk ook niet dat het echt een bewuste keuze is om in de criminele wereld te stappen, maar dat jongeren er ook wel veel worden ingeluisd.

Nou dat zeg je wel heel mooi, want wij zouden inderdaad zeggen dat het misschien naïef is van die jongeren maar uiteindelijk denk ik dat het best logisch is. Alle jongeren willen wel ergens bij horen en als dat niet lukt en je krijgt dan toch een aanbod om ergens bij te horen, is dat natuurlijk heel leuk en spannend. Dan snap ik het wel dat ze die keuze maken en dat het voor 'dat soort jongeren' ook wel een logische keuze is om die stap te zetten. Nog even kijkend naar de vragen die je hebt opgesteld bij

dit kopje, dat ronselen gaat gewoon ontzettend makkelijk. De crimineel kan eigenlijk iedereen zijn. Bijvoorbeeld de buurman. Ik denk dat het deels ook wel met de normvervaging te maken heeft. Dat zie je ook met sociale media. Als je normaal een heftig filmpje doorgestuurd zou krijgen, zou je dit misschien verwijderen en niet doorsturen naar anderen. Nu zie je toch ook wel steeds meer dat jongeren zulke filmpjes doorsturen in groep chats. En hoe gekker en heftiger hoe beter natuurlijk. Dus dat zijn dan ook wel weer dingen die goed bij het puberbrein passen. Een filmpje van een onthoofding is natuurlijk niet normaal om door te sturen dus in dat opzicht zie je daar wel een normvervaging. En als ouders ook niet weten wat jongeren doen op sociale media, dan kunnen ze daar het gesprek ook niet over aangaan. Dus daardoor vervaagd die norm van jongeren gewoon heel erg denk ik.

Doorvraag: En denk je dan ook bijvoorbeeld dat de wat oudere groep, dus de 18 plussers, eerder de stap zet om bijvoorbeeld een drugspakketje weg te brengen, aangezien het drugsgebruik op festivals etc. de laatste tijd toch wel als redelijk normaal wordt gezien? Dat door die normvervaging de stap om een crimineel klusje te doen dus kleiner is?

Ja ik denk het wel, ik denk dat die stap door normvervaging wel makkelijker kan worden gezet. En ook als het thuis niet besproken wordt, het wel lastig is terug te halen van oke wat is normaal en wat hebben mijn ouders mij daarover bijgebracht. Als je ziet dat iedereen om je heen aan het blowen is en dat die ene gast die er altijd zo vet uitziet en stoer is het ook doet, dan is het natuurlijk wel verleidelijk om dat ook eens te proberen en te kijken wat het met je doet. En het geeft natuurlijk ook een kick. En als ouders dus niet weten wat hun zoon of dochter doet dan is dat ook lastig om daar vat op te krijgen.

Vraag 3: Hoe gaan criminelen te werk om ervoor te zorgen dat jongeren klusjes voor hun willen uitvoeren? Of: hoe gaan criminelen te werk om ervoor te zorgen dat jongeren erin worden geluisd om de strafbare klusjes uit te voeren? Want sommige jongeren zullen bewust de keuze maken om de criminaliteit in te gaan, maar ik denk dat ze er voornamelijk toch ook gewoon inrollen en dus niet bewust hebben nagedacht van ik zet nu de stap naar de onderwereld zeg maar. En hoe komt het dat jongeren hier dan toch op ingaan en in de criminele wereld terecht komen?

Ja en dat is het lastige ook want wanneer spreek je dan van de onderwereld. Ik ken namelijk wel jongeren die contacten hebben met de onderwereld, maar ik denk dat er ook nog heel veel tussenpersonen tussen zitten waardoor het lijkt alsof het niet de echte onderwereld is zeg maar.

Doorvraag: En hoe denk je dan dat criminelen ervoor zorgen dat jongeren, bewust of onbewust, toch die stap richting de criminaliteit of een crimineel klusje zetten?

Ik denk dat dat onbewust gebeurd. Als jij als jongere door die criminelen gezien en ‘gewaardeerd’ wordt, dan is dat natuurlijk leuk. En als je dan twee keer per week na school even iets moet doen voor ze is dat ook wel prima te doen. En dat breiden ze natuurlijk steeds iets verder uit zodat ze meer grip op je krijgen, dus ik denk dat dat allemaal wel echt een onbewust proces is. Ik denk dat veel jongeren dan misschien ook niet echt nadenken van wat doe ik nou precies en waar ben ik mee bezig. En dat ze zich er dus niet bewust van zijn dat ze bijvoorbeeld een hele drugsketen in stand houden met hun acties. Daar denken jongeren gewoon niet zo goed over na. En dat komt natuurlijk ook door de ontwikkeling van de hersenen. En daarover proberen wij dan ook wel de gesprekken met de jongeren aan te gaan. Als een politie dat soort signalen binnen krijgt of als ik zie dat een jongere op straat met bepaalde gasten in gesprek is. Dan ga ik daar altijd wel op in en dan probeer ik zulke dingen ook wel los te krijgen en te bespreken van wat is goed en wat is fout. En sommige jongeren vertellen daar heel makkelijk en open over en anderen ook weer helemaal niet. Dus dat is per jongere wel verschillend.

Doorvraag: Dus eigenlijk proberen ze je door middel van het loverboy effect eerst allemaal dingen te beloven en je positief te benaderen (beloningen) en dat is natuurlijk aantrekkelijk voor jongeren waardoor ze er dus inrollen en er uiteindelijk aan vast zitten.

Ja en als een bekende dat bij je doet is het ook wel meer logisch dan wanneer een onbekende je benaderd. Daardoor is het ook erg tastbaar. Zoals ik net ook al zei, als je steeds leeftijdsgenoten ziet die blowen is het erg dichtbij en denk je er misschien minder over na, aangezien anderen het 'ook gewoon doen'. Kijk ik heb zelf vroeger ook wel een wilde periode gehad zeg maar, en dat ik ook wel naar zulke feestjes ging waar ze drugs gebruikten. Maar op dat moment sta je er niet zo bij stil en dan achteraf denk je jeetje wat fijn dat ik er zo van af ben gekomen. Dat waren gasten die namen soms wel 200 XTC pillen mee. Daar sta je dan niet zo bij stil van dit is echt fout. Het is dan juist ook wel kicken. Maar als ik daar nu dan op terug kijk denk ik echt daar had ik mijn hele toekomst mee kunnen weggooien, als je zou worden opgepakt of zoiets. Maar ja op dat moment sta je er gewoon niet zo bij stil.

Doorvraag: Nee en omdat anderen het dan ook gewoon doen heb je ook eerder zoiets van nou dan zal het wel normaal zijn.

Ja klopt. En daar zie je die normvervaging ook weer terug komen natuurlijk. En toen had je nog geen eens sociale media en dat soort dingen. Dus kun je nagaan hoe groot dat nu is.

Doorvraag: Dus het gaat volgens jou eigenlijk voornamelijk om de normvervaging?

Ja dat denk ik wel.

Doorvraag: En dan gaat het daarbij dus eigenlijk ook voornamelijk om omgevingsinvloeden? Dus wat zie je in je omgeving, wat is normaal, wat doet de rest? En dat het daardoor dus steeds normaler wordt allemaal.

Ja en dat zie je dan vaak samen met de risicofactoren. Risicofactoren zijn bijvoorbeeld psychiatrische problematiek, lage intelligentie, gebeurtenissen uit het verleden, geen contact hebben met ouders, ruzie met ouders, dat soort dingen.

Doorvraag: Ja dus dat zijn dingen die ervoor zouden kunnen zorgen dat iemand eerder de stap maakt, bewust of onbewust.

Ja in principe wel. Even heel lullig gezegd maar alle jongeren die ik ken en die vallen onder de wet beschermd wonen, zij hebben eigenlijk al een risicofactor, dus zij zouden er vatbaarder voor kunnen zijn. Maar dat hoeft niet meteen iets te zeggen natuurlijk, iemand zonder risicofactoren zou ook net zo goed de stap kunnen maken.

Doorvraag: Ja precies, dus daar zie je weer goed het effect tussen risicofactoren en de omgevingsinvloeden. Iemand die bijvoorbeeld veel (aangeboren) risicofactoren heeft, maar opgroeit in een omgeving waarin niemand criminaliteit pleegt, zal die persoon zelf waarschijnlijk ook geen criminaliteit plegen. Terwijl als hij/zij in een andere omgeving zou opgroeien, de kans veel groter is dat hij/zij in de criminaliteit terecht komt.

Ja zeker weten. Ik spreek hier ook wel regelmatig over met een collega uit Rotterdam. Hij is criminoloog en doet nu vooral onderzoek naar hoe dit dus allemaal is geregeld met sociale media. Vooral ook het signaleren en contact houden met de jongeren via sociale media die in de risicogroep vallen.

Doorvraag: Dus dat is ook weer die preventieve kant. Dus al contact houden met de risicojongeren voordat er iets fout gaat zeg maar.

Ja klopt ja.

Vraag 4: Met welke partners werk je samen om de problematiek (het ronselen van jongeren/tegen te gaan? En hoe gaan jullie deze problematiek tegen?

Nou dat kan eigenlijk iedereen wel zijn. Iedereen die wat ziet, al is het een docent of een jongerenwerker in het andere deel van het land. Het is voor de preventie ontzettend belangrijk om daarin ook met collega's op te trekken uit andere delen van het land. Meerdere mensen samen zien meer dan één persoon. En als het hier in ons gebied gebeurd gaan we het gesprek aan met de jongere of soms krijgen we een melding van de politie. Dan proberen we bijvoorbeeld bij iemand thuis langs te gaan. Soms ook wel met een wijkagent of een wijkteam. Of dat we een ingaan via school zoeken. Dus die partners verschillen eigenlijk ook wel per geval. Het is natuurlijk maatwerk dus voor de een zal er met andere partners worden samengewerkt dan voor de ander. Dat hangt volledig van de situatie af en wie de jongere is. Ik had laatst bijvoorbeeld nog een jongere die werd bedreigd door de mocro maffia uit Amsterdam, dus het is dan wel interessant om te zien hoe dat dan weer verloopt en hoe dat op gang komt. Daarvoor heb ik bijvoorbeeld ook contact gehad met de politie uit Amsterdam. Er komt dan ook meteen een speciaal team op omdat die gozer echt bij de mocro maffia zat. Ja dan werk je ineens weer met hele andere partners samen.

Doorvraag: Maar ook wel een heftige situatie lijkt me?

Ja dat zeker. Ik kon niet gewoon via de telefoon bellen, dat moest altijd anoniem en niet via WhatsApp erover appen maar via een ander kanaal. Dus ja dan zit je in een keer in een hele andere wereld. En ik heb ook wel contact gehad met jongerenwerkers uit Amsterdam. Het is daar echt de orde van de dag dat jongeren gewoon op straat rondhangen en drugs dealen of dat ze andere gasten doodschieten. En dat zijn over het algemeen dan toch wel jongeren met een laag IQ en vaak toch wel jongeren zonder geweten. Dus als je iemand doodschiet je daar eigenlijk ook niet echt wakker van ligt zeg maar. De meesten denken niet van oh wat erg dat ik dit gedaan heb. Het is vaak ook wel weer tof als je dat hebt gedaan, omdat je er natuurlijk heel veel respect en credits voor krijgt van de straat. Dus dat is wel bizar om te zien ja.

Kenmerken van de jongeren

Vraag 5: We hebben het er net ook al even over gehad. Maar welke jongeren zie je voornamelijk in de criminele wereld terecht komen? Kan elke jongere het overkomen/de stap richting de criminele wereld zetten of zijn er kenmerken/factoren die er toch voor zorgen dat de ene jongere er sneller inrolt dan de ander (bijv. door geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, biologische factoren, omgevingsinvloeden, etc.)?

Het kan iedere jongere zijn, maar toch ook weer niet. Het hangt gewoon echt van bepaalde dingen af. Als we even naar mij kijken, ik had erg weinig risicofactoren, maar ik ben er een aantal jaar geleden achter gekomen dat ik mijn hele leven al ADHD heb. Daar liep ik toen niet bewust tegen aan, maar het zou wel weer een extra risicofactor kunnen zijn omdat je daardoor bijvoorbeeld weer extra opzoek bent naar spanningen of dat soort dingen. Jongeren met een goede thuissituatie kunnen er dus ook gewoon mee te maken krijgen. Dus het hangt er echt heel erg van af. Het zou bij wijs van spreken één misstap in je leven kunnen zijn.

Doorvraag: Dus die combi tussen risicofactoren en omgeving is wel echt van invloed? En de risicofactoren kunnen de kans dan dus vergroten om in de criminaliteit terecht te komen?

Ja zeker. En kans gelijkheid is ook een grote risicofactor. Een mooi voorbeeldje zijn de jongeren met een migratie achtergrond. Zij komen minder snel aan een baan dan andere jongeren. Dat is voor die gasten natuurlijk super frustrerend. Als je andere jongeren dan wel ziet met dure spullen en veel geld, kan dat natuurlijk weer een extra risicofactor zijn die eraan bijdraagt dat zo'n jongere dan toch de stap richting de criminaliteit zet.

Vraag 6: Hoe merk je/hoe zou je wellicht kunnen merken dat een jongere mogelijk in de criminele wereld zit?

Daar zijn eigenlijk wel heel veel signalen voor te bedenken. Als iemand bijvoorbeeld heel veel op zijn telefoon zit of meerdere telefoons heeft. Ik heb natuurlijk ook twee telefoons, een werk telefoon en een privé telefoon. Dat is wel goed te verklaren, maar jongeren op straat die zien dat ik twee telefoons heb, zeggen dan wel eens van zit je soms in de drugswereld. Omdat je dan dus twee telefoons hebt. Maar het kan ook zijn dat iemand plotseling veranderingen in gedrag laat zien. Bijvoorbeeld dat iemand ineens meer op z'n hoede is, angstig is of ineens allemaal dure spullen heeft. Dus in principe is er altijd wel een verandering in gedrag te zien. En dat heeft dan met status of inkomen of dat soort dingen te maken. Sommige signalen hoeven natuurlijk niet meteen te betekenen dat iemand in de criminele wereld zit. Er kunnen ook andere dingen spelen in het leven van een jongere. Maar het is wel goed om het te signaleren en in de gaten te houden. En vanuit daar kijken wat handig is om te doen. En daarbij ook het gesprek aangaan met de jongere zelf. Vragen hoe hij/zij zich voelt en vragen waarom hij/zij ander gedrag vertoond.

Strafbare feiten

Vraag 7: Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd en waarom specifiek die activiteiten?

Ja dat is lastig. Ik merk toch wel dat het voornamelijk drugs gerelateerd is. Maar ook prostitutie, mensenhandel, wapenhandel, dat soort dingen. En dat zijn natuurlijk dingen waarvoor meerderjarigen een ontzettend hoge straf krijgen en daardoor worden jongeren daar juist voor gebruikt. Daarnaast ook straatroven, diefstal, en dat kan dan winkeldiefstal zijn maar ook inbraken, dat soort zaken. Het heeft dus vaak wel met materiaal te maken. Of dat nou drugs is of diefstal, scooterdiefstal, etc. Zolang er maar geld te verdienen valt dan willen mensen daar vaak wat mee. En het online drugs verkopen is ook echt wel een ding. Als je online anoniem je spullen besteld is het bijna niet te traceren. Je hoeft dan bijvoorbeeld niet naar een afgelegen straatje toe om je drugs op te halen. Het wordt gewoon bij je thuis bezorgd. En als ze je dan ontdekken valt het bijna niet te traceren. Je kan dan heel gemakkelijk zeggen dat jij het pakket niet hebt besteld of dat het niet voor jou bedoeld is. Op de straat kan dat natuurlijk niet. Als ze je zien ben je betrapt en kan je er eigenlijk niet meer omheen.

Vraag 8: Voor welke soort strafbare activiteiten worden jongeren juist niet benaderd en waarom?

Dat zou ik eigenlijk niet weten. Ik weet dat de delicten die ik net opnoemde toch wel de dingen zijn waar de jeugd het meest voor benaderd wordt. Waar ze dan juist niet voor worden benaderd en waarom, geen idee.

Vraag 9: Worden de strafbare activiteiten juist in groepsverband gepleegd of alleen?

Dat ligt eigenlijk voornamelijk aan het delict en de persoon. Diefstal is bijvoorbeeld makkelijker om met z'n tweeën te doen. Het is niet heel erg handig om dat met een hele grote groep te doen. Maar de drugshandel kan juist wel weer in groepsverband. Het ziet er namelijk raar uit als je in je eentje op straat loopt te hangen, dus dat gebeurd dan weer in groepsverband. Dus dat verschilt echt per persoon en per delict.

Weerbaarheid van jongeren

Vraag 10: Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van de criminele wereld, worden verbeterd. Ook wel: wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen.

Ik denk dat voorlichting en kennis goed zijn om de weerbaarheid te verbeteren. Dus echt de scholen en de klassen langsgaan om voor te lichten, zodat jongeren weten wat er gebeurd en wat de gevolgen zijn. En het daarbij dan groot aanpakken, dus ook echt de ouders en de docenten erbij betrekken en eventueel nog andere betrokken partners en belanghebbenden. Of misschien wel voorlichtingen op een jeugdhonk. En daarbij is maatwerk wel erg belangrijk denk ik, want jongeren zijn natuurlijk niet allemaal hetzelfde en hebben daarin dus ook een andere aanpak nodig. En gewoon het gesprek aangaan met de jongeren.

Doorvraag: Dus om de weerbaarheid te verbeteren zijn voorlichting en kennis wel super belangrijk, zodat ze weten wat de gevolgen zijn?

Ja klopt inderdaad.

Eigen ervaringen

Vraag 11: Heb je wel eens heftige dingen meegemaakt tijdens je werk als jongerenwerker/heftige verhalen van jongeren gehoord die in de criminaliteit zaten? Wil je daar, in hoeverre dat kan en mag, iets over vertellen?

Toch wel jongeren waarvan je weet dat ze drugs dealen, of dat soort dingen. En dat verhaal waar we het net over hadden. Van die jongere die bij de mocro maffia zit.

5.3. Interview jeugdagent (interview 2)

Introductie: kennis maken

Vraag 1: Zou je willen vertellen wie je bent en welke werkzaamheden je uitvoert?

Ik ben … , jeugdagent uit ... Ik ben eerder jeugdagent geweest in Putten, drie jaar lang. En daarna ben ik naar Harderwijk gegaan als jeugdagent. Dat wilde ik vooral omdat het hier meer multicultureel is en je dus ook met andere dingen bezig bent. Je ziet hier ook meer criminaliteit vergeleken met Putten, omdat Harderwijk een stad is en dus groter is. Ik doe voornamelijk preventiewerk op scholen, ik ben contactpersoon tussen politie en scholen, dus als er op school iets gebeurd bellen zij de politie en dan kom ik. En als jongeren in het strafrecht zitten en ze moeten daarvoor naar de politie of naar Halt, komen ze eigen altijd naar mij. Waarom? Ik heb eigenlijk de expertise om een beetje extra aandacht aan ze te besteden; wie ben je, wat doe je, waarom doe je dit, wat doen je ouders, wat is je thuissituatie, hoe kunnen we er samen voor zorgen dat de eerste en laatste keer is dat je hier komt. Dat vraagt iets meer tijd en aandacht en de meeste collega's hier hebben dat niet, want die rijden 112 meldingen en die gaan van A naar B. En jeugd is mijn expertise, dus vandaar dat ik dat hier doe. Ik doe dat samen met nog twee andere jeugdagenten, maar ik ben de langst zittende jeugdagent hier dus daarom doe ik voornamelijk de grote zaken.

Doorvraag: Heb je dan ook andere diensten, zoals noodhulp, of focus je je echt alleen op de jeugd?

Vandaag heb ik toevallig wel een noodhulpdienst. Dan rij ik de hele dag ook echt incidenten. Maar dat loopt eigenlijk altijd wel een beetje door elkaar heen. Want tijdens een dienst word ik soms gebeld en dan moet ik even wat regelen of ik doe tussendoor even een verhoor of een huisbezoek, dat soort dingen.

Doorvraag: En die huisbezoeken enz. zijn die dan allemaal jeugd gerelateerd?

Ja. Die zijn eigenlijk allemaal jeugd gerelateerd. Ik heb daarnaast ook nog een taakaccent veilig thuis. Daar doe ik ook heel veel voor maar dat is ook echt gericht op jeugd en kinderen. Ook wel een beetje de zorgkant, maar voornamelijk toch ook wel de strafrechtzaken.

Doorvraag: Wat gebeurd er met de jongeren die met het strafrecht in aanmerking komen?

Als de collega's op straat een melding krijgen van een jongere die iets geflikt heeft, dan kijken ze in het systeem en dan zien ze negen van de tien keer mijn naam omdat ik daar dan al bemoeienis mee heb gehad. Vaak bellen ze mij dan voor advies. Dat heb ik heel lang op die manier gedaan, maar om de zelfredzaamheid van de collega's te vergroten, heb ik er na een tijdje voor gekozen om voor iedere jongere een soort van aandacht vestiging in het systeem te zetten waarin dan staat wie de jongere is, waarom ik er bemoeienis mee heb gehad en waar ze dus op moeten letten, zodat de collega's het zelf kunnen doen. Vaak wordt ik ook achteraf ingevlogen, om bijvoorbeeld ouders nog te bellen o.i.d. Vaak als jongeren zijn aangehouden voor een strafbaar feit, dan kom ik even kijken of ik die jongere ook ken. Dan adviseer ik de collega's van als het de eerste keer is doe je het zo en zo, of als het de eerste keer is handel ik het zelf af, maar soms als ik bijvoorbeeld nachtdiensten heb kan ik er niet altijd bij zijn, maar dan bewaak ik wel altijd het proces. Dan let ik wel altijd op wat is er gedaan, wat hebben de collega's gedaan, is dat passend voor deze jongere, is een geldboete wel zo handig, kan hij/zij niet beter naar Halt omdat er bijvoorbeeld nog wat meer zorgen achter zitten, of dit is mogelijk al de derde keer dat hij/zij naar Halt gaat, ik wil liever een verwijzing naar de kinderrechter, want het lijkt me goed dat de raad van de kinderbescherming eens meekijkt. Echt dat extra stukje aandacht dus, die verdieping. Bij jongeren is die verdieping ook ontzettend belangrijk. Je kijkt niet alleen naar het strafbare delict, maar je wilt ook weten waar het vandaan komt en waarom die jongere een bepaald delict heeft gepleegd. Want het komt meestal niet zomaar uit de lucht

vallen. En omdat veel collega's daar dus geen tijd voor hebben zijn er jeugdagenten die daar wel extra naar kijken.

Doorvraag: En als je dan met die verschillende partners samenwerkt, handelen zij de zaak dan verder af of blijf jij dan altijd wel in beeld?

Dat ligt een beetje aan de situatie en aan de casus. Als ik het voorgevoel heb dat het echt wel de laatste keer is en dat het echt goed gaat als hij/zij naar centrum jeugd en gezin gaat, dan trek ik mijn handen er van af. Want ik kan natuurlijk niet overal bij blijven. En dan wordt ik uiteindelijk vanzelf gebeld als er toch iets mis is zeg maar. Dat is ook de rol van een wijkagent of een jeugdagent, dat je dus als het ware een contactpersoon bent tussen de partners en de politie. Want als je bijvoorbeeld de politie wilt bereiken krijg je niet meteen een contactpersoon te pakken aangezien de politie gewoon een hele grote organisatie is. En voor onze partners is het natuurlijk belangrijk dat ze direct iemand kunnen bellen en een aanspreekpunt hebben. En zodra ze dan een naam hebben gehoord vragen ze ook altijd weer naar diegene. Dus vandaar dat ze dan altijd weer bij mij uit komen en terecht kunnen. En op die manier blijf je er altijd wel een beetje bij betrokken.

De wijze waarop jongeren in de criminele wereld terecht komen

Vraag: Hoe worden jongeren geronseld? (Hoe gebeurd het, waar/op welke plekken worden jongeren geronseld? (op school, hangplekken, sportclub, o.i.d.), door wie worden jongeren voornamelijk geronseld? 'Wie is de crimineel?').

Ik denk dat je dat voornamelijk moet zoeken op de plekken waar jongeren veel samen komen. En dat is natuurlijk een heel breed begrip, maar dat zijn voornamelijk de hangplekken, de scholen, de sportverenigingen, stations, horeca gelegenheden, dat soort locaties. Ik denk dat school een heel groot element daarin is, maar sociale media ook zeker. Dat is natuurlijk ook een plek waar jongeren veel samen komen. Jongeren hebben tegenwoordig als het ware twee levens, de echte wereld en de online wereld. Dus op die manier is de manier van contact een stuk makkelijk, dus daar gebeurd ook wel het een en ander. Maar ook echt wel de scholen denk ik. De derde en de vierdejaars die dan uitstromen en dan toch nog een beetje op school blijven hangen en op die manier de tweede en die nieuwe derdejaars te beïnvloeden. Maar ook de sportverenigingen. Hier in Harderwijk is het ook echt de binnenstad, de hangplekken, maar we hebben natuurlijk ook andere hangplekken waar de jongeren elkaar ontmoeten en waar jongere jongeren een beetje tegen de oudere jongeren opkijken. En daar zien we dan ook een contact ontstaan. En hoe worden ze dan geronseld. Dat is tegenwoordig niet meer op het schoolplein wachten en vragen wil je even diefstal voor me plegen. Dat gaat nu echt super veel via sociale media en dat is ook erg ongrijpbaar. Vroeger hing je natuurlijk gewoon op het schoolplein en op straat. Dat is nu ook nog wel iets, maar voornamelijk ook via sociale media. Als je nu wordt weggestuurd door de politie creëer je gewoon een virtuele hangplek en dan ga je daar de dealtjes maken. Dus door die verschuiving hebben we er minder grip op en dat maakt het super lastig. Als ik nu zaken draai krijg ik vaak groep appen te zien waardoor ik een beetje kan kijken wie er allemaal met wie omgaat. Vroeger gebeurde dit natuurlijk gewoon op straat. Dan zag je een groep en wist je wie er bij die groep hoorden en met wie ze allemaal om gingen. Nu zit je soms met dertig mensen in een groepsapp en is het veel lastiger in te schatten wie nou echt met wie om gaat. En in een andere groepsapp zit je weer met 20 anderen, dus zulke dingen zijn door sociale media heel lastig in te schatten.

Doorvraag: Of misschien wel met allemaal onbekenden die je ineens gaan toevoegen op Instagram of Snapchat o.i.d.

Ja precies. En daar weet jij misschien nog wel meer van dan ik.

Doorvraag: Ja ik heb wel regelmatig inderdaad mensen die mij een volgverzoek sturen terwijl ik ze helemaal niet ken. En dan blokkeer ik ze gewoon, maar er zijn ook heel veel jongere die deze verzoeken gewoon accepteren. Misschien omdat ze het interessant vinden of misschien wel voor nieuwe vriendschappen/relaties.

Ja precies. Ik had laatst een verhoor met een meisje en dat ging dan over beeldmateriaal dat van haar verspreid was. En toen vroeg ik aan haar heb je veel vriendinnen. En toen zei ze nee bijna niet. En toen zei ik dus tegen haar dat ik had gezien dat ze 5328 vrienden op Instagram heeft. Nou toen keek ze me een beetje raar aan, want ik zei dat zijn dan toch allemaal vrienden van je. Maar dat was dus totaal niet het geval. En toen zei ik ook tegen haar van al die mensen, die dus niet je vrienden zijn, kunnen wel jou hele privé leven zien. En toen vertelde ik hoeveel volgers ik heb en dat dat dus allemaal mensen zijn waarvan ik denk van nou die mogen mijn privé leven wel zien. En toen keek ze natuurlijk weer een beetje verbaasd. Maar zo werkt dat dus tegenwoordig bij jongeren. En ik vind dat een hele zorgelijke ontwikkeling, omdat de grens tussen wat is privé en wat is op sociale media normaal, die is er bijna niet meer. En dat maakt ook dat het contact zo makkelijk is en daardoor bedenken ze zich minder snel wat de gevaren zijn. Want alles is zichtbaar en openbaar en dat kan soms best gevaarlijk zijn. En ook met iedereen contact hebben.

Doorvraag: Maar dat komt misschien ook omdat ze heel erg naar anderen kijken denk ik. Het wordt allemaal steeds normaler, aangezien bijna iedereen zo veel volgers heeft en alles openbaar heeft staan etc. Dus als jongeren bij die jongeren/volwassen opkijken, zullen zij dat misschien ook wel willen en doen.

Ja en het doet natuurlijk ook wat met je zelfbeeld, dat zoveel mensen je willen volgen en iets van je privé leven willen zien. Ja ik vind dat wel zorgelijk.

Doorvraag: Ja, ik vind Snapchat ook wel gevaarlijk soms. Als je een verzoekje krijgt van iemand die je niet kent en je accepteert dat, je raakt aan de praat en misschien is het wel een jongen of meisje die jij ontzettend leuk vind en je stuurt een keer een foto van jezelf, niemand weet natuurlijk wie er aan de andere kant achter het scherm zit, dus je weet ook niet wat er met jou foto's gebeurd. En als je pech hebt worden je foto's dan misschien verspreidt, zoals je net ook al aangaf, en dan ben je Sjaak natuurlijk.

Ja precies. En daarom is die preventie dus zo ontzettend belangrijk. Die mindset moet echt weer terug naar nul en ze moeten weten wat de gevaren zijn en waar die gevaren zitten. En het is goed dat er nu steeds meer aandacht voor komt. Ook bij onderwerpen als cybercrime, oplichting, marktplaats fraude, WhatsApp fraude, etc. Omdat daar de laatste tijd ook steeds meer slachtoffers van zijn gaat men er wat tegen doen. En dat is goed want op die manier wordt niet alleen de doelgroep er alert op, maar de daders weten ook dat wij er alerter op zijn. En daardoor worden mensen alert en gebeurd het misschien minder snel. En over 20 jaar weten we niet beter dat dit gebeurd en zijn we daar veel verder in dan dat we nu zijn. Dus je ziet nu wel echt steeds meer een verschuiving naar de online wereld, waar heel veel mensen natuurlijk geen ervaring mee hebben, vooral ouderen, en dus ook niet zo goed weten hoe ze daar mee om moeten gaan.

Vraag: Denk je dat jongeren degene zijn die elkaar ronselen of denk je dat dat ook wel van hogerop gebeurd?

Beide. En dan op het gebied van sociale media zijn dat natuurlijk de iets jongere mensen. De 60 plussers vallen over het algemeen een beetje buiten die groep, maar daaronder zie je toch wel dat men op dat gebied veel gebruik/misbruik maakt van sociale media. Doordat zij zelf ook veel gebruik maken van sociale media zijn ze makkelijker in het contact dan bijvoorbeeld de oudere generatie zeg maar. Maar ik denk dat het in beide categorieën veel plaats vind. Dus dat er oudere mensen zijn die ronselen maar ook oudere jongeren die ronselen.

Doorvraag: Dus zowel op sociale media als in het echte leven?

Ja.

Doorvraag: En dan dus voornamelijk op school, de sportclub, etc.

Ja precies. Echt de plekken waar jongeren veel samenkomen.

Vraag: Hoe gaan criminelen te werk om ervoor te zorgen dat jongeren klusjes voor hun willen uitvoeren? Of: hoe gaan criminelen te werk om ervoor te zorgen dat jongeren erin worden geluisd om de strafbare klusjes uit te voeren?

Ik denk dat dat een heel gehaaid proces is, wat vanaf stap één doordacht is. Dus vanaf de eerste minuut dat er contact is tussen de ronselaar en het slachtoffer, heeft de ronselaar er al over nagedacht wat hij het slachtoffer wil laten doen. Dat komt nooit uit de lucht vallen eigenlijk. En dat zijn dan toch ook wel de gasten die er al wat langer inzitten, en zelf wat hogerop willen komen in het circuit. Dat zie je ook vaak bij lovergirls. Die zijn eerst zelf slachtoffer geweest, en die worden dan in een soort manager functie geduwd om zelf nieuwe meisjes te gaan ronselen, want dan hoeven ze zelf niet meer. Ik denk dat het vooral op die manier gebeurd. En het gebeurd toch wel vaak bij jongeren die verlegen zitten om dat contact, dus jongeren die het uit nieuwsgierigheid wel eens willen proberen en daarna vanuit een soort afhankelijkheid of schuldgevoel of stoer gedrag het blijven doen. Omdat het ook wel tof is om bij die grotere gasten te zien dat ze geld hebben, een auto hebben en merkkleding dragen, dat ze meisjes om zich heen hebben. Die jongere gasten kijken daar natuurlijk bij op en denken ik wil ook wel wat meer verdienen en wat hogerop komen zeg maar. En het is natuurlijk snel en makkelijk geld. En de straffen die erop staan zijn relatief laag. Dus eigenlijk loont het om het te doen of te blijven doen. En als jongeren de fout ingaan krijgen ze soms een strafblad, en als ze weten dat ze die hebben, kunnen ze ook denken van nou dan kan ik er ook wel mee blijven doorgaan want ik heb toch al een strafblad, en ik ga dus nooit meer een verklaring omtrent gedrag krijgen voor een goede baan. Dus dat motiveert natuurlijk ook niet echt om ermee te stoppen.

Doorvraag: Dus dat ronselen gebeurd heel sneaky?

Ja. Of juist meer vanuit de afhankelijkheid naar een ander toe. Ik heb nog wel een klein voorbeeldje van een casus die ik anoniem moet houden en dus heel globaal met je kan delen. Een gozer zit in de shit, is bekend bij politie, komt vaak op een hangplek waar hij heel veel andere gozertjes spreekt, en hij moet van zijn voorraad af, want er dreigt politie bij hem binnen te komen.

Doorvraag: Wat voor voorraad bedoel je dan?

Drugs, wapens, vuurwerk, dat soort dingen kunnen dat zijn. Hij moet dus van z'n zooi af want vandaag of morgen staat de politie op de stoep. En z'n moeder heeft al een keer met de politie gepraat dus hij weet zeker dat z'n moeder gewoon de deur open doet als de politie voor de deur staat. Hoe ga je dan van je zooi afkomen? Je neemt iemand in vertrouwen en zegt als jij nou even voor een paar dagen mijn spullen bij jou thuis kan verstoppen, dan komt de politie bij mij en vinden ze niks, en dan neem ik de spullen weer terug. Nou zo gezegd zo gedaan, spullen gaan voor een paar dagen naar een ander, politie kan niks vinden. Vervolgens belt hij zijn maatje weer, ja politie heeft niks kunnen vinden, maar dat wapen dat je van mij hebt, zou je die misschien kunnen verkopen, dan neem ik de drugs zelf wel weer mee. Gaat dat lukken denk je? Maatje zegt ja dan lukt me nog wel, als jij de drugs maar wel weer meeneemt. Nou die maat probeert dat wapen te verkopen, maar op het moment van verkopen wordt de jongere geripte, waardoor er dus een schuld ontstaat bij die vriend van wie hij het wapen moest verkopen. En daardoor zit hij dus ook ineens in de shit, en ontstaat er

dus een afhankelijkheid naar de ander toe omdat er sprake is van een schuld. En die schuld moet natuurlijk worden afgelost, dus daarvoor gaat de jongen dan bijvoorbeeld het restje drugs maar proberen te verkopen voor z'n maat. En op die manier kan je dus ook de criminaliteit inrollen. En dit gebeurd dan niet altijd met voorbedachte rade, maar meer vanuit een noodsituatie. Uit nood wil de een zijn spullen tijdelijk kwijt bij de ander (nood), dan vervolgens gebeurd er iets waar ze beiden geen invloed op hebben, en vervolgens zitten ze wel allebei in de shit. Dus soms gebeurd zoiets bewust, maar bij jongeren zie je dit toch ook wel vaak vanuit de paniek of nood. En door een schuld ontstaat er dus afhankelijkheid, omdat die schuld moet worden afgelost.

Vraag: Hoe komt het dat jongeren hier toch op ingaan en in de criminele wereld terecht komen?

Ik denk vooral onwetendheid. Het zijn voornamelijk ook wel bepaalde types die met politie in aanmerking komen. Of die bijvoorbeeld geen goed voorbeeld hebben gehad in hun jeugd, of die iets minder slim zijn of bijvoorbeeld niet goed weten wat ze willen.

Kenmerken van de jongeren

Vraag: Ja dat was ook een beetje mijn volgende vraag. Want welke jongeren zie je voornamelijk in de criminele wereld terecht komen? Kan elke jongere het overkomen/de stap richting de criminele wereld zetten of zijn er kenmerken/factoren die er toch voor zorgen dat de ene jongere er sneller inrolt dan de ander (bijv. door geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, biologische factoren, omgevingsinvloeden, etc.)?

Ja opleidingsniveau en 100% omgevingsinvloeden ook. Als ouders zicht hebben op wat kinderen doen, zijn ouders er ook sneller bij als ze wat verkeerd doen. Als ouders bijvoorbeeld gescheiden zijn of niet veel thuis kunnen zijn, dan hebben ouders meteen minder zicht op wat hun kind allemaal doet. Opleidingsniveau ook. Het puberbrein is natuurlijk nog niet helemaal ontwikkeld en dat las ik in jou stuk ook, als een kind dan ook niet super slim is, is het gewoon moeilijk om in te zien wat de gevolgen en consequenties van jou daden zijn. En dat geeft ook niks, want je kan er niks aan doen, alleen jongeren die dus ook niet zo slim zijn overzien dat gewoon niet allemaal. Slimmere jongeren, die vanaf hun 8e bij wijs van spreken al zeggen dat ze psycholoog willen worden, weten dat ze veel moeten gaan leren. Dus dat zijn gewoon slimmere kinderen en die zullen zo'n baan ook niet zomaar op het spel zetten. Maar soms ontstaat er natuurlijk een situatie waar geen enkele jongere wat aan kan doen, zoals verliefdheid o.i.d. Bijvoorbeeld een slim meisje die verliefd is op een hele foute jongen, daarmee omgaat en daardoor in het verkeerde circuit terecht komt. Of verkeerde vrienden, maar daarbij zien we eerder de verslaving kant dan de criminele kant. Dat jongeren dus sneller verslaafd raken als ze verkeerde vrienden hebben die ook gebruiken zeg maar. En de thuissituatie en opvoeding past natuurlijk bij de omgevingsinvloeden en die zijn natuurlijk ook cruciaal. Kijk heel veel jongeren zijn echt alleen, en dat is heel erg triest. En daardoor kan je flikken van je wil en je hebt natuurlijk geen goed voorbeeld die jou laat zien wat wel en niet mag. En jongeren waar veel sociale controle over is, zullen veel minder snel verkeerde dingen doen. Schaamte cultuur is ook een omgevingsfactor waardoor de criminaliteit misschien meer gemotiveerd wordt. En dan hebben we het over de allochtone jongeren of bijvoorbeeld hele gelovige gezinnen waar heel veel schaamte heerst en waar over sommige dingen helemaal niet gesproken wordt. En dat houdt natuurlijk een beetje in stand dat jongeren kunnen blijven doen wat ze doen, omdat ze er niet op aangesproken worden. Ouders zien het vaak wel, maar ze spreken er niet over omdat ze zich ervoor schamen. Dus dat wordt dan een beetje weggestopt als het ware. Een voorbeeldje daarbij zijn de gezinnen waarbij vrouwen niet zo veel te vertellen hebben. Omdat de vrouw voornamelijk thuis is bij de kinderen ziet zij natuurlijk ook het meest van wat hun kind allemaal uitspookt. Maar omdat de vrouw in zo'n geval niet zo veel te vertellen heeft, zegt ze er niks over en wordt het weggestopt. En dat gebeurd niet alleen bij allochtone gezinnen, maar ook zeker bij autochtone gezinnen. Dat de hiërarchie in het gezin dus zo is dat moeder daar niet over hoeft te beginnen.

Doorvraag: En misschien voor ouders natuurlijk ook lastig om te zien wat er allemaal op sociale media gebeurd.

Ja, je verbaast je erover hoe weinig ouders weten over sociale media en de risico's van sociale media en wat hun kind daar allemaal op kan uitspoken. Ik heb laatst een workshop georganiseerd voor ouders over dit onderwerp, over sociale media en de risico's enz., en ik had dan vaak een half uurtje om te praten, maar elke keer liep mijn stuk uit, puur omdat ouders zo ontzettend veel vragen hadden. Dus er heerst echt onwetendheid over sociale media en de risico's die eraan verbonden zijn. Dus het is voor ouders ook lastig om in de gaten te houden wat hun kind op sociale media doet en of hij wellicht gevaar loopt. En in dat opzicht zijn kinderen over het algemeen slimmer dan hun ouders, helemaal als het over sociale media gaat. En als een kind uit de brugklas nou al wat oudere ouders heeft, is dat verschil natuurlijk nog groter, aangezien de oudere generatie over het algemeen minder feeling heeft met de nieuwe technologische ontwikkelingen en het hele sociale media gebeuren. Dus ouders moeten zich daar dan echt in gaan verdiepen, om dus te weten wat de risico's zijn en hoe het allemaal werkt zeg maar. Dus daarom is het ook wel goed dat iemand van mijn leeftijd jeugdagent is, aangezien ik natuurlijk beide generaties heb meegemaakt. Iemand van 60 moet je geen jeugdagent maken, want die zal zelf waarschijnlijk ook minder weten over hoe sociale media in elkaar steekt.

Doorvraag: En doordat ouders dan niet zien wat er allemaal op sociale media gebeurd kunnen ze het gesprek natuurlijk ook niet aangaan met hun kind. En daardoor worden sommige jongeren dus ook niet gewezen op wat wel en wat niet normaal is.

Ja klopt.

Doorvraag: En omdat ze dus van hun ouders geen voorbeeld krijgen en ouders het gesprek dus niet altijd kunnen aangaan, kijken ze automatisch misschien naar wat leeftijdsgenoten doen, waardoor ze dat gedrag als het juiste voorbeeld gaan zien.

Ja klopt. Of misschien juist wel dat ze bij vriendjes en vriendinnetjes zien dat de ouders daarvan zelf ook heel veel met sociale media bezig zijn en het juist tof vinden dat hun kind ook zoveel op sociale media doet. Dat geeft natuurlijk ook een vertekend beeld bij zo'n kind, want blijkbaar vinden volwassenen sociale media ook goed en leuk, dus dan zal dat ook wel zo zijn. Waardoor ze dus ook minder snel de risico's zullen zien. Want de ouders van mijn vriendin gebruiken veel sociale media, dus het zal allemaal wel veilig zijn.

Vraag: Hoe merk je/hoe zou je wellicht kunnen merken dat een jongere mogelijk in de criminele wereld zit?

Afwijkend gedrag. Ander gedrag dan dat bij de puberteit hoort. Kijk ouders hebben natuurlijk zicht op hoeveel zakgeld hun kind krijgt. En als de kledingstijl of de accessoires niet meer passen bij de hoeveelheid zakgeld, dan gaan de alarmbellen natuurlijk wel rinkelen. Je zou het ook kunnen merken aan de mensen met wie je kind omgaat, wat voor types zijn dat. Maar ook bijvoorbeeld afwijkende tijden. Kijk op magister zijn natuurlijk alle schoolzaken te controleren. Ook het verzuim. En als dat verzuim dan niet past bij tandartsafspraken e.d., begint dat natuurlijk wel op te vallen. Dat een jongere na zijn tandartsafspraak drie uur later pas op school komt aankakken. Dus dat soort gedrag.

Doorvraag: Dus vooral afwijkingen in het gedrag, kledingstijl, dure spullen, dat soort dingen?

Ja.

Welk soort strafbare activiteiten

Vraag: Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd en waarom specifiek die activiteiten? En voor welke soort strafbare activiteiten worden jongeren juist niet benaderd en waarom?

Geldezels zien we echt heel veel. Maar ook dealen, diefstal en vernielingen plegen voor een ander, openlijke geweldplegingen, dus even een groep te grazen nemen die ons nog geld schuldig is, dat soort gedrag. Gegevens uitlenen, maar dat komt natuurlijk wel een beetje overeen met geldezel, maar dan heb ik het ook over telefoon uitlenen, bankrekening, auto, scooters, etc. Dus dat zijn wel de meest voorkomende feiten. En wat helemaal niet gebeurd zijn toch wel de zwaardere delicten, zoals moord enz.

Doorvraag: En dan ook op sociale media, bijvoorbeeld sexting en dat soort dingen?

Ja dat gebeurd echt bizar veel, daar zijn we heel erg druk mee. Wat je ook vaak ziet is dat als één iemand van een school foto's stuurt en die worden gelekt, dat er in de weken daarna van heel veel anderen ook ineens foto's of filmpjes worden gelekt. Dus soms lijkt het wel een beetje alsof ze elkaar daarmee aansteken, alsof het een soort hype is om te doen. Dus ik denk dat dat misschien wel een beetje met de leeftijd te maken heeft, hormonaal voornamelijk. En het doorsturen van zulke foto's is natuurlijk strafbaar, maar het gebeurd zo ontzettend veel. En het hoort misschien ook wel een beetje bij de seksuele ontdekkingstocht. Dus het is niet slim dat jongeren het doen, maar het hoort er wel een beetje bij. Er is zelfs in februari een nieuwe wet voor gemaakt, omdat dit soort zaken vroeger onder de pornografie vielen. Maar dat is natuurlijk een hele zware wet, waardoor we zulke zaken eigenlijk nooit strafbaar konden maken. Vroeger bestond sexting namelijk gewoon niet voor de wet, en we konden het ook niet toekennen aan de pornografie want die wet is veel zwaarder. Nu kunnen we dat wel, omdat die nieuwe wet er is. En je ziet hier dus dat de maatschappij aan het veranderen is, en dat daardoor het wetboek van strafrecht ook moet mee veranderen.

Doorvraag: Dus misschien heeft het wetboek van strafrecht over 20 jaar wel een nieuw hoofdstuk over sociale media?

Dat denk ik wel ja. Heel veel strafbare zaken, zoals oplichting, gaan nu op een andere manier. Dat gaat nu ook veel via marktplaats, bankrekeningen en WhatsApp enz. Dus dat is wel echt aan het veranderen ja.

Vraag: Worden de strafbare activiteiten juist in groepsverband gepleegd of alleen, of ligt dat toch wel aan het soort delict?

Ja dat ligt wel heel erg aan het delict. Als je het hebt over drugshandel, dat gebeurd altijd in een grotere groep. Oplichting gebeurd ook altijd wel in een grotere groep, omdat je alleen niet zo veel bereik hebt natuurlijk. En je wilt toch meer en snel geld maken, dus daar heb je wel meerdere personen voor nodig. Maar daar heb ik nu even geen concrete voorbeelden van.

Weerbaarheid van jongeren

Vraag: Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van de criminele wereld, worden verbeterd. Ook wel: wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de verleiding van criminelen.

Preventie is het allerbelangrijkste. Dus voorlichtingen, weten wat de consequenties zijn. Want als jij 16 bent weet je vaak niet wat de gevolgen van jou handelen zijn voor als je straks 20 bent. Dat geeft ook helemaal niet, maar daar moet je wel even op gewezen worden. Als niemand jou verteld hoe alles werkt, en wat goed of fout is, kan jij er ook niks aan doen dat je een keer een fout maakt. Jongeren zijn op die gebieden vaak gewoon onwetend en kunnen daar niks aan doen. Dus die

voorlichting en kennis hebben is ontzettend belangrijk. Weten wat de gevolgen zijn voor jezelf, voor je toekomst, maar ook voor een ander. En daarom denk ik dat het helemaal niet verkeerd is om zulke voorlichtingen al op de basisschool te geven. Vaak gebeurd dat pas begin of halverwege de middelbare school, terwijl het kwaad dan misschien al wel is geschied. Door zo vroeg mogelijk die kennis erin te stampen, zullen ze op latere leeftijd beter weten wat wel en niet goed is en zullen ze daardoor misschien ook wel minder snel de fout in gaan. Want die kennis van de basisschool nemen ze mee naar het voortgezet onderwijs. En op de basisschool zijn de kinderen natuurlijk nog wel jong, maar ik denk dat dat helemaal niet uitmaakt, en het juist goed is om die basis zo vroeg mogelijk te leggen.

Eigen ervaringen

Heb je wel eens heftige dingen meegemaakt tijdens je werk als jeugdagent/heftige verhalen van jongeren gehoord die in de criminaliteit zaten? Wil je daar, in hoeverre dat kan en mag, iets over vertellen?

Ja, tot aan de dood aan toe. Echt verschrikkelijk. Ik kan natuurlijk niet te veel in detail treden, maar in z'n algemeenheid kan ik er wel wat over vertellen. Dit meisje kende een verleden van 100 keer politiecontact, van huiselijk geweldsituaties tot aan winkeldiefstallen. Dan heb je niet meer een goed beeld van wat kan de politie voor mij betekenen en wat betekend hulpverlening voor mij. Sommige gezinnen zijn nou eenmaal handelingsverlegen als het gaat om hulpverlening. Die hebben alles al geprobeerd, niks werkt, huiselijk geweld situatie, die cirkel is niet te doorbreken. En de situatie maakte dat dit meisje ook echt niemand meer vertrouwde, behalve degene die echt het slechtste met haar voor had zeg maar. Mijn rol als jeugdagent is eigenlijk altijd proberen de vertrouwenspersoon te zijn. Bij de een helpt het door te doen alsof ik je grote zus ben, bij de ander werkt het door te doen alsof ik gewoon een vriendin ben die je kan bellen als je in de shit zit. Sommige meiden vertellen mij alles en anderen bellen me alleen als ze me nodig hebben. Nou dit meisje belde me alleen als ze me nodig had en ik heb echt alles voor haar geprobeerd. Ik wist precies wat ze deed, met wie ze wat deed, waarom ze dat deed, maar ik kreeg maar geen hulpverlening achter de deur. Want als het puntje bij paaltje kwam, wilde ze het gewoon niet. Maar ze bleef wel altijd contact houden, dus als het iets te veel werd belde ze me wel. En dat contact vond ik het belangrijkste en ik was er van overtuigd dat als er iets zou zijn, ze me gewoon zou bellen. Maar op een gegeven moment heeft het erin geresulteerd dat ze in zo'n circuit terecht is gekomen waar ze gewoon niet meer uitkwam, omdat het ook gewoon uitzichtloos was, met schulden, slecht contact met ouders, af en aan contact met vriendinnen die in hetzelfde wereldje zaten, bijna geen normale vriendinnen meer, daar had ze afscheid van genomen. Maar het beeld van wat normaal was had zij gewoon niet, vanaf kind af aan al niet, dus hoe wil je dan dat dat beeld normaal blijft. Zelf heel veel drugs gebruiken maar niet willen afkicken, keer op keer uit de greppel getrokken door collega's van mij, echt afschuw hebben tegen het uniform, dus ook altijd in verzet gaan tegen de politie. En ik was eigenlijk de enige bij wie ze niet naar het uniform keek, maar naar het gezicht. Dus we hebben daar echt alles mee geprobeerd, met hulpverlening, gedwongen, met haar werkgever om de tafel gezeten, met de instelling waar ze verbleef, noem het allemaal maar op. Ik ben ook veel in gesprek geweest met dat meisje natuurlijk en heb altijd gezegd van zeg me wat ik kan doen en ik doe het, als je naar een blijf van m'n lijf huis wil regel ik het voor je. Maar ze had zo'n afhankelijkheid naar het criminele circuit dat dat uiteindelijk haar dood is geworden. Doordat ze dus niet uit die wereld kon komen, echt de wanhoop in combinatie met het noodlot. En dan blijven ouders en vriendinnen natuurlijk achter met een hele boel vragen. Maar ook dat wij vragen kregen of wij wel alles hadden gedaan om haar veiligheid te waarborgen. En dan is het dus zo belangrijk dat wij binnen de politie alles vastleggen wat we gedaan hebben, van A tot Z. En daar zie je dus ook weer hoe belangrijk het is om iets op jonge leeftijd al voor elkaar te krijgen. Want als iemand minderjarig is kan je heel veel doen met de kinderrechter, dat je iemand dus in een gedwongen kader drukt, maar zodra iemand 18 is mag die het natuurlijk allemaal zelf weten. Want dan ben je volgens de wet volwassen. Dus daarom zoals ik net ook al zei, is die preventie en voorlichting zo ontzettend belangrijk.

Bijlage 6. Operationalisatietabel

Deelvraag	Dataverzameling methode	Variabelen	Indicatoren
Vraag 1: *Welk percentage van de ondervraagde jongeren van middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus, is benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten?*	Fieldresearch: • Enquête	• De ondervraagde jongeren • Middelbare scholen in Gelderland, alle leeftijden en alle opleidingsniveaus die vallen onder het voortgezet onderwijs • Strafbare activiteiten • Benaderd	• Er is gekeken naar hoeveel jongeren in de enquête aangeven te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten • Daar is vervolgens, op basis van het totaal aantal ondervraagde jongeren, een percentage aan gekoppeld
Vraag 2: *Wat zijn de kenmerken van de ondervraagde jongeren die zijn benaderd, of denken te zijn benaderd, lettend op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, etc.?*	Fieldresearch: • Enquête • Interview	• Kenmerken van de ondervraagde jongeren • De ondervraagde jongeren • Benaderd	• Jongeren die in de enquête hebben aangegeven te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten • Binnen deze groep is er gekeken naar de kenmerken: leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, leerjaar, woonplaats • De jongeren die in de enquête dus hebben aangegeven niet te zijn benaderd, zijn voor deze vraag niet meegenomen • Daarnaast is er gekeken naar de antwoorden op de interviewvragen die horen bij deze deelvraag
Vraag 3: *Via welke weg worden jongeren benaderd?*	Fieldresearch: • Enquête • Interview	• Via welke weg • Jongeren • Benaderd	• Jongeren die in de enquête hebben aangegeven te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten • Binnen deze groep is er gekeken naar de antwoorden op de enquêtevragen die horen bij deze deelvraag • De jongeren die in de enquête dus hebben aangegeven niet te zijn benaderd, zijn voor deze vraag niet meegenomen • Daarnaast is er gekeken naar de antwoorden op de interviewvragen die horen bij deze deelvraag

Vraag 4: Wat zijn de kenmerken van de personen door wie jongeren worden benaderd?	Fieldresearch: • Enquête • Interview	• Kenmerken van de personen door wie de jongeren worden benaderd • Jongeren • Benaderd	• Jongeren die in de enquête hebben aangegeven te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten • Binnen deze groep is er gekeken naar de antwoorden op de enquêtevragen die horen bij deze deelvraag • De jongeren die in de enquête dus hebben aangegeven niet te zijn benaderd, zijn voor deze vraag niet meegenomen • Daarnaast is er gekeken naar de antwoorden op de interviewvragen die horen bij deze deelvraag
Vraag 5: Voor welk soort strafbare activiteiten worden jongeren benaderd?	Fieldresearch: • Enquête • Interview Deskresearch: • Het verzamelen van specifieke literatuur	• Strafbare activiteiten • Jongeren • Benaderd	• Jongeren die in de enquête hebben aangegeven te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten • Binnen deze groep is er gekeken naar de antwoorden op de enquêtevragen die horen bij deze deelvraag • De jongeren die in de enquête dus hebben aangegeven niet te zijn benaderd, zijn voor deze vraag niet meegenomen • Daarnaast is er gekeken naar de antwoorden op de interviewvragen die horen bij deze deelvraag • Verder is er literatuur verzameld dat past bij deze deelvraag
Vraag 6: Op welke wijze kan de weerbaarheid van jongeren, tegen het aanbod van criminelen, worden verbeterd?	Fieldresearch: • Enquête • Interview Deskresearch: • Het verzamelen van specifieke literatuur	• Weerbaarheid • Jongeren • Criminelen	• Er is gekeken naar de antwoorden op de enquêtevragen die horen bij deze deelvraag • Daarnaast is er gekeken naar de antwoorden op de interviewvragen die horen bij deze deelvraag • Verder is er literatuur verzameld dat past bij deze deelvraag

Tabel 5. Operationalisatietabel

Bijlage 7. Resultaten enquête

7.1. Totaal overzicht verzamelde data

Totaal overzicht van de leeftijd van de respondenten

	Totaal
Totaal aantal	1.136
11	3
12	56
13	146
14	256
15	308
16	229
17	97
18	35
19	3
20	3

Tabel 6.

Totaal overzicht van het geslacht van de respondenten

	Totaal
Totaal aantal	1.136
Man	427
Vrouw	700
Anders	9

Tabel 7.

Totaal overzicht van het opleidingsniveau van de respondenten

	Totaal
Totaal aantal	1.119
Basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)	49
Kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k)	62
Gemengde leerweg (vmbo-g)	68
Basistheoretische leerweg (vmbo-t)	113
Havo	297
Vwo	530

Tabel 8.

**Het totaal aantal respondenten binnen deze tabel ligt op 1.119. Dit komt doordat één van de deelnemende scholen in het eerste leerjaar combinatieklassen heeft. De leerlingen van deze combinatieklassen weten dus nog niet welk opleidingsniveau ze gaan doen na het eerste leerjaar. Deze zijn daarom dus niet in bovenstaande tabel opgenomen. Het gaat om 17 leerlingen in totaal, die in leerjaar 1 zitten. Zij hebben dus een leeftijd van 11 t/m 13 jaar en opleidingsniveau vmbo, havo of vwo.*

Totaal overzicht van het leerjaar van de respondenten

	Totaal
Totaal aantal	1.136
Leerjaar 1	124
Leerjaar 2	164
Leerjaar 3	330
Leerjaar 4	362
Leerjaar 5	127
Leerjaar 6	29

Tabel 9.

Totaal overzicht van de woonplaats van de respondenten

	Totaal
Totaal aantal	1.136
Dorp (Minder dan 10.000 inwoners)	396
Groot dorp/kleine st... en 45.000 inwoners)	468
Middelgrote stad ...100.000 inwoners)	154
Grote stad (Meer dan 100.000 inwoners)	118

Tabel 10.

Overzicht verhouding verschillende deelgroepen: de leeftijden i.c.m. de opleidingsniveaus

	Vraag 1: Wat is jouw leeftijd?										
	Totaal	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Totaal aantal	1.119	2	46	140	256	308	229	97	35	3	3
Basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)	49	1	5	15	13	7	6	1	0	0	1
Kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k)	62	0	7	8	20	18	9	0	0	0	0
Gemengde leerweg (vmbo-g)	68	0	2	7	22	19	17	0	1	0	0
Basistheoretische leerweg (vmbo-t)	113	0	6	27	22	35	16	7	0	0	0
Havo	297	0	11	30	38	70	86	48	14	0	0
Vwo	530	1	15	53	141	159	95	41	20	3	2

Tabel 11.

**Het totaal aantal respondenten binnen deze tabel ligt op 1.119 in plaats van 1.136. Dit komt doordat één van de deelnemende scholen in het eerste leerjaar combinatieklassen heeft. De leerlingen van deze combinatieklassen weten dus nog niet welk opleidingsniveau ze gaan doen in het tweede leerjaar. Deze zijn daarom dus niet in bovenstaande tabel opgenomen. Het gaat om 17 leerlingen in totaal, die in leerjaar zitten. Zij hebben dus een leeftijd van 11 t/m 13 jaar en opleidingsniveau vmbo, havo of vwo.*

De deelgroepen die in paragraaf 4.1 beschreven staan, zijn de volgende:

- *Vmbo, onderbouw (11, 12, 13 jarigen): in totaal 78 respondenten;*
- *vmbo, middenbouw (14, 15 jarigen): in totaal 156 respondenten;*
- *vmbo, bovenbouw (16 plussers): in totaal 58 respondenten;*
- *havo, onderbouw (11, 12, 13 jarigen): in totaal 41 respondenten;*
- *havo, middenbouw (14, 15 jarigen): in totaal 108 respondenten;*
- *havo, bovenbouw (16 plussers): in totaal 148 respondenten;*
- *vwo, onderbouw (11, 12, 13 jarigen): in totaal 69 respondenten;*
- *vwo, middenbouw (14, 15 jarigen): in totaal 300 respondenten;*
- *vwo, bovenbouw (16 plussers): in totaal 161 respondenten;*
- *(overige groep, de combinatieklassen, die niet zichtbaar is in de tabel: 17 respondenten).*

In paragraaf 4.1 is ook al beschreven dat sommige deelgroepen veel meer dan de minimale 30 respondenten hebben. In dit overzicht is zichtbaar dat vwo middenbouw de groep is met de meeste respondenten. Dit is bij de beantwoording van de deelvragen in acht genomen. Er is namelijk gekeken naar de relatieve cijfers en niet naar de absolute.

7.2. Gegevens voor de beantwoording van de deelvragen

7.2.1. Deelvraag 1

Overzicht van de leerlingen die zijn benaderd, of denken te zijn benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten, incl. percentage

	Totaal
Totaal aantal	1.136
Ja	38
Ik denk het, maar weet het niet zeker	40
Nee	1.058
Ja	3,3%
Ik denk het, maar weet het niet zeker	3,5%
Nee	93,1%

Tabel 12.

7.2.2. Deelvraag 2

Overzicht van de kenmerken van de benaderde leerlingen

Leeftijd

	Totaal	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Totaal aantal	1.136	3	56	146	256	308	229	97	35	3	3
Ja	38	1	1	1	6	14	7	6	0	0	2
Ik denk het, maar weet het niet zeker	40	0	0	3	7	10	13	6	1	0	0
Nee	1.058	2	55	142	243	284	209	85	34	3	1
Ja	3,3%	33,3%	1,8%	0,7%	2,3%	4,5%	3,1%	6,2%	0,0%	0,0%	66,7%
Ik denk het, maar weet het niet zeker	3,5%	0,0%	0,0%	2,1%	2,7%	3,2%	5,7%	6,2%	2,9%	0,0%	0,0%
Nee	93,1%	66,7%	98,2%	97,3%	94,9%	92,2%	91,3%	87,6%	97,1%	100,0%	33,3%

Tabel 13.

Geslacht

	Totaal	Man	Vrouw	Anders
Totaal aantal	1.136	427	700	9
Ja	38	22	15	1
Ik denk het, maar weet het niet zeker	40	16	23	1
Nee	1.058	389	662	7
Ja	3,3%	5,2%	2,1%	11,1%
Ik denk het, maar weet het niet zeker	3,5%	3,7%	3,3%	11,1%
Nee	93,1%	91,1%	94,6%	77,8%

Tabel 14.

Opleidingsniveau

	Totaal	Basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)	Kader beroepsgerichte leerweg (vmbo-k)
Totaal aantal	1.119	49	62
Ja	37	1	1
Ik denk het, maar weet het niet zeker	39	1	2
Nee	1.043	47	59
Ja	3,3%	2,0%	1,6%
Ik denk het, maar weet het niet zeker	3,5%	2,0%	3,2%
Nee	93,2%	95,9%	95,2%

Gemengde leerweg (vmbo-g)	Basistheoretische leerweg (vmbo-t)	Havo	Vwo
68	113	297	530
4	4	14	13
2	10	13	11
62	99	270	506
5,9%	3,5%	4,7%	2,5%
2,9%	8,8%	4,4%	2,1%
91,2%	87,6%	90,9%	95,5%

Tabel 15.

**Het totaal aantal respondenten binnen deze tabel ligt op 1.119 in plaats van 1.136. Dit komt doordat één van de deelnemende scholen in het eerste leerjaar combinatieklassen heeft. De leerlingen van deze combinatieklassen weten dus nog niet welk opleidingsniveau ze gaan doen in het tweede leerjaar. Deze zijn daarom dus niet in bovenstaande tabel opgenomen. Het gaat om 17 leerlingen in totaal, die in leerjaar zitten. Zij hebben dus een leeftijd van 11 t/m 13 jaar en opleidingsniveau vmbo, havo of vwo.*

Leerjaar

	Totaal	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	Leerjaar 5	Leerjaar 6
Totaal aantal	1.136	124	164	330	362	127	29
Ja	38	4	2	12	19	0	1
Ik denk het, maar weet het niet zeker	40	2	4	12	18	4	0
Nee	1.058	118	158	306	325	123	28
Ja	3,3%	3,2%	1,2%	3,6%	5,2%	0,0%	3,4%
Ik denk het, maar weet het niet zeker	3,5%	1,6%	2,4%	3,6%	5,0%	3,1%	0,0%
Nee	93,1%	95,2%	96,3%	92,7%	89,8%	96,9%	96,6%

Tabel 16.

Woonplaats

	Totaal	Dorp (Minder dan 10.000 inwoners)	Groot dorp/kleine st... en 45.000 inwoners)
Totaal aantal	1.136	396	468
Ja	38	13	16
Ik denk het, maar weet het niet zeker	40	13	17
Nee	1.058	370	435
Ja	3,3%	3,3%	3,4%
Ik denk het, maar weet het niet zeker	3,5%	3,3%	3,6%
Nee	93,1%	93,4%	92,9%

Middelgrote stad ...100.000 inwoners)	Grote stad (Meer dan 100.000 inwoners)
154	118
5	4
8	2
141	112
3,2%	3,4%
5,2%	1,7%
91,6%	94,9%

Tabel 17.

Overzicht van de resultaten, incl. toelichting en berekening van de percentages

Leeftijd

Categorie	Aantal respondenten	Percentage
11 tot 13-jarigen	205 respondenten, waarvan 6 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (6/205x100%=) 2,9% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
14- en 15-jarigen	564 respondenten, waarvan 37 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (37/564x100%=) 6,6% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
16 plussers	367 respondenten, waarvan 35 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (35/367x100%=) 9,5% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten.

Tabel 18.

Uit deze gegevens blijkt dus dat de 16 plussers het meest zijn benaderd.

Geslacht

Categorie	Aantal respondenten	Percentage
Man	427 respondenten, waarvan 38 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (38/427x100%=) 8,9% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Vrouw	700 respondenten, waarvan 38 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (38/700x100%=) 5,4% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Anders	9 respondenten, waarvan 2 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (2/9x100%=) 22,2% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten

Tabel 19.

Aangezien 9 respondenten te weinig is om juiste uitspraken te doen, zal de categorie 'anders' niet worden meegenomen. Uit deze gegevens blijkt dus dat de mannen het meest zijn benaderd.

Opleidingsniveau

Zoals hierboven vermeld staat, ligt het totaal aantal respondenten binnen het kopje opleidingsniveau op 1.119 in plaats van 1.136. Dit komt doordat één van de deelnemende scholen in het eerste leerjaar combinatieklassen heeft. Deze 17 respondenten zijn bij de berekening van de opleidingsniveaus dus ook niet meegenomen, aangezien voor de respondenten nog niet duidelijk is welk opleidingsniveau ze gaan doen.

Categorie	Aantal respondenten	Percentage
Vmbo	292 respondenten, waarvan 25 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (25/292x100%=) 8,6% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Havo	297 respondenten, waarvan 27 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (27/297x100%=) 9,1% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten

Vwo	530 respondenten, waarvan 24 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (24/530x100%=) 4,5% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten

Tabel 20.

Uit deze gegevens blijkt dus dat de havo leerlingen het meest zijn benaderd, maar de vmbo leerlingen daar ook dicht bij in de buurt komen. De vwo leerlingen zijn het minst benaderd.

Leerjaar

Categorie	Aantal respondenten	Percentage
Leerjaar 1	124 respondenten, waarvan 6 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (6/124x100%=) 4,8% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Leerjaar 2	164 respondenten, waarvan 6 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (6/164x100%=) 3,6% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Leerjaar 3	330 respondenten, waarvan 24 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (24/330x100%=) 7,2% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Leerjaar 4	362 respondenten, waarvan 37 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (37/362x100%=) 10,2% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Leerjaar 5	127 respondenten, waarvan 4 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (4/127x100%=) 3,1% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Leerjaar 6	29 respondenten, waarvan 1 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (1/29x100%=) 3,4% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten

Tabel 21.

Uit deze gegevens blijkt dus dat de leerlingen uit het vierde leerjaar het meest zijn benaderd.

Woonplaats

Categorie	Aantal respondenten	Percentage
Dorp	396 respondenten, waarvan 26 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (26/396x100%=) 6,6% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Dorp/kleine stad	468 respondenten, waarvan 33 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (33/468x100%=) 7,0% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Middelgrote stad	154 respondenten, waarvan 13 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (13/154x100%=) 8,4% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten
Grote stad	118 respondenten, waarvan 6 respondenten zijn benaderd	In deze categorie is dus (6/118x100%=) 5,1% benaderd voor het verrichten van strafbare activiteiten

Tabel 22.

Uit deze gegevens blijkt dus dat de leerlingen uit een middelgrote stad het meest zijn benaderd.

7.2.3. Deelvraag 3 en 4

Voor de beantwoording van deelvraag 3 worden de volgende enquêtevragen gebruikt:

5. Hoe zocht deze persoon contact met jou?
    a. Doorvraag: Waar sprak hij/zij je aan?
    b. Doorvraag: Welke vorm van sociale media?
        i. Doorvraag: Heb je de persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?

Voor de beantwoording van deelvraag 4 worden de volgende enquêtevragen gebruikt:

6. Kende je de persoon door wie je werd benaderd?
    a. Doorvraag: Hoe kende je deze persoon?
        i. Doorvraag: Welke vorm van sociale media?
            1. Doorvraag: Heb je deze persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?
7. Vervolgens wordt bij ieder kopje gevraagd hoe oud degene was die de leerlingen benaderde.

Voor de beantwoording van deelvraag 3 en 4 lopen de verschillende enquêtevragen dus door elkaar heen. Hieronder volgt eerst een overzicht van hoe deze vragen binnen de enquête in verhouding staan tot elkaar. Daarna wordt per deelvraag de benodigde resultaten weergegeven.

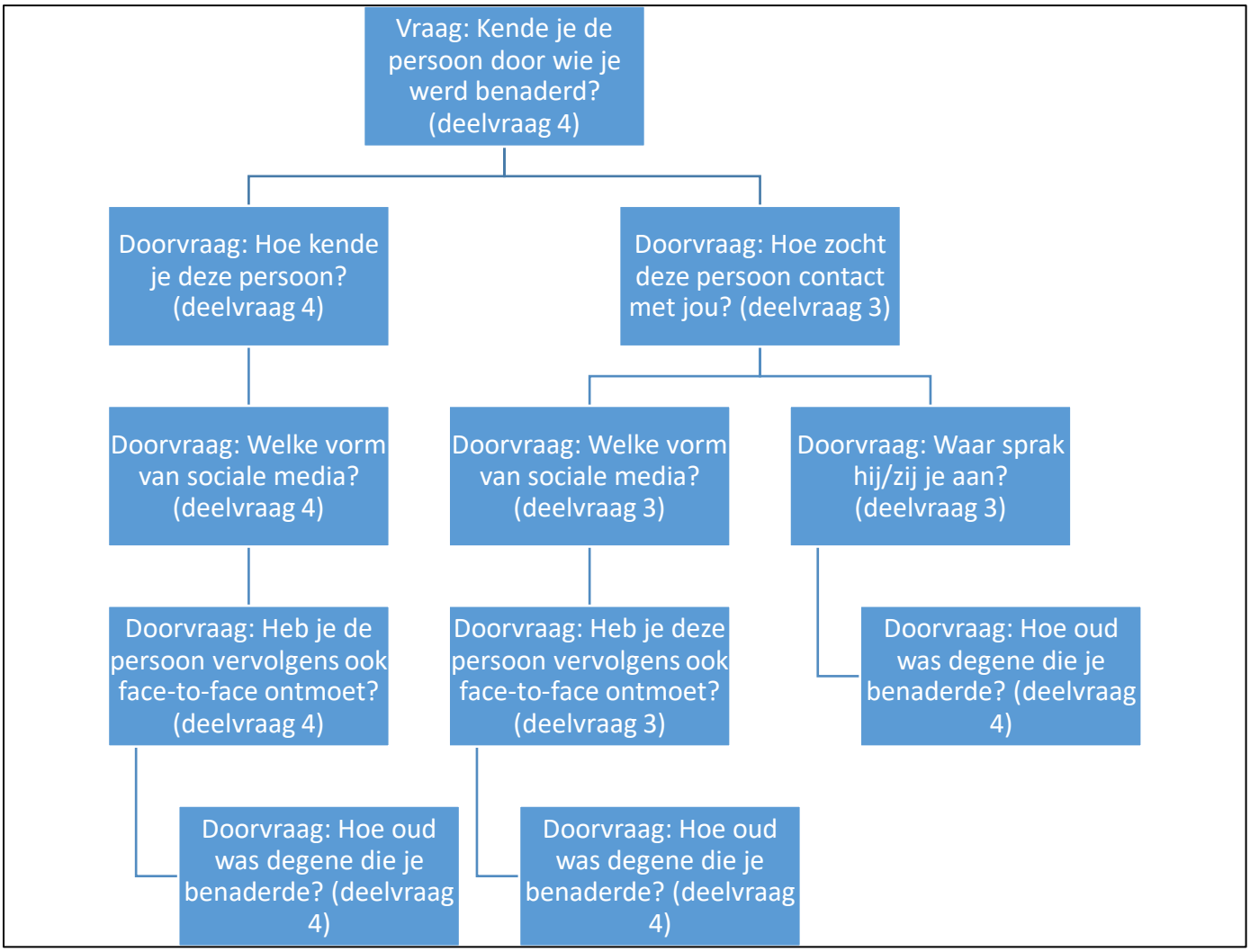

Figuur 2.

Resultaten van de vaag: Kende je de persoon door wie je werd benaderd?

	Totaal
Totaal aantal	78
Ja	51
Nee	27
Ja	65,4%
Nee	34,6%

Tabel 23.

Resultaten van de doorvraag: Hoe kende je deze persoon?

	Totaal
Totaal aantal	1.136
Via school	19
Via familie	3
Via vrienden	17
Via (sport)club	4
Van het uitgaan	4
Het is een vriend van me	23
Via social media	9
Anders, namelijk...	3

Tabel 24.

**Aangezien de leerlingen bij deze vraag meerdere antwoorden konden aanklikken, ligt het aantal daarom ook boven de 78, aangezien sommige benaderde leerlingen dus meerdere opties hebben aangeklikt. Dit geldt ook voor sommige andere tabellen. Dit zal niet onder iedere tabel worden aangegeven. Wanneer het aantal van 78 dus niet klopt, is bovenstaande van toepassing, aangezien de leerlingen bij sommige vragen meerdere antwoorden konden aanklikken.*

Gegevens van de optie 'Anders, namelijk…' staan hieronder weergegeven.

Anders, namelijk	**Aantal respondenten**
Leerlingen die het niet durfden te vertellen	2
Hij/zij kom(t)(en) uit de buurt	1

Tabel 25.

Bij de vraag 'Hoe kende je deze persoon hebben 9 leerlingen aangegeven via sociale media te zijn benaderd. Het overzicht van de doorvraag: 'Via welke vorm van sociale media?', is hieronder weergegeven.

Via welke vorm van sociale media?	**Aantal respondenten**
Telegram	2
Facebook	1
Instagram	7

Snapchat	7
WhatsApp	1
Anders, namelijk…	1

Tabel 26.

Gegevens van de optie 'Anders, namelijk…' staan hieronder weergegeven.

Anders, namelijk	**Aantal respondenten**
Twitch	1

Tabel 27.

Na de vraag over sociale media, volgt de doorvraag: Heb je de persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet? Het overzicht hiervan is hieronder weergegeven.

Heb je de persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?	**Aantal respondenten**
Ja	5
Nee	4

Tabel 28.

Resultaten van de vraag: Hoe oud was degene die jou benaderde?

Hoe oud was degene die jou benaderde?	**Aantal respondenten**
Tussen de 12 en 18 jaar	54
Tussen de 19 en 25 jaar	17
Tussen de 26 en 35 jaar	1
Ouder dan 35 jaar	6

Tabel 29.

Gegevens deelvraag 3

Doorvraag: Hoe zocht deze persoon contact met jou?

	Totaal
Totaal aantal	1.136
Hij sprak me aan	39
Via de telefoon	7
Via een vriend	8
Via social media	27
Anders, namelijk...	7

Tabel 30.

**Voor de opties 'sociale media' en 'via de telefoon' is het goed om het verschil daarin nog even duidelijk te maken, aangezien beide veel op elkaar lijken. Met de optie 'via de telefoon' wordt de offline wereld bedoeld, dus het bellen of sms'en, en met sociale media wordt de online wereld bedoeld. Leerlingen die de optie 'via de telefoon' hebben gekozen, zijn via de telefoon bijvoorbeeld gebeld door de desbetreffende persoon, met de vraag om een strafbaar klusje uit te voeren. Dat is dus anders dan wanneer een leerling via sociale media is benaderd, aangezien ze via die weg, online een bericht hebben gekregen met daarin de vraag om een strafbaar klusje te verrichten. Het zit hem dus in het online gebeuren en offline gebeuren.*

Gegevens van de optie ‘Anders, namelijk…’ staan hieronder weergegeven.

Anders, namelijk	Aantal respondenten
Leerlingen die het niet durfden te vertellen	4
We zijn vrienden maar gelukkig zie ik ze nu niet meer	1
Het was mijn eigen keuze	1
Hij daagde me uit want we waren in de stad	1

Tabel 31.

Na de vraag ‘hoe zocht deze persoon contact met jou’, komen er twee doorvragen.

Doorvraag: Waar sprak hij/zij je aan? 39 leerlingen hebben deze optie aangeklikt. Hieronder volgt een overzicht van de resultaten op de doorvraag: ‘Waar sprak hij/zij je aan?’.

	Totaal
Totaal aantal	1.136
Bij mij thuis	4
Op een feestje	5
Op school	11
Op de (sport)club	2
Bij het uitgaan	9
Anders, namelijk...	14

Tabel 32.

Gegevens van de optie ‘Anders, namelijk…’ staan hieronder weergegeven.

Anders, namelijk	Aantal respondenten
Buiten op straat/hangplekken	8
Bij de supermarkt	1
Op het station	1
Ik fietste naar huis, hij kwam naast mij fietsen	1
In de stad	1
Online	2

Tabel 33.

Doorvraag: Via welke vorm van sociale media? 27 leerlingen gaven bij deze vraag aan via sociale media te zijn benaderd. Het overzicht van de doorvraag: ‘Via welke vorm van sociale media?’, is hieronder weergegeven.

Via welke vorm van sociale media?	Aantal respondenten
Telegram	4
Facebook	1
Instagram	12
Snapchat	20
WhatsApp	3
Anders, namelijk…	2

Tabel 34.

Gegevens van de optie ‘Anders, namelijk…’ staan hieronder weergegeven.

Anders, namelijk	Aantal respondenten
Twitch	1
Discord	1

Tabel 35.

Na de vraag over sociale media, volgt de doorvraag: Heb je de persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet? Het overzicht hiervan is hieronder weergegeven.

Heb je de persoon vervolgens ook face-to-face ontmoet?	Aantal respondenten
Ja	10
Nee	17

Tabel 36.

Toelichting op de verschillende vormen van sociale media

Telegram is een chat app, vergelijkbaar met WhatsApp. Via een internet verbinding kan men chatten met vrienden. Het verschil met WhatsApp is dat Telegram beveiligde gesprekken biedt.

Facebook wordt gebruikt om in contact te komen met bekenden. Daarnaast wordt het gebruikt om mensen op te sporen, spelletjes te spelen, producten te verkopen, etc.

Instagram is een sociaal netwerk dat draait om foto's. Men kan foto's op een eigen profiel plaatsen. De mensen die hij/zij volgt kunnen deze foto's bekijken. Andersom kan diegene zelf ook de foto's van volgers bekijken. Daarnaast is er ook een chat functie beschikbaar.

Snapchat is een app waarmee men foto's kan maken. Die foto's kunnen direct worden gedeeld met Snapchat vrienden. Het is dus net als WhatsApp en Telegram een chat app, maar dan door middel van foto's waar ook een stukje tekst bij geschreven kan worden.

WhatsApp is een chat app, waarmee via een internet verbinding met andere personen kan worden gechat.

Twitch is een dienst waarbij men kan kijken naar live streams van games, zoals die door anderen gespeeld worden (Bureau Jeugd & Media ,2018). Het is vergelijkbaar met YouTube, alleen bij Twitch zijn de streams live en is er de mogelijkheid om tegelijkertijd te chatten.

Discord is vergelijkbaar met Skype of Microsoft Teams (Nelleke, 2020). Het is een app waarmee men met vrienden kan bellen, terwijl ze aan het gamen zijn. Hierin is zichtbaar dat jongens tijdens activiteiten zoals gamen, dus ook worden benaderd met de vraag om strafbare klusjes te verrichten

7.2.4. Deelvraag 5

Gegevens uit de MJC

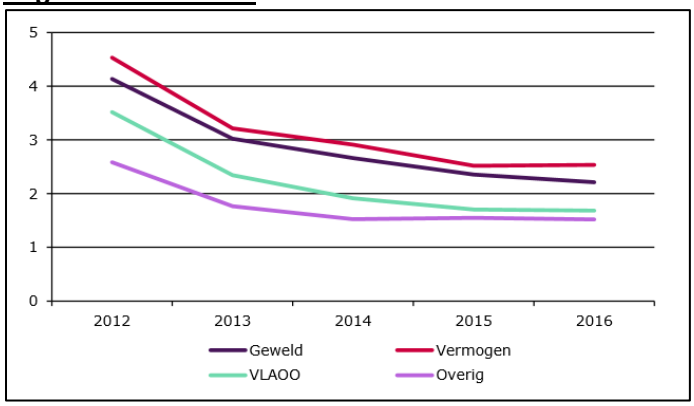

Figuur 3. 12- tot 18-jarige strafrechtelijke daders, naar delict, per 1.000 leeftijdsgenoten

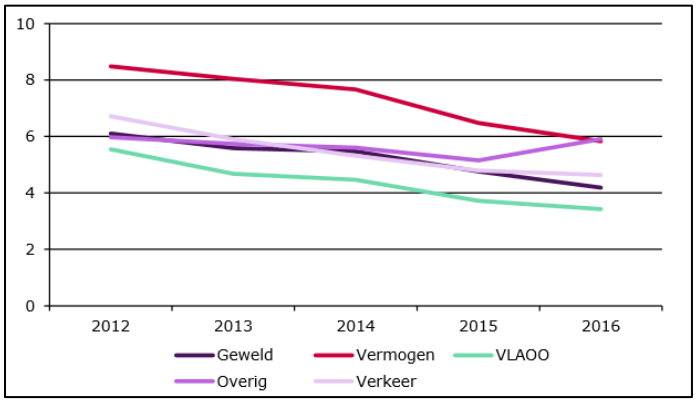

Figuur 4. 18- tot 23-jarige strafrechtelijke daders, naar delict, per 1.000 leeftijdsgenoten

Overzicht van de strafbare klusjes waar de benaderde leerlingen voor zijn benaderd

Strafbaar klusje	Aantal respondenten
Als geldezel spelen	13
Drugs dealen	18
Iemand intimideren	1
Iemand bedreigen	2
Handelen in illegale producten	9
Iemand hacken	1
Seksuele foto's/video's/berichten van zichzelf sturen	17
Hennep telen	2
Oplichting op marktplaats	1
Lid worden van een outlaw motorbende	1
Tegen eigen wil in seks hebben met iemand	1
Anderen ronselen	2
Anders, namelijk…	26

Tabel 37.

** 26 keer is de opties 'anders, namelijk…' aangeklikt. De reacties hierop zijn in onderstaande tabel weergegeven.*

Anders, namelijk…	Aantal respondenten
Leerlingen die niet durfden te vertellen waar ze voor zijn benaderd	12
Inbraak	2
Stelen	5
Op een plek komen waar ze niet mochten zijn	1
Zware alcohol verkopen/stelen	1
Brommer opvoeren	1
Bezit van wiet	3
Vrijwillig iets doen	1

Tabel 38.

7.2.5. Deelvraag 6

Resultaten op de vraag: Wat hebben jongeren volgens jou nodig om nee te kunnen zeggen tegen de vraag om strafbare klusjes te doen?

Wat hebben jongeren nodig om nee te kunnen zeggen tegen de vraag om strafbare klusjes te doen?	Aantal respondenten
Zelfvertrouwen/zelfverzekerd zijn	206
Voorlichting/kennis	160
Moed/lef	155
Leerlingen hebben geen idee	149
Hulp en steun van anderen/vertrouwenspersoon	108
Gezond verstand	82
Gewoon nee zeggen/nee durven zeggen	79
Geld gerelateerde zaken (meer loon, goed betaalde bijbaantjes, etc.)	51
Voor zichzelf durven opkomen	47
Veiligheid/veilige omgeving	42
Goede opvoeding/thuissituatie	33
Overige	32
Geen verkeerde vrienden	22
Kan niks tegen worden gedaan	21
Minder groepsdruk	16
Hogere straffen	14
Meer handhaving/toezicht	8
Het hebben van een goed alternatief	6
Anoniem kunnen melden	4

Tabel 39.

Bijlage 8. Figuren theoretisch kader

Overzicht ontwikkeling jeugdcriminaliteit

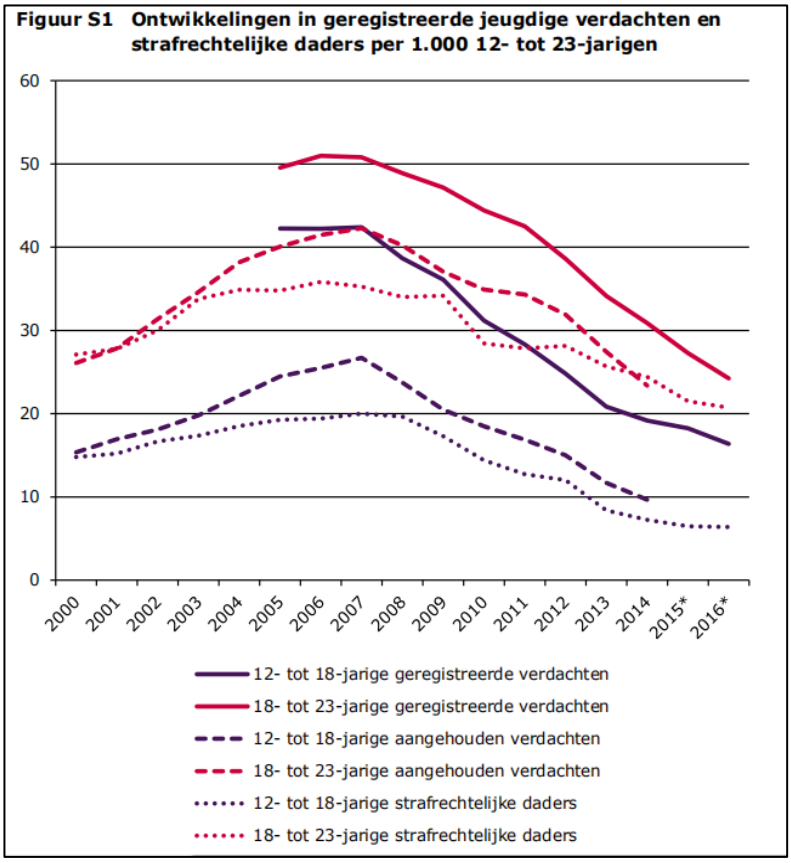

Geregistreerde verdachten = betreffen personen die wegens betrokkenheid bij een misdrijf met de politie in aanmerking zijn gekomen (cijfers zijn vanaf 2005 beschikbaar).

Aangehouden verdachten = betreffen personen waarvan de politie een proces-verbaal van aangifte wegens een misdrijf heeft doorgestuurd naar het OM (cijfers tot 2015 beschikbaar).

Strafrechtelijke daders = betreffen personen waartegen door het OM of de zittende magistratuur een afdoening is opgelegd (cijfers beschikbaar van 2000/2017).

Figuur 5. Ontwikkeling Jeugdcriminaliteit

Risicofactoren

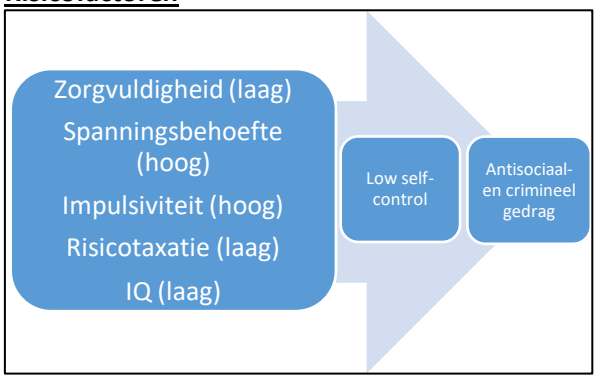

De vanuit de criminologie geformuleerde risicofactoren zijn:

- Vriendelijkheid (laag);
- zorgvuldigheid (laag);
- spanningsbehoefte (hoog);
- impulsiviteit (hoog);
- risicotaxatie (laag);
- IQ (laag);
- ADHD.

Figuur 6. Risicofactoren